

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему Удосконалення обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0711 - ОПз
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

освітньої програми Оподаткування
(код і назва освітньої програми)

Є. В. Артемчук
(ініціали та прізвище)

Керівник професор кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, доктор економічних наук, професор Макаренко А.П.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

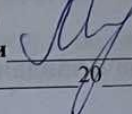
Рецензент завідувач кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, доктор економічних наук Меліхова Т. О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя
2022

*До захисту
М.У.*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(код та назва)
Освітня програма Оподаткування
(код та назва)

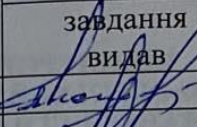
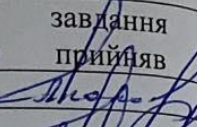
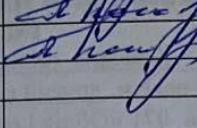
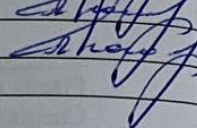
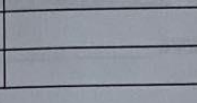
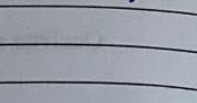
ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
«07» 06 20 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ / ПРОЕКТ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

Артемчука Євгена Вікторовича
(прізвище, ім'я, по-батькові)

- Тема роботи (проекту) «Удосконалення обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на ТОВ «Світ Таерс Плюс»
керівник роботи Макаренко Андрій Петрович д. е. н., професор,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «02» червня 2022 року № 597
- Строк подання студентом роботи 1.12.2022
- Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених економістів, інтернет-ресурси, дані обліку і звітності обліку, оподаткування та аналізу основних засобів
- Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
 - Теоретичні засади обліку, оподаткування та аналізу основних засобів.
 - Облік оподаткування та аналіз ефективності основних засобів ТОВ «Світ Таерс Плюс».
 - Удосконалення обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на ТОВ «Світ Таерс Плюс».
- Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Класифікація ОЗ; організаційна структура ТОВ «Світ Таерс Плюс»; динаміка чистого прибутку та фінансових результатів від звичайної і операційної діяльності ТОВ «Світ Таерс Плюс»; динаміка чистого доходу та валового прибутку ТОВ «Світ Таерс Плюс»; основні показники рентабельності ТОВ «Світ Таерс Плюс»; динаміка активів ТОВ «Світ Таерс Плюс»; вартісний розмір ОЗ ТОВ «Світ Таерс Плюс»; структура ОЗ ТОВ «Світ Таерс Плюс»; динаміка джерел фінансування ТОВ «Світ Таерс Плюс»; показники ефективності використання виробничих ОЗ ТОВ «Світ Таерс Плюс»; процес формування наказу про облікову політику.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Макаренко А. П. д. е. н., проф		
2	Макаренко А. П. д. е. н., проф		
3	Макаренко А. П. д. е. н., проф		

7. Дата видачі завдання 07.06.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання робочого плану, визначення предмету, мети та завдань досліджень	червень 2022	викон
2	Огляд літературних джерел, періодичних та наукових видань з теми дослідження	липень-вересень 2022	викон
3	Робота над 1 розділом	вересень 2022	викон
4	Робота над 2 розділом	жовтень 2022	викон
5	Робота над 3 розділом	листопад 2022	викон
6	Підготовка до публікації наукової статті та тез доповіді	листопад 2022	викон
7	Оформлення роботи згідно ДСТУ та методичних рекомендацій	листопад 2022	викон
8	Попередній захист роботи	листопад 2022	викон
9	Нормоконтроль	листопад 2022	викон
10	Підготовка остаточного варіанту роботи, автореферату, презентаційного матеріалу, доповіді	грудень 2022	викон
11	Захист роботи	грудень 2022	викон

Студент (підпис) Артемчук Є. В. (ініціали та прізвище)

Керівник роботи (підпис) Макаренко А. П. (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер (підпис) Ю. С. Сивинська (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Артемчук Є. В. Удосконалення обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування, науковий керівник Макаренко А. П. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні, кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, 2022.

Досліджено теоретичні основи основних засобів, їхню структуру, основи ведення бухгалтерського обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на підприємстві, аналіз ефективності управління ними. Показано бухгалтерський облік, принципи оподаткування та аналізу основних засобів, проаналізовано фінансовий стан ТОВ «Світ Таєрс Плюс». Висвітлені шляхи покращення обліку та оподаткування, удосконалено шляхи аналізу експлуатації основних засобів на підприємстві.

Ключові слова: ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ, АНАЛІЗ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, УДОСКОНАЛЕННЯ.

ABSTRACT

Artemchuk E. Improvement of accounting, taxation and analysis of fixed assets at «Svit Tires Plus» LLC.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 071 - Accounting and taxation, academic supervisor Makarenko A. P. Zaporizhzhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu.M. Potebny, department of accounting, analysis, taxation and audit, 2022.

The theoretical foundations of fixed assets, their structure, the basics of accounting, taxation and analysis of fixed assets at the enterprise, and the analysis

of their management efficiency have been studied. Accounting, principles of taxation and analysis of fixed assets are shown, the financial condition of «Svit Tires Plus» LLC is analyzed. Ways of improving accounting and taxation, improving ways of analyzing the operation of fixed assets at the enterprise are highlighted.

Keywords: FIXED ASSETS, ACCOUNTING, TAXATION, ANALYSIS, FINANCIAL CONDITION, IMPROVEMENT.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	12
1.1 Економічна сутність основних засобів, їх структура та використання на підприємстві	12
1.2 Облік та оподаткування основних засобів	25
1.3 Аналіз основних засобів	44
2 ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ТОВ «СВІТ ТАЄРС ПЛЮС»	51
2.1 Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»	51
2.2 Облік та оподаткування основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс»	54
2.3 Аналіз стану та ефективності використання основних засобів та фінансового стану ТОВ «Світ Таєрс Плюс»	64
3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «СВІТ ТАЄРС ПЛЮС»	85
3.1 Удосконалення обліку основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс»	85
3.2 Удосконалення оподаткування основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс»	92
3.3 Удосконалення аналізу наявності та ефективності використання основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс»	98
ВИСНОВКИ	116

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	120
ДОДАТОК А - Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) ОЗ (ф. № ОЗ-1)	130

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Забезпечення підприємства основними засобами є одним з найважливіших факторів його функціонування. Завдяки аналізу основних засобів можливо оцінити його забезпеченість матеріальними активами, та при правильному обліку ефективно спрогнозувати його подальшу діяльність. Правильне ведення обліку та обрана політика оподаткування надають підприємству змогу заощадити фінансові активи та ще більше збільшити продуктивність виробництва, направивши їх на розвиток підприємства. Для збільшення рівня ефективності аналізу та прогнозування необхідно забезпечити систему управління якісною достовірною інформацією, яка досягається за допомогою бухгалтерського обліку.

Питання обліку, оподаткування та аналізу є досить популярною досліджуваною темою серед науковців-дослідників, оскільки ці три складові є одними з основних показників рівня організації підприємства.

До науковців, які досліджували ці теми належать: Бутинець Т.А., Соколов Я. В., Шумпетер Й., Савчук В.П., Гуцаленко А. В., Савицька Г. В., Мних Є. В., О. В. Шкарупа та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Робота виконана відповідно до плану науково-дослідницьких робіт Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю. М. Потебні ЗНУ до науково-дослідної теми кафедри обліку та аудиту «Теоретико-методичні та практичні підходи щодо удосконалення обліку, аналізу, оподаткування та контролю в управлінні підприємством» (державний реєстраційний номер: 0120U105606). Зокрема автором запропоновано вдосконалення обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс».

Мета та завдання роботи. Метою магістерської роботи є розробка пропозицій щодо удосконалення обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс».

Реалізація мети роботи зумовила необхідність виявлення і розв'язання наступного комплексу завдань:

- розкриття сутності основних засобів, їх структури та використання на підприємстві;
- опис обліку, оподаткування, ролі та етапів аналізу основних засобів;
- дослідження обліку та оподаткування основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс»;
- проведення фінансового аналізу ТОВ «Світ Таєрс Плюс»;
- розробка пропозицій щодо вдосконалення обліку, оподаткування та аналізу наявності та ефективності основних засобів.

Об'єктом дослідження є процес обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс».

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи щодо обліку, оподаткування та аналізу основних засобів.

Інформаційною базою магістерської роботи стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, періодична література, а також дані бухгалтерського обліку і звітності Товариства з обмеженою відповідальністю «Світ Таєрс Плюс».

Наукова новизна: запропоновано удосконалення обліку основних засобів за рахунок введення в інвентарну картку додаткового стовпця «Особливості ОЗ» в розділі «Устаткування». З метою зменшення податкових відрахувань запропоноване ведення плану податкових відрахувань. Для отримання більш повної інформації нами запропонована анкета щодо зручності використання ОЗ, наявних вад та пропозицій щодо їх вдосконалення, а також рейтингова система ОЗ, яка базується не тільки на аналізі їх стану та ефективності використання, а й

на аналізі результатів опитування персоналу підприємства. Для оптимізації процесу інвентаризації нами було запропоновано класифікувати ОЗ за ступенем зносу з метою полегшення інформаційного навантаження на персонал. Це дасть змогу полегшити прийняття рішення щодо заміни або модернізації наявних ОЗ, прискорить процес інвентаризації та структурує його, а запропонована система рейтингу дозволить аналітичному відділу побачити та оцінити величину зносу та залишкову вартість ОЗ, в залежності від строку експлуатації. Запропонований нами план податкових відрахувань дозволить підприємству побачити та проконтролювати усі податкові відрахування та можливо розробити систему дій, згідно якій йому вдасться знизити витрати на податки.

Практичне значення отриманих результатів полягає у вирішенні актуальних проблем, які пов'язані з вдосконаленням процесу обліку, оподаткування та аналізу наявності та ефективності використання основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс» (довідка про впровадження №___ від_____).

На основі одержаних результатів магістром проаналізовані методи обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на різних етапах, для обліку запропоновано введення додаткового управлінського рівня, різні методи зниження податкового навантаження та введення системи управління основними засобами, що покращить ефективність аналізу наявності, використання та ефективності у майбутньому.

Методи дослідження. Магістерська робота проведена на основі діалектичного підходу до вивчення теоретичних аспектів обліку, оподаткування та аналізу основних засобів. Окрім того, у процесі дослідження використано абстрактно-логічний метод: метод порівняння, метод групування абсолютних, середніх, відносних величин, балансовий метод: метод деталізації, графічний метод.

Апробація результатів дослідження. Найважливіші положення та висновки магістерської роботи доповідалися на міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи сталого розвитку в умовах глобалізації в економічному, управлінському та інженерному аспектах», м. Запоріжжя 03-04 листопада 2022 р.

Основні пропозиції автора щодо удосконалення методів обліку, оподаткування та аналізу основних засобів відображено у статті:

Артемчук Є. В., Макаренко А. П. Удосконалення обліку, оподаткування та аналізу основних засобів. *Агросвіт*. 2022. № 24. (стаття подана до друку).

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст магістерської роботи виконаний на 130 сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі 12 рисунків та 35 таблиць. Робота містить один додаток. Список використаних джерел складається із 82 найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1 Економічна сутність основних засобів, їх структура та використання на підприємстві

Згідно з п. 4 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» основні засоби підприємства – це матеріальні активи які підприємство утримує з метою використання їх у виробничому процесі або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за один рік) [1].

Н.С. Стражева вважає, що основні засоби – це знаряддя праці, які використовуються тривалий час, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і переносять свою вартість на готову продукцію, товари, послуги, у міру зносу [2].

Ми згодні з думкою Н. І. Ладутько, відповідно якій основні засоби підприємства являють собою сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері [2].

Основні засоби у формі засобів виробництва функціонують як чинники процесу праці доти, доки зберігають свою споживчу форму, в якій вони вступають у процес виробництва. Засоби праці утримує тривалий час у сфері виробництва їхня функція – за допомогою засобів праці протягом певного періоду виготовляється продукція [3].

Основні засоби можуть мати такі характеристики:

– вони матеріально втілені в знаряддях праці;

- витрати на їхнє виробництво частково переносяться на продукт;
- довго зберігають свою природну форму при експлуатації;
- погашення за рахунок вирахування амортизації після закінчення строку;
- можливість їхнього відтворення.

В залежності від групи, основні засоби мають мінімально допустимі строки їх корисного використання. Класифікація груп основних засобів та їх мінімальний строк корисного використання наведена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Класифікація груп основних засобів та їх мінімальний строк корисного використання

№ групи	Назва групи	Строк корисного використання
1	2	3
1	Земельні ділянки	Не встановлено
2	Капітальні витрати на поліпшення земель, що не пов'язані з будівництвом.	15 років
3	Будівлі, споруди та передавальні пристрої	Відповідно 20, 15 та 10 років.
4	Машини та обладнання	5 років
5	Транспортні засоби	5 років
6	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	2 роки
7	Тварини	6 років
8	Багаторічні насадження	10 років
9	Інші основні засоби	12 років
10	Бібліотечні фонди	Не встановлено
11	Малоцінні необоротні матеріальні активи	Не встановлено
12	Тимчасові споруди	5 років
13	Природні ресурси	Не встановлено
14	Інвентарна тара	6 років
15	Предмету прокату	5 років
16	Довгострокові біологічні активи	7 років

Джерело: згруповано автором на підставі [76]

До складу основних засобів входять основні виробничі засоби й невикористані основні засоби. Виробничі основні засоби задіяні у виробничому

процесі тривалий період часу, і зберігають при цьому впродовж всього періоду натурально-речовинну форму. Вони переносять свою вартість на продукцію по частинах, у міру використання, у вигляді амортизаційних відрахувань. Процес поновлення основних виробничих засобів відбувається за рахунок капітальних інвестицій.

Не належать до основних засобів:

- предмети терміном служби менше одного року незалежно від їх вартості;

- предмети вартістю до 20000,00 гривень за одиницю (за ціною придбання) незалежно від терміну служби. При цьому гранична вартість предметів, що не належать до основних засобів, може змінюватися Міністерством фінансів України;

- спеціальні інструменти і спеціальні пристосування підприємств серійного і масового виробництва певних виробів або для виготовлення індивідуального замовлення незалежно від їхньої вартості;

- спеціальний одяг, спеціальне взуття, а також постільні речі незалежно від їхньої вартості і терміну служби;

- формений одяг, призначений для видачі працівникам підприємства, незалежно від вартості й терміну служби [4].

В період ведення господарської діяльності кругообіг основних виробничих засобів проходить три стадії. Під час першої стадії відбувається продуктивне використання основних виробничих засобів та нарахування амортизаційних відрахувань. Основні виробничі засоби в процесі експлуатації мають властивість зношуватись, тому для їх відновлення нараховується сума зносу. Завдяки ній відбувається списання результатів накопичених амортизаційних відрахувань на витрати, дійшовши до кінцевої точки виробничого циклу – завершення процесу виробництва. Перша стадія кругообігу основних виробничих засобів характеризується втратою споживчої

вартості засобів праці, тому їхня вартість переноситься на вартість готової продукції.

Друга стадія відзначається перетворенням певної частини виробничих засобів, які були максимально задіяні при виробництві, на грошові кошти завдяки нарахуванню амортизаційних відрахувань.

Третя стадія характеризується поновленням споживної вартості зношеної частини основних виробничих засобів. Такі поновлення здійснюються завдяки заміні зношених основних виробничих засобів, надаючи перевагу новим частинам, що були набуті за рахунок нарахованого зносу основних засобів.

Інвестуючи капітал переважно в пасивну частину основних засобів, підприємець не очікує на швидке його відшкодування. З цієї причини для ведення бізнесу застосовуються орендовані будівлі та приміщення, що не передбачає відволікання з обороту значних коштів і заморожування їх на тривалий строк.

Заміна зношених основних засобів здійснюється з нарахованої суми амортизації. При розширеному відтворенні кожного наступного виробничого циклу відбувається кількісне і якісне зростання основних виробничих засобів.

Підтримуючи стан основних виробничих засобів, підприємство зацікавлене не тільки в підтриманні належного рівня виробництва, але й в збільшенні обсягів устаткування. Це означає, що воно зацікавлене в збільшенні активної частини основних засобів, яка обслуговує процес виробництва і характеризує виробничі можливості підприємства.

Для кожного підприємства важливим є ефективне використання та відтворення основних засобів через процес зношування.

Зношування може бути як фізичне, так і моральне. Фізичне зношування – це втрата основними засобами споживчої вартості (перенесення вартості на новий продукт). В останньому випадку основні засоби можуть і не використовуватися. Моральне зношування – це втрата основними засобами

своєї вартості, яка не переноситься на вартість створюваного продукту. Це відбувається внаслідок появи дешевших або досконаліших засобів праці, що пояснюється науково-технічним прогресом у галузях по виробництву засобів виробництва. Моральне зношування може бути двох видів:

– першого виду полягає у втраті основними засобами своєї вартості при збереженні фізичної придатності, своєї споживчої вартості (наприклад коли з'явилося нове обладнання з більшою продуктивністю, але з меншими витратами; тоді вартість старих основних засобів визначається за вартістю нових, тобто вона буде меншою);

– другого виду полягає у повній втраті основними засобами своєї вартості незалежно від втрати споживчої вартості (при збереженні фізичної придатності). Таке зношування зумовлене умовами конкурентної боротьби. З'являється нова, значно продуктивніша техніка, і якщо не замінити нею стару, то підприємець може збанкрутувати [5].

Поступове економічне зношування основних засобів виражається в амортизаційних відрахуваннях, які зараховуються до витрат виробництва або обігу [5]. З цих відрахувань має створюватися амортизаційний фонд, грошові ресурси якого використовуються на забезпечення простого і розширеного відтворення основних засобів. Тому ефективність використання основних засобів напряму залежить від процесу їх відтворення.

Відтворення основних засобів – це постійне повторення і безперервне відновлення засобів праці в натуральному і вартісному вираженні, шляхом простого та розширеного відтворення [6].

Просте відтворення основних засобів – це заміна окремих зношених частин основних засобів або заміна старого устаткування на аналогічне [7]. При простому відтворенні регулярно відновлюється попередня виробнича потужність. Просте відтворення основних виробничих засобів можливе двома шляхами:

1. Зношені або застарілі основні виробничі засоби замінюють.
2. Проводять капітальний ремонт діючих основних засобів.

При простому відтворенні у кожному наступному циклі здійснюється створення основних виробничих засобів у таких самих обсягах, як і при попередньому циклі та з такою ж якістю.

Щодо розширеного відтворення, то має місце:

1. Кількісне та якісне збільшення діючих основних засобів.
2. Придбання нових основних засобів, які забезпечують вищий рівень продуктивності устаткування [8].

Процеси відтворення основних засобів на вітчизняних підприємствах проводяться без урахування реальних потреб, які фактично ніхто навіть не визначає. В окремих випадках відтворювальні процеси перетворюються на віртуальні, коли вартість основних засобів зростає, однак це відбувається за рахунок їх переоцінки чи індексації. На окремих підприємствах процеси відтворення основних засобів фінансуються за залишковим принципом [9].

Технологічні відтворення підпорядковуються закону накопичення виробництва. Цей закон визначає, як часто та з яких джерел можна відтворювати машини. Одним із найпоширеніших способів відтворення є амортизаційні фонди, які можуть оновлювати техніку за рахунок фонду накопичення. Також варто відзначити кредити, інвестиції та резервні фонди.

Розмір нагромадження для розширення основних фондів залежить від потреби в збільшеній праці та реальній можливості формування фондів. У соціальній ринковій економіці масштаби і потужність простого відтворення основних фондів визначаються такими факторами: попитом і пропозицією, нормою прибутку, ставкою позичкового процента тощо. Найважливішим етапом у відтворювальному процесі основних фондів є введення їх в дію з метою забезпечення зростання та нарощування виробничого потенціалу, розширення виробництва тощо.

Становить певний науковий інтерес також вивчення існуючих напрямів досліджень процесу відтворення основних засобів, які умовно розділяються на неокласичні та інституціональні та включають:

- дослідження складу, стану та факторів розвитку основного капіталу;
- дослідження процесів руху та відновлення основних засобів підприємств;
- дослідження інноваційної діяльності на загальнодержавному, регіональному та рівні підприємств;
- дослідження методів управління інноваційною діяльністю підприємств;
- дослідження власних, кредитних та інвестиційних джерел фінансування процесу оновлення основних засобів;
- дослідження впливу науково-технічного прогресу на розвиток економіки держави, регіону та підприємства;
- дослідження процесу формування та використання амортизаційного фонду як засобу оновлення основних засобів [10].

При обговоренні шляхів відтворення необхідно розрізняти різні аспекти відтворення, що включає як просте і розширене відтворення, так і інтенсивне і екстенсивне. В таблиці 1.2 нами була наведена характеристика елементів відтворювального процесу основних засобів підприємства.

Структура основних засобів – це співвідношення між вартістю окремих груп основних засобів та їх загальною вартістю, виражене у відсотках [11].

Галузева структура основних засобів характеризується співвідношенням величини основних засобів різних галузей у їх загальній вартості.

Вікова структура основних засобів являє собою співвідношення різних вікових груп основних засобів у їх загальній вартості.

У структурі основних засобів слід розрізняти активну і пасивну їх частини.

Таблиця 1.2 – Характеристика елементів відтворювального процесу основних засобів підприємства

Складові процесу відтворення	Конкретна форма прояву		Цілі	Чинники впливу, нормативна база
Зношування	фізичне зношування		створення передумов для реалізації досягнень науково-технічного прогресу	визначається: – інтенсивністю використання; – науково-технічним прогресом; – конкурентною боротьбою
	моральне зношування	першого виду		
		другого виду		
Амортизація	Амортизаційний фонд		– відшкодування вартості використаних основних засобів; – накопичення коштів на відтворення основних засобів	Норми амортизації, встановлені на законодавчому рівні
Заміщення (просте відтворення)	За вартістю		Заміна зношених основних засобів аналогічними	Визначаються: – загальною стратегією підприємства; – умовами конкурентної боротьби на ринку; – наявністю інвестиційних ресурсів;
	В натурі			
Розширене відтворення	Екстенсивне		Розширення виробничих потужностей на старій техніко-технологічній основі	– наявністю інвестиційних ресурсів; – інноваційно-технологічним рівнем перспективної моделі виробництва порівняно з існуючою матеріально-технічною базою
	Інтенсивне		Упровадження інноваційно-технологічної моделі оновлення основних засобів виробництва	

Джерело: згруповано автором на підставі [7]

Активна частина основних засобів – це засоби, які безпосередньо впливають на предмети праці (наприклад, устаткування, інструменти, пристрої та прилади вимірювання тощо) [12].

Пасивна частина основних засобів створюють умови для здійснення процесу виробництва і забезпечують його нормальне функціонування. До них

відносять: будівлі, споруди тощо. Термін експлуатації активної частини основних засобів, як правило, коротший за термін експлуатації пасивної їх частини. Чим більша питома вага активної частини основних засобів, тим прогресивніша їх структура [11].

Поліпшення структури основних засобів досягається за рахунок:

- оновлення та модернізації устаткування;
- механізації та автоматизації виробництва;
- правильного розроблення проектів будівництва та високоякісного виконання планів будівництва підприємств;
- ліквідації невикористовуваного або мало використовуваного устаткування та встановлення устаткування, що забезпечить правильніші пропорції між його окремими групами [13].

Структура основних засобів визначає темпи повернення основного капіталу, який був інвестований у підприємство.

З метою достовірного обліку основних засобів важливо їх правильно класифікувати. В Україні основні засоби можна згрупувати за їх функціональним призначенням, за галузевою ознакою, за використанням, за ознакою належності. Класифікація основних засобів подана на рисунку 1.1.

За функціональним призначенням розрізняють:

- виробничі основні засоби;
- невиробничі основні.

За галузевою ознакою основні засоби поділяються на:

- промислові;
- будівельні;
- сільськогосподарські;
- транспортні;
- зв'язку тощо.

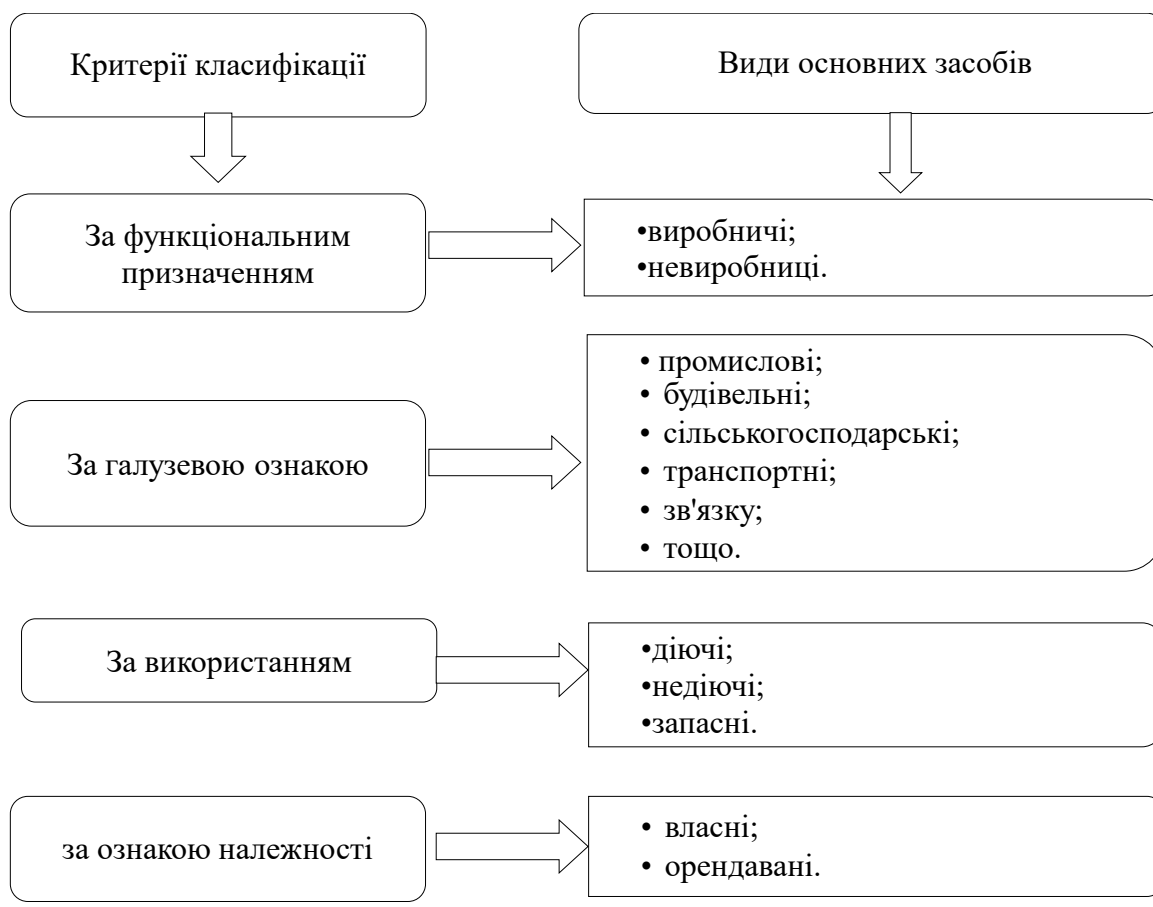

Рисунок 1.1 – Класифікація основних засобів підприємства

Джерело: сформовано автором на підставі [77]

За використанням основні засоби поділяються на:

- діючі: основні засоби, що використовуються у господарстві;
- недіючі: основні засоби, які тимчасово не використовуються у зв'язку з консервацією окремих цехів або підприємства в цілому;
- запасні: різне устаткування, що знаходиться в резерві й призначене для зміни об'єктів основних засобів, що вибули або ремонтуються.

За ознакою належності основні засоби поділяються на:

- власні основні засоби можуть складатися із статутного (пайового, акціонерного) капіталу, додаткового капіталу, власних прибутків, цільового фінансування і цільових надходжень;
- орендовані основні засоби обліковуються у балансі орендодавця,

завдяки чому стає неможливим подвійний облік одних і тих самих засобів.

Конкуренція між підприємствами сприяє оновленню основних виробничих засобів. Саме завдяки конкуренції на підприємствах прагнуть прискорити списання основних виробничих засобів, в результаті чого відбувається нарощення фінансових ресурсів і, відповідно, можливість придбання більш прогресивного устаткування, впровадження у виробництво нових технологій та застосування сучасних інноваційно-інвестиційних важелів покращення основних виробничих засобів.

Ми згодні з думкою Костюнік О.В., яка зазначає, що наявна система обліку основних засобів не здатна повною мірою задовольнити зростаючі інформаційні потреби управління. Часті та непослідовні зміни в законодавчих і нормативно-правових актах України, які визначають методологічні засади формування в бухгалтерському і податковому обліку інформації про основні засоби, призвели до різного й неоднозначного тлумачення їхньої сутності, що потребує систематизації та узагальнення [14, с. 178].

Поняття «основні засоби» у НП(С)БО та ПКУ відрізняються один від одного. Роздивимось їхні відмінності більш детально в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Порівняльна характеристика податкового та бухгалтерського підходів щодо трактування поняття основних засобів [15].

Ознака	Бухгалтерський підхід	Податковий підхід
1	2	3
Матеріальність	Основними засобами є лише матеріальні активи	Основними засобами є лише матеріальні активи
Підконтрольність	Активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання котрих, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому	Платник податку на прибуток фактично є власником основних засобів.

Продовження таблиці 1.3

1	2	3
Строк корисного використання	Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)	Строк корисного використання з дати введення в експлуатацію повинен перевищувати рік (або операційний цикл, якщо він триваліший за рік)
Призначення	З метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій	До основних засобів відносять лише ті об'єкти, які суб'єкт господарювання планує використовувати у власній господарській діяльності
Вартісна межа	Не передбачена.	Основні засоби – матеріальні активи, вартість яких перевищує 6000 гривень

Джерело: згруповано автором на підставі [15]

Наразі для організації обліку основних засобів підприємства діють нормативно-правові документи, зазначені в таблиці 1.4 [16].

Таблиця 1.4 – Нормативно-правові документи проведення обліку основних засобів на підприємстві

Повна назва	Скорочена назва	Визначає
1	2	3
Податковий кодекс України [17]	ПКУ	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства [17].
Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору [18]	Порядок №818	Застосовується, коли безоплатна передача основних засобів відбувається між установами в межах одного органу управління майном [18].

Продовження таблиці 1.4

1	2	3
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [19]	Методрекомендації №561	Можуть застосовуватися підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами, їх філіями та іншими виділеними на окремий баланс підрозділами незалежно від форм власності і організаційно-правових форм (крім банків і бюджетних установ та підприємств, які складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності) [19].
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [1]	НП(С)БО 7	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності [1].
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» [20]	НП(С)БО 14	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про оренду необоротних активів та її розкриття у фінансовій звітності [20].
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність» [21]	НП(С)БО 27	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про необоротні активи, утримувані для продажу, та групу активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу, а також припинену діяльність та розкриття такої інформації у фінансовій звітності [21].
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» [22]	НП(С)БО 28	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зменшення корисності активів та її розкриття у фінансовій звітності [22].
Для підприємств, які користуються МСФЗ		
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [23]	МСБО 16	Метою цього Стандарту є визначення облікового підходу до основних засобів, щоб користувачі фінансової звітності могли розуміти інформацію про інвестиції в основні засоби та зміни в таких інвестиціях [23].

Продовження таблиці 1.4

1	2	3
Міжнародний стандарт фінансової звітності [24]	МСФЗ 3	Мета цього МСФЗ - підвищити доречність, достовірність і зіставність інформації, яку суб'єкт господарювання подає у своєму фінансовому звіті про об'єднання бізнесу та його результати [24].
Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Оренда» [25]	МСФЗ 16	Визначає принципи визнання, оцінки, подання оренди та розкриття інформації про неї [25].

Джерело: сформовано автором на підставі [78]

1.2 Облік та оподаткування основних засобів

Для організації проведення оцінки основних засобів для цілей, передбачених бухгалтерським обліком, в Україні діють наступні нормативні документи:

- 1) Методичні рекомендації бухгалтерського обліку;
- 2) Закон від 12 липня 2001 р. № 2658 «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»;
- 3) Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (далі – НП(С)БО 7) [79].

У разі використання підприємствами міжнародних стандартів фінансової звітності, – правила проведення оцінки основних засобів зазначені у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (далі – МСБО 16) [79].

Для ефективної організації обліку основних засобів, в першу чергу важливо правильно їх оцінити.

При оцінці основних засобів важливе значення відіграють окремі види вартості:

- Первісна;
- Справедлива;

- Переоцінена;
- Чиста вартість реалізації;
- Вартість, що амортизується;
- Балансова;
- Залишкова.

Згідно Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», «придбані або створені основні засоби зараховуються на баланс за первісною вартістю». Первісна вартість – це історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів [1].

В залежності від способу надходження основних засобів (внесок до статутного капіталу, придбання за плату, самостійне виготовлення (створення), безоплатне отримання тощо) формується первісна вартість.

Первісна вартість об'єкта основних засобів складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються в зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);
- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою [1].

У випадку коли основні засоби були придбані за грошові кошти, створені, узяті у запозичення, окрім витрат, які включаються до собівартості, фінансові витрати до первісної вартості таких основних засобів не включаються.

Первісна вартість об'єкта основних засобів збільшується з одночасним створенням забезпечення на обґрунтовану розрахунком суму зобов'язання, яке відповідно до законодавства виникає у підприємства щодо демонтажу, переміщення цього об'єкта та приведення земельної ділянки, на якій він розташований, у придатний для подальшого використання стан [26].

Первісна вартість об'єктів, переведених до основних засобів з оборотних активів, товарів, готової продукції тощо дорівнює її собівартості, яка визначається згідно з Національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [27].

Якщо об'єкт основних засобів був отриманий в обмін на подібний об'єкт, то його первісна вартість дорівнюватиме залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів. У випадку коли справедлива вартість переданого об'єкта нижча за його залишкову вартість, первісною вартістю такого об'єкта вважатиметься його справедлива вартість, з включенням різниці до витрат звітного періоду.

Первісна вартість придбаного в обмін об'єкта основних засобів на неподібний актив відповідає справедливій вартості переданого об'єкту, яку необхідно збільшити або зменшити на суму грошових коштів або їх еквіваленту.

У випадку модифікації, реконструкції, модернізації, дообладнання або будь-якого іншого поліпшення об'єкта основних засобів, яке призводить до підвищення його наявної на момент поліпшення виробничої потужності, його первісна вартість збільшується на суму витрат, витрачену на поліпшення.

Справедлива вартість – сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату [28]. Так п. 16 Національного

Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» зазначає, що підприємство повинно переоцінити об'єкт основних засобів, якщо його залишкова вартість значно (понад 10%) відрізняється від справедливої вартості на дату балансу [1].

Для визначення справедливої вартості об'єктів основних засобів (далі – ОЗ) є можливість скористатися додатком «Визначення справедливої вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань» до НП(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», відповідно до якого величина справедливої вартості прирівнюється для:

- будівель (не включаючи споруд) та землі;
- устаткування та машин – до ринкової або відновлювальної (у разі відсутності даних про ринкову вартість) вартості за вирахуванням суми зносу на дату оцінки;
- інших основних засобів – до сучасної собівартості придбання за вирахуванням суми зносу на дату оцінки.

Переоцінка основних засобів – господарська операція, яка спрямована на приведення залишкової вартості ОЗ до рівня справедливої вартості на річну дату балансу. Згідно з НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» питання про переоцінку розглядають, якщо залишкова вартість об'єкта ОЗ суттєво відрізняється від його справедливої вартості на річну дату балансу [29].

Групи основних засобів, які не підлягають переоцінці, якщо амортизація їх вартості здійснюється за методами, викладеними в другому реченні пункту 27 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» зазначається: бібліотечні фонди та малоцінні необоротні матеріальні активи.

Підприємство має право на переоцінку ОЗ якщо його залишкова та справедлива вартість суттєво відрізняється між собою. У випадку переоцінки

підприємство повинно здійснити переоцінку всіх об'єктів групи основних засобів на ту саму дату.

Інформація про зміну первісної вартості та суму зносу основних засобів зазначається у реєстрі їх аналітичного обліку. Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу капіталу у дооцінках та відображається в іншому сукупному доході, а сума уцінки – до складу витрат, крім випадків, що наведені в пункті 20 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».

Інформація щодо зміни первісної вартості та суми зносу основних засобів відзначають у відповідних реєстрах аналітичного обліку. До складу капіталу у дооцінках включається сума дооцінки залишкової вартості об'єкта та відображається в іншому сукупному доході. А до складу витрат, за виключенням випадків, зазначених в п. 20 НП(С)БО 7 «Основні засоби», – сума уцінки.

При вибутті об'єктів основних засобів, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта основних засобів включається до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням капіталу у дооцінках. Перевищення сум попередніх дооцінок об'єкта основних засобів над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта основних засобів може щомісяця (щокварталу, раз на рік) у сумі, пропорційній нарахуванню амортизації, включатися до складу [30].

Чиста вартість реалізації – справедлива вартість необоротного активу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію [31].

Оскільки основні засоби мають властивість зношуватись, щоб компенсувати ці втрати, прийнято переносити їхню вартість на продукт. Цей процес називається амортизацією. Тобто основним джерелом відтворення основних засобів вважається амортизація.

Амортизована вартість – первісна або переоцінена вартість необоротних активів без їх ліквідаційної вартості.

Існує декілька методів нарахування амортизації:

- 1) прямолінійний;
- 2) кумулятивний (прискорений);
- 3) виробничий;
- 4) метод зменшення залишкової вартості;
- 5) метод прискореного зменшення залишкової вартості [32].

Підприємство має змогу самостійно обрати метод амортизації, враховуючи способи отримання економічних вигід від його використання. Нарухування амортизації починається з наступного місяця, після якого об'єкт основних засобів став придатним для експлуатації. При виборі виробничого методу амортизації, нарахування починається з дати введення об'єкта основних засобів в експлуатацію. Припинення амортизаційних нарахувань починається з наступного на момент вибуття об'єкта основних засобів місяця, а при виробничому методі – з наступної на момент вибуття дати.

Суму нарахованої амортизації підприємства відображають, збільшуючи суму зносу основних засобів і витрат на підприємстві, за виключенням випадків, у яких сума нарахованої амортизації розраховується разом із собівартістю інших активів і балансової вартості таких активів.

При визначенні корисного періоду користуванням об'єктами основних засобів слід враховувати: цільове використання об'єкта підприємством, враховуючи його можливості та продуктивність; очікуваний фізичний і моральний знос; правові або інші обмеження умов використання об'єкта та ін.

У разі змін очікуваних вигід від використання основних засобів переглядається їх ліквідаційна вартість та строк корисного використання наприкінці звітнього року. Починаючи з наступного місяця після прийняття

рішення, амортизація об'єкта ОЗ нараховується, спираючись на нову ліквідаційну вартість та новий строк корисного використання.

Балансова вартість – сума, за якою актив обліковують у балансі після вирахування будь-якої накопиченої амортизації та накопичених збитків від зменшення його корисності [33].

Залишкова вартість – різниця між первісною (переоціненою) вартістю необоротного активу та сумою його накопиченої амортизації.

Якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів [34].

Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів. Об'єкт основних засобів являє собою закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього або окремий конструктивно відокремлений предмет, що призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, внаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно [35].

Облік основних засобів на підприємствах складається з таких частин:

- введення в експлуатацію об'єктів основних засобів;
- поліпшення та ремонту об'єктів основних засобів;
- ліквідації об'єктів основних засобів;
- нарахування амортизації основних засобів [36].

Облік основних засобів на підприємстві починається з моменту їх надходження. До початку введення об'єкту ОЗ в експлуатацію при його надходженні на підприємство, необхідно визначити його первісну вартість,

метод нарахування амортизації, скласти індивідуальну інвентарну картку для кожного об'єкта ОЗ окремо.

Надходження основних засобів на підприємство може бути через придбання об'єкту ОЗ за грошові кошти, за допомогою власного створення або будівництва (при чому як господарськими, так і підрядними особами), завдяки безоплатному отриманні (від вітчизняних і іноземних господарюючих суб'єктів, благодійних фондів та організацій, урядів, тощо), при бартерному обміні на інші об'єкти основних засобів, матеріальні запаси, готову продукцію підприємства або дебіторську заборгованість, внеску в статутний капітал. Кожен спосіб має свої переваги та недоліки, які можуть ускладнювати оцінку первісної вартості.

Однією з найважливіших причин необхідності визначення правильної оцінки об'єкту ОЗ при його надходженні є відрахування. Занижена оцінка первісної вартості основних засобів призводить до негативних наслідків у вигляді зменшених амортизаційних відрахувань, зменшення ефективності функції відтворення основних засобів та збільшення бази оподаткування податком на прибуток. При завищенні первісної вартості, зменшується сума податку на прибуток, що може призвести до питань від податкових органів.

Первісна вартість об'єктів ОЗ записується на 15 рахунку «Капітальні інвестиції» та при цьому сума податку на додану вартість не входить в неї. Після завершення формування усіх перелічених документів та записів, об'єкт ОЗ вводиться в експлуатацію, а його подальший облік ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» або 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

При придбанні об'єктів ОЗ за грошові кошти, їх первісна вартість відображається на субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» або 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів».

У випадку безкоштовного отримання об'єктів ОЗ, їх первісна вартість дорівнюватиме їхній справедливій вартості, що була збільшена на вартість

супутніх витрат. Для визначення справедливої вартості отриманого об'єкта на підприємстві створюється спеціальна комісія. У разі якщо комісія не може визначити вартість об'єкта, наймається спеціальний незалежний оцінювач. При оприбуткуванні безкоштовно отриманого об'єкта ОЗ на його справедливую вартість, підприємству необхідно збільшити додатковий капітал. Це означає, що вартість ОЗ при його оприбуткуванні потраплятиме в дохід тільки по мірі нарахування амортизації.

Як зазначено в другому абзаці п.10 НП(С)БО 7 «Основні засоби», первісною вартістю основних засобів, що внесені до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість з урахуванням витрат, передбачених п.8 НП(С)БО 7 «Основні засоби» [37].

Формування первісної вартості при обміні об'єктами ОЗ залежить від того, якого типу об'єкти обмінюються – подібні чи неподібні.

Подібні об'єкти – об'єкти ОЗ, які мають однакову справедливую вартість та виконують однакову функцію.

Справедливою вартістю об'єктів ОЗ вважається:

1) для машин і устаткування – ринкова вартість (або відновлювальна за умови відсутності даних про ринкову);

2) для будівель і землі – ринкова вартість;

3) для інших ОЗ – відновлювальна.

При обміні подібних ОЗ первісною вартістю вважається залишкова вартість переданого об'єкта. За умови перевищення залишкової вартості його справедливую вартість, первісною вартістю вважатиметься справедлива вартість отриманого об'єкта. Оскільки при обміні подібних об'єктів дохід не визнається, то і попереднє переведення об'єкту на субрахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу» не здійснюється.

При обміні неподібних ОЗ в бухгалтерському обліку визначається фінансовий результат цієї операції. Сума доходу визначається за справедливою вартістю усіх робіт та послуг, а також активів, які вже були отримані або планується отримати підприємством у майбутньому, які були зменшені або збільшені на суму переданих коштів та їх еквівалентів. При неможливості визначення справедливої вартості, дохід розраховують за справедливою вартістю робіт, послуг та активів, які зазначені в договорі.

Оскільки обмін неподібними ОЗ є продажем, то вони повинні визнаватися необоротними активами, які утримуються для продажу, та обліковуватися на субрахунку 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу».

Первісна вартість самостійно виробленого об'єкта ОЗ розраховується так само, як і у випадку придбання ОЗ – за грошові кошти. Але порядок відображення цієї операції може відрізнятися в залежності від способу їх створення:

- Господарський (створено самим підприємством);
- Підрядним (за допомогою інших організацій);
- Змішаним.

Первісна вартість створеного об'єкта ОЗ при господарському способі включає такі витрати:

- Матеріальні витрати;
- Витрати на оплату праці;
- Податок, нарахований на зарплату працівників;
- Амортизацію необоротних активів, які були використані для виробництва ОЗ;
- Вартість послуг найманих організацій
- Інші витрати.

При підрядному способі до первісної вартості ОЗ включається вартість

виконаних робіт та наданих послуг підрядниками.

Витрати на будівництво ОЗ визначають капітальними інвестиціями і записують на субрахунку 151 «Капітальне будівництво», а витрати на виробництво об'єктів ОЗ – на субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Після введення об'єктів ОЗ в експлуатацію, усі зібрані витрати на субрахунках 151 «Капітальне будівництво» та 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» списують на відповідні субрахунки.

Для чіткішого розуміння наведемо облік надходження та експлуатації основних засобів у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Облік надходження та експлуатації ОЗ

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	2	3	4
Придбання за грошові кошти			
1	Оприбуткування об'єкта ОЗ	15	631
2	Податковий кредит з ПДВ	641	631
3	Послуги з монтажу	15	685
4	Введення об'єкту ОЗ в експлуатацію	10,11	15
5	Одержання від учасника (засновника) підприємства об'єкта ОЗ	10	46
6	Відображення вартості безоплатного отриманих ОЗ	10	424
7	Зарахування витрат на транспортування і монтаж до складу первісної вартості безоплатно отриманих ОЗ	152 641 10	631 631 152
8	Оприбуткування раніше не врахованих на балансі ОЗ	10	746
Облік ремонту та поліпшення ОЗ			
9	Зарахування витрат після завершення робіт з поліпшення ОЗ на збільшення їх первісної вартості	10	152

Продовження таблиці 1.5

1	2	3	4
10	Витрати на ремонт, технічний огляд і технічне обслуговування ОЗ списуються на поточні витрати	23, 91, 92, 93, 94	20, 131, 661, 685
Облік переоцінки ОЗ			
11	Відображення результатів дооцінки ОЗ на суму:		
а)	Дооцінки первісної вартості	10	423
б)	Дооцінки зносу	423	131
12	Відображення результатів уцінки ОЗ, раніше не дооцінюваних, на суму		
а)	Уцінки зносу	131	10
б)	Уцінки залишкової вартості	975	10

Джерело: складено автором на підставі [1]

Виділяють наступні напрями вибуття ОЗ:

- Продаж;
- Ліквідація;
- Безоплатна передача;
- Нестача;
- Остаточне псування;
- Інші причини невідповідності критеріям визнання активом.

У випадку непридатного до подальшої експлуатації стану об'єкта ОЗ, він списується з балансу. Для оцінки на придатність на підприємстві діє комісія, яка: оглядає об'єкт, який підлягає списанню; аналізує причини непридатності об'єкта та відповідальних за це осіб; визначає можливість продажу або передачі цього об'єкта іншим установам або можливість використання окремих деталей об'єкта ОЗ та складає акт на списання об'єкта.

В актах на списання вказується така інформація:

- Рік виготовлення (будівництва) об'єкта;
- Дата надходження на підприємство;
- Дата введення в експлуатацію;
- Його первісна вартість;
- Сума нарахованого зносу;
- Передбачений та фактичний строк корисного використання;
- Тощо.

Якщо списують ОЗ, які прийшли в непридатний стан через аварію або стихійне лихо, до акту списання прикладається копія акту аварії та зазначаються обставини стихійного лиха.

Усі акти на списання відображаються в бухгалтерському обліку після перевірки та затвердження посадовою особою.

Складаючи деталі об'єктів ОЗ при розбиранні та демонтажу, які ліквідуються, необхідно оприбутковувати з віднесенням вартості до доходу підприємства та зарахувати на облік матеріальних запасів, включаючи матеріали, які приймаються спеціальними переробними підприємствами.

Фінансовий результат від вибуття об'єктів ОЗ визначається вирахуванням з доходу від вибуття ОЗ їх залишкової вартості непрямих податків та інших витрат, пов'язаних з вибуттям певного об'єкту ОЗ (таблиця 1.6) [38].

Згідно ст. 14.1.138 ПКУ, основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин, наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що признаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або

моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [39].

Таблиця 1.6 – Кореспонденція рахунків при вибутті товарів

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	2	3	4
Ліквідація основних засобів			
1	Списання первісної вартості ліквідованого об'єкта за рахунок накопиченого зносу	131	10
2	Списання залишкової вартості об'єкта ОЗ	976	10
3	Витрати на демонтаж об'єкта ОЗ:		
а)	Оплата праці	976	661
б)	Відрахування на соціальні заходи	976	651
в)	Послуги підрядника, інших сторонніх організацій	976	685
г)	Одержані товарно-матеріальні цінності від ліквідації об'єкта	20	746
Реалізація ОЗ			
4	Нарахування зносу	92	131
5	Переведення ОЗ до складу активів, призначених для продажу	286	105
6	Відображення передачі об'єкта новому власнику	377	712
7	Відображення податкове зобов'язання з ПДВ	712	641
8	Списання собівартості переданого активу	943	286
9	Отримання оплати	311	377

Джерело: згруповано автором на підставі [80]

При придбанні об'єктів ОЗ за грошові кошти, базою оподаткування є фінансовий результат, відзначений у фінансовій звітності, відкоригований на різницю, що зазначена у п.п.134.1.1 ПКУ. Малодохідні платники податку здійснюють таке коригування за своїм бажанням. Високодохідні платники

податку повинні робити як бухгалтерський, так і податковий облік ОЗ у порядку, зазначеному п.138.3 ПКУ.

Об'єкти ОЗ, які надходять на підприємство, так само як і в бухгалтерському обліку – зараховуються на баланс за первісною вартістю. Первісна вартість, що була сформована на основі правил бухгалтерського обліку може застосовуватись і для податкових цілей. При цьому у випадку придбання високодохідним підприємством об'єктів ОЗ у неприбуткової організації, не дивлячись на сформовану заздалегідь первісну вартість за правилами бухгалтерського обліку, необхідно провести розрахунок податкової різниці.

Як зазначає п.п. 140.5.4 ПКУ, бухгалтерський фінансовий результат необхідно збільшити на 30% вартості придбаних ОЗ. Але у випадку якщо сукупна вартість ОЗ, які були куплені у неприбуткових організацій протягом звітного року не перевищує 25 розмірів мінімальної заробітної плати, станом на 1 січня звітного (податкового) року, коригування не здійснюється.

У разі придбання платником ПДВ об'єктів ОЗ у іншого платника ПДВ, покупцю необхідно збільшити свій податковий кредит на суму «вхідного» ПДВ за цим об'єктом, незважаючи на цілі використання ОЗ.

Податковий кредит – це сума, на яку платник ПДВ має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду, визначена згідно з р. V ПКУ (пп. 14.1.181 ПКУ) [40].

Як зазначає ст.198.3 ПКУ, податковий кредит звітного періоду визначається виходячи з договірної (контрактної) вартості товарів/послуг та складається з сум податків, нарахованих (сплачених) платником податку за ставкою, встановленою п.193.1 ст.193 ПКУ, протягом такого звітного періоду. Датою для збільшення податкового кредиту служить дата перерахування передоплати за об'єкт ОЗ або на дату його отримання [41].

У випадку використання придбаних ОЗ у негосподарських або в

операціях, які не підлягають оподаткуванню, раніше відображений податковий кредит компенсується податковими зобов'язаннями. При використанні об'єктів ОЗ для цілей, які відповідно до закону не підлягають оподаткуванню та були придбані без ПДВ – податкові зобов'язання не нараховуються.

Якщо об'єкт ОЗ був створений самостійно, то у податковому обліку все ідентично як і в бухгалтерському обліку (див. розділ 1.2), але при формуванні податкового кредиту з ПДВ підприємство самостійно відображає податковий кредит, незалежно від цілей використання об'єкта ОЗ.

В Україні діють особливі правила формування податкового кредиту за довгостроковими контрактами. Згідно з якими, датою виникнення права замовника на перенесення сум ПДВ до складу податкового кредиту має бути дата фактичного отримання результатів робіт, які були оформлені за допомогою актів виконаних робіт.

Відповідно до п.п. 14.1.81 ПКУ, фінансові інвестиції – господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів. До фінансових інвестицій, зокрема, належать прямі інвестиції. Прямі інвестиції – господарські операції, що передбачають внесення коштів або майна в обмін на корпоративні права, емітовані юридичною особою при їх розміщенні такою особою [42].

Операції із внесення ОЗ до статутного капіталу відповідає продажу ОЗ. Первісною вартістю таких об'єктів визнається попередньо погоджена вартість між засновниками або учасниками підприємства, але при цьому вона не повинна бути вища за ринкову ціну. У п. 146.13 ПКУ відзначено порядок відображення операцій з продажу ОЗ та нематеріальних активів.

При внесенні виробничого ОЗ, сума перевищення доходів від продажу над балансовою вартістю окремих об'єктів ОЗ та нематеріальних активів включається до доходів платника податку, а сума перевищення балансової вартості над доходами від такого продажу включається до витрат платника

податку. При внесенні невиробничого ОЗ, сума перевищення доходів від продажу над первісною вартістю придбання невиробничих ОЗ та витрат на ремонт, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані, включається до доходів платника податку, а сума перевищення первісної вартості над доходами від такого продажу включається до витрат платника податку [43].

Якщо об'єкт ОЗ був отриманий безоплатно, то для малодохідних платників податку, що не корегують податкові різниці, як і у випадку власного створення, облік податку на прибуток буде ідентичний бухгалтерському обліку. Але сплата податку при цьому як для малодохідних, так і для високодохідних підприємств все одно відзначаться у майбутньому – при нарахуванні амортизації.

Також при безоплатному отриманні об'єкта ОЗ не нараховується і ПДВ. Інше питання – сума «вхідного» ПДВ на витрати, що пов'язані з отриманням ОЗ (транспортування, монтаж, модернізація тощо). Після отримання податкової накладної на витрати, зареєстровані в ЄРПН, платник має продемонструвати податковий кредит. Але якщо платник вирішив використовувати об'єкт для здійснення неоподатковуваних операцій, базуючись на балансовій вартості об'єкта в частині, за якою був відображений податковий кредит, йому доведеться нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ.

Податок на прибуток у разі обміну розраховується на основі бухгалтерського обліку. Але при отриманні об'єктів ОЗ складається договір міни, відповідно до якого:

- Кожна із сторін зобов'язується передати другій стороні у власність один товар в обмін на інший товар.
- Кожна із сторін договору міни є продавцем того товару, який він передає в обмін, і покупцем товару, який він одержує взамін.

- Договором може бути встановлена доплата за товар більшої вартості, що обмінюється на товар меншої вартості.
- Право власності на обмінювані товари переходить до сторін одночасно після виконання зобов'язань щодо передання майна обома сторонами, якщо інше не встановлено договором або законом.
- Договором може бути встановлений обмін майна на роботи (послуги).
- Законом можуть бути передбачені особливості укладення та виконання договору міни [44].

Спираючись на п.п. 138.1 і 138.2 ПКУ, у разі обміну об'єкта ОЗ на неподібний об'єкт, підприємство повинно збільшити фінансовий результат на розрахунковий результат залишкової вартості об'єкта ОЗ, який передається, та зменшити фінансовий результат на суму результату залишкової вартості об'єкта в податковому обліку, який передається.

При надходженні об'єктів ОЗ на умовах обміну від неприбуткових підприємств, фінансові результати коригуються на підставі п.п. 140.5.4 ПКУ.

В ПДВ-обліку обмін об'єктами ОЗ на умовах звичайного надходження – підприємству-платнику ПДВ необхідно нарахувати податкові зобов'язання. Базою оподаткування в цьому випадку є п. 188.1 ПКУ, та вони не повинні бути нижчою за залишкову вартість об'єкта за даними бухгалтерського обліку, яка була встановлена на початок звітного податкового періоду, в якому здійснився обмін. Датою виникнення податкових зобов'язань відповідно до п. 187.1 ПКУ є дата відвантаження цього об'єкта.

Отримуючи ОЗ за договором міни, підприємство-платник ПДВ має право віднести суму «вхідного» ПДВ до податкового кредиту. Дата виникнення права платника на податковий кредит повинна відповідати даті отриманні ОЗ, зазначеній у податковій накладній.

Підпунктом 14.1.3 п. 14.1 ст. 14 ПКУ визначено, що амортизація – систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та

нематеріальних активів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [45].

У ст. 144, 145 та 146 ПКУ, які діють в якості правил нарахування амортизації, відповідно до яких можна виділити такі найголовніші аспекти:

1. Об'єкти амортизації;
2. Визначення вартості об'єктів амортизації;
3. Методи нарахування амортизації.

Відповідно до ст. 144 ПКУ, об'єктами амортизації служать витрати, які були понесені з метою купівлі, виготовлення, вирощування об'єктів, які використовуються; будь-які поліпшення ОЗ у сумі понад 10% сукупної балансової вартості всіх груп ОЗ, поліпшення землі. Крім цього, також амортизуються:

- 1) Капітальні інвестиції на придбання ОЗ;
- 2) Результат переоцінки вартості ОЗ, яка була проведена згідно з ст.146 ПКУ;
- 3) Вартість деяких безоплатно отриманих об'єктів ОЗ.

Початок та кінець нарахування амортизації починається з періоду його вводу та виводу з експлуатації.

Як зазначено у ст. 177.4.6 ПКУ, фізичні особи-підприємці, які відносяться до загальної системи оподаткування, за бажанням можуть відносити амортизаційні відрахування до витрат, що пов'язані із веденням господарської діяльності. При цьому амортизація зараховується до: витрат на самостійне виготовлення, реконструкцію, придбання основних засобів, модернізацію тощо (за виключенням поточного ремонту).

Як в бухгалтерському, так і в податковому обліку виділяють наступні методи амортизації: прямолінійний; метод залишкової вартості; методи прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий.

Для амортизації 9, 12, 14 та 15 груп, основні засоби амортизуються тільки прямолінійним або виробничим методом, а нематеріальні активи та бібліотечні фонди можна амортизувати за спрощеною системою: 50% у першому та

останньому місяці використання об'єктів ОЗ або 100% у першому місяці. Крім цього, методом прискореного зменшення залишкової вартості можна користуватися тільки з 4 та 5 групами ОЗ.

1.3 Аналіз основних засобів

Проведення аналізу основних засобів на будь-яких підприємствах є невід'ємною частиною ведення господарської діяльності. Аналіз основних засобів проводиться з метою визначення ефективності використання ОЗ, їхнього руху, складу та забезпеченості на підприємстві, визначення їхнього технічного стану та шляхів підвищення їх ефективності.

Джерелами інформації для аналізу основних засобів є форми річного звіту № 1 «Баланс підприємства», № 2 «Звіт про наявність і рух основних засобів і амортизаційних відрахувань, паспорт і план підприємства, табуляграми і відомості, що відображають рух основних засобів і різна первинна інформація про їх використання, баланс виробничих потужностей і інше [46].

Ми згодні з думкою Коваль О. М., яка зазначає, що використання основних засобів було б насправді економічно вигідним та ефективним, необхідно не тільки стежити за його технічним станом, а й залучати фахівців для проведення складних ремонтів; визначати ринки виробництва; залучати спеціалістів маркетингового відділу; підвищувати рівень спеціалізації виробництва; застосовувати передові технології; усувати простой; модернізувати устаткування; поліпшувати склад, структуру і стан основних засобів підприємства; удосконалювати планування, управління й організацію праці та виробництва; знижувати фондомісткість; підвищувати фондівдачу та продуктивність праці на підприємстві; підвищувати якості ремонтів; підписувати договори поставок продукції, вивчати кон'юнктуру ринку збуту, стежити за змінами на валютному ринку, а також у разі потреби застосовувати орендоване устаткування з метою підвищення ефективності виробництва. [47].

Процес аналізу основних засобів на підприємстві складається з декількох етапів:

На першому етапі аналізується наявність основних засобів на підприємстві, їх обсяг, склад, структура, рух, виробничий потенціал та ефективність використання.

Другий етап відзначається оцінкою стану основних засобів. На цьому етапі досліджується їх технічний стан, фізичний та моральний знос, аналіз ефективності направлених ресурсів підприємства на ремонт ОЗ.

Роздивимось кожен з етапів детальніше:

1) До першого етапу відноситься визначення тенденцій розвитку матеріально-технічної бази підприємства. Аналіз його виробничого потенціалу ґрунтується на дослідженні динаміки його основних фондів за обсягом, складом і структурою основних засобів.

Різні аспекти виробничого процесу – такі як серійний, масовий або одиничний – демонструють, як виробництво змінювалося з часом. Інші міркування включають технологію процесу, рівень спеціалізації та співпраці, а також організаційні структури.

Під час аналізу структури основних засобів на підприємстві визначають частку активної частини ОЗ та пасивної. До активних ОЗ відносять ті активи, завдяки яким відбувається прямий вплив на процес виробництва. До пасивної частини відносяться ті ОЗ, які створюють умови для виробництва продукції.

Для аналізу матеріально-технічної бази підприємства, а саме руху ОЗ та ефективності використання користуються показниками, які наведені у таблиці 1.7.

Причинами збільшення обсягів основних засобів на підприємстві є інвестиційні вкладення в них, а причинами зменшення – їх ліквідація, реалізація, повний знос, у випадках надзвичайних подій.

Таблиця 1.7 – Показники руху ОЗ та ефективності їх використання

Показник	Характеристика	Формула	Пояснення до формули
1	2	3	4
Коефіцієнт надходження	Характеризує процес загального збільшення вартості засобів без урахування їх вибуття.	$K_{\text{пост}}^F = \frac{F_{\text{пост}}}{F_{\text{к.р.}}}$	$K_{\text{пост}}^F$ – коефіцієнт надходження основних засобів; $F_{\text{пост}}$ - вартість основних засобів, що поступили, за рік; $F_{\text{к.р.}}$ - вартість основних засобів на кінець року.
Коефіцієнт вибуття	Відображає ступінь інтенсивності вибуття основних засобів з сфери виробництва.	$K_{\text{виб}}^F = \frac{F_{\text{виб}}}{F_{\text{п.р.}}}$	$K_{\text{виб}}^F$ – коефіцієнт вибуття основних засобів; $F_{\text{виб}}$ - вартість основних засобів, вибулих за рік; $F_{\text{п.р.}}$ - вартість основних засобів на початок року.
Коефіцієнт приросту	Характеризує рівень приросту основних засобів або окремих його груп за певний період.	$\Delta K^F = \frac{F_{\text{пост}} - F_{\text{виб}}}{F_{\text{к.р.}}}$	
Коефіцієнт фондівдачі	Відображає випуск продукції на 1 грн основних фондів підприємства	$\Phi_{\text{в}} = D_{\text{р}}/\Phi$	$D_{\text{р}}$ – сума доходів від реалізації продукції; Φ – загальна вартість основних фондів.
Коефіцієнт фондомісткості	Відображає потребу основних фондів для забезпечення виконання одиниці обсягу роботи	$\Phi_{\text{м}} = \Phi/D_{\text{р}}$	

Продовження таблиці 1.7

1	2	3	4
Коефіцієнт фондоозброєності праці	Характеризує відношення середньорічної вартості основних фондів підприємства до середньорічної кількості працівників.	$\Phi_o = \Phi / Ч$	Ч -середньооблікова чисельність виробничого персоналу.
Коефіцієнт фондівіддачі на одного працівника	Характеризує випуск продукції на 1 грн основних фондів з урахуванням кількості робітників	$\Phi_v = D_p / (\Phi * Ч)$	
Механоозброєність виробництва	Застосовується для аналізу зміни питомої вартості механізації.	$M_v = \Phi_m / D_p$	
Механоозброєність праці	Характеризує вартість засобів механізації, що припадають на одного робітника.	$M_{\pi} = \Phi_m / Ч$	
Коефіцієнт технологічної структури	Співвідношення різних груп основних фондів у їх загальній вартості.	$K_{тсф} = \Phi_a / \Phi$	Φ_a - активна частина основних фондів; Φ – вартість основних фондів

Джерело: побудовано автором на підставі [46]

2) Як вже зазначалось раніше, оцінка технічного стану основних засобів складається зі ступеня їх фізичного та морального зносу, показників ефективності їхнього використання, змоги виконувати їх основну функцію. Характеристика показників технічного стану наведена в таблиці 1.8.

Саме коефіцієнти зносу та придатності дозволяють при аналізі зрозуміти необхідність в заміні ОЗ.

Отже, в першому розділі була досліджена основна роль, структура основних засобів, основні методи ведення податкового та бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві та основні засади аналізу основних засобів. Основні засоби підприємства – це матеріальні активи які підприємство

утримує з метою використання їх у виробничому процесі або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за один рік) [1].

Таблиця 1.8 – Характеристика показників технічного стану

Назва	Характеристика	Формула	Пояснення до формули
1	2	3	4
Коефіцієнт зносу	Характеризує частку перенесеної вартості засобів в їх первинну (балансову) вартість.	$K_{\text{зн.}}^F = \frac{F^{\text{зн.}}}{F}$	$K_{\text{зн.}}^F$ – коефіцієнт зносу ОЗ; $F^{\text{зн.}}$ - вартість зносу ОЗ
Коефіцієнт ліквідації	Показує частку ліквідованих за рік основних засобів.	$K_{\text{виб.}}^F = \frac{F_{\text{лікв.}}}{F_{\text{п.р.}}}$	$K_{\text{виб.}}^F$ – коефіцієнт ліквідації основних засобів; $F_{\text{лікв.}}$ - вартість ліквідованих в даному році основних засобів.
Коефіцієнт оновлення	Показує частку нових введених за рік в дію основних засобів.	$K_{\text{обн.}}^F = \frac{F_{\text{вв.}}}{F_{\text{к.р.}}}$	$K_{\text{обн.}}^F$ – коефіцієнт оновлення основних засобів; $F_{\text{вв.}}$ - вартість введених в дію за рік оз
Коефіцієнт придатності	Відображає частку залишкової вартості засобів в їх первинній вартості.	$K_{\text{прид.}}^F = \frac{F'}{F}$	$K_{\text{прид.}}^F$ – коефіцієнт придатності основних засобів; F' - залишкова вартість основних засобів; F - первинна (балансова) вартість основних засобів.

Джерело: побудовано автором на підставі [46]

Відповідно до ст. 145 ПКУ, основні засоби класифікують за 16 групами, у кожній з яких визначено свій мінімальний строк корисного використання. Під

час ведення господарської діяльності є кругообіг основних засобів, який складається з трьох стадій, які починаються з втрати споживчої вартості та закінчуються її поновленням завдяки заміні зношених основних засобів. Основні засоби можна згрупувати за їх функціональним призначенням, галузевою ознакою, використанням та ознакою залежності.

Значення обліку на підприємстві посідає не менш важливу роль, ніж основні засоби підприємства. Він надає інформацію про фінансовий стан компанії, надаючи реалістичне уявлення про процеси виробництва, розподілу та споживання компанії. Крім того, ці дані служать основою для планування майбутньої діяльності бізнесу.

Одним із найважливіших чинників мінімізації втрат підприємства є правильне проведення оцінки основних засобів та правильна організація облікової політики на підприємстві. Для цього в Україні діють нормативні документи, які призначені для регулювання організації проведення оцінки основних засобів, в яких зазначаються методи та порядок проведення оцінки та обліку при різних способах надходження основних засобів.

Облік основних засобів починається з моменту їхнього надходження на підприємство та закінчується при вибутті. На момент надходження об'єктів ОЗ, їхню первісною вартість записують на 15 рахунок «Капітальні інвестиції» з подальшим переведенням обліку на 10 рахунок «Основні засоби» або 11 «Інші необоротні матеріальні активи». При списанні об'єктів складається спеціальний акт. Усі акти на списання відображаються в бухгалтерському обліку після перевірки та затвердження посадовою особою.

Податковий облік не сильно відрізняється від бухгалтерського, оскільки він є підсистемою бухгалтерського обліку. Також, спираючись на Податковий кодекс України, ми дослідили методи оподаткування основних засобів при різних способах надходження та роздивились оподаткування основних засобів при різних методах амортизації.

Відповідно до цього, ми можемо відстежити як в залежності від системи обліку змінюється трактування поняття «Основні засоби», які особливості ведення обліку основних засобів в бухгалтерському та податковому обліку та як відрізняються методи нарахувань амортизації об'єктів основних засобів.

Проведення аналізу основних засобів на будь-яких підприємствах є невід'ємною частиною ведення господарської діяльності. Аналіз основних засобів проводиться з метою визначення ефективності використання ОЗ, їхнього руху, складу та забезпеченості на підприємстві, визначення їхнього технічного стану, прогнозування та шляхів підвищення їх ефективності. Нами були висвітлені етапи проведення аналізу основних засобів, його особливості. Відповідно до цього, можемо зазначити, що аналіз основних засобів відбувається в два етапи: на першому проводиться перевіряється наявність основних засобів на підприємстві, їх обсяг, склад, структура, рух, виробничий потенціал та ефективність використання. Другий етап відзначається оцінкою стану основних засобів. На цьому етапі досліджується їх технічний стан, фізичний та моральний знос, аналіз ефективності направлених ресурсів підприємства на ремонт ОЗ. Аналіз основних засобів відбувається за рахунок отриманих результатів від розрахування коефіцієнтів, до яких відноситься: коефіцієнт надходження та вибуття, коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності, фондівіддача та ін. За результатами проведення аналізу, керівництво підприємства планує подальші дії, в залежності від цілей підприємства та його можливостей.

2 ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ТОВ «СВІТ ТАЄРС ПЛЮС»

2.1 Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Товариство з обмеженою відповідальністю «Світ Таєрс Плюс» є дистриб'ютором шин для вантажних, легкових автомобілів та сільськогосподарської техніки. Основними видами діяльності товариства є:

- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля (основний);
- 45.32 Роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів;
- 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням;
- 68.32 Управління нерухомим майном за винагороду або на основі контракту;
- 68.31 Агентства нерухомості;
- 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна;
- 68.10 Купівля та продаж власного нерухомого майна [48].

Юридична адреса ТОВ «Світ Таєрс Плюс»: 49108, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вулиця Янтарна, будинок 75 В. За кодом ЄДРПОУ 42852464. Розмір статутного капіталу на момент створення товариства становить 15000,00 грн.

Цілями підприємства є:

- забезпечення своєчасної та злагодженої поставки товару споживачу у строк до 2 днів;
- розширення клієнтської бази кінцевими споживачами та дрібним

дилерами продукції;

- створення інформаційного ресурсу компанії для оптимізації пошуку споживачами потрібного товару;

- підвищення компетентності персоналу підприємства шляхом проведення бізнес тренінгів;

- формування стійких і довгострокових зв'язків з постачальниками та у результаті отримання кращих умов співпраці;

- збільшення ефективності діяльності підприємства шляхом керування постійних та змінних витрат.

Метою діяльності ТОВ «Світ Таєрс Плюс» є продаж шин, колісних дисків, колісних систем, деталей для легкових автомобілів, вантажних автомобілів, будівельної та сільськогосподарської техніки.

Основними постачальниками ТОВ «Світ Таєрс Плюс» є:

- Товариство з обмеженою відповідальністю «Техноопторг-трейд»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Техноторг-дон»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Укртепромвосток»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Украавтозапчастина»;
- Торговий дім «Агроплюс»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Омега»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Спецшина»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Івва – бюг»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Дніпрошина»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Боненкамп»;
- Товариство з обмеженою відповідальністю «Смартшина».

ТОВ «Світ Таєрс Плюс» має лінійну організаційну структуру (рисунок 2.1), що має цілу низку переваг, а саме:

- встановлення чітких і простих зв'язків між підрозділами;

- єдність і чіткість розпоряджень;
- узгодженість дій виконавців;
- підвищення відповідальності керівника за результати діяльності очолюваного підрозділу;
- оперативність у прийнятті рішень;
- отримання виконавцями пов'язаних між собою розпоряджень і завдань, забезпечених ресурсами;
- особиста відповідальність керівника за кінцеві результати діяльності свого підрозділу [49].

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Джерело: складено автором на підставі установчих документів

Виконавчим органом є керівник (Директор) Товариства, який відповідає за організацію та управління підприємством, планування, досягання поставлених цілей власника підприємства, пошук шляхів розвитку підприємства та мотивацію працівників.

Бухгалтерська служба підприємства представлена бухгалтером, який забезпечує ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» з урахуванням особливостей діяльності Товариства.

Відділ продажів складається з 4 найманих працівників, один з яких є керівником відділу продаж. Керівник відділу відповідає за розробку нових стратегій реалізації продукції, контроль дотримання встановленого плану, розподілення обов'язків серед персоналу, формування цінової політики на підприємстві, організацію, проведення виставок та залучення нових клієнтів.

Працівники відділу продажів відповідають за забезпечення продажу товарів та послуг, проведення аналізу продаж, комунікацію з замовниками та споживачами придбаних товарів та контролем руху продукції від складу до замовника.

Основними конкурентами ТОВ «Світ Таєрс Плюс» є: ТОВ «Агрошина», ТОВ «Обсидіант», ТОВ «ШипШина», ПП «Капітан», ТОВ «Рітекс». Продукція підприємства успішно реалізується по всій Україні, найбільшу кількість постійних клієнтів складає Дніпропетровськ область, Запорізька область, Харківська область, Житомирська область, Полтавська область.

Основним узагальнюючим показником діяльності підприємства є його прибуток, який формується внаслідок господарської діяльності підприємства.

2.2 Облік та оподаткування основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Відповідно до наказу міністерства фінансів №92 від 27.04.2000, порядок обліку основних засобів (далі – ОЗ) та розкриття інформації про них встановлюються НП(С)БО 7 «Основні засоби» [4]. Шляхами надходжень ОЗ на підприємство може бути: придбання у постачальників, надлишкові ОЗ, безоплатне отримання, обмін. Їх надходження оприбутковується за первісною вартістю.

Облік обладнання на складі в номенклатурному розрізі позицій і складів проводиться на підставі плану рахунків бухгалтерського обліку: з використанням рахунків 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»; 154

«Придбання (створення) інших необоротних активів». Вибір рахунка здійснюється вручну або автоматично під час оформлення операції з придбання об'єктів.

Облік витрат з придбання основних засобів ведеться на рахунках:

- 15 «Капітальні інвестиції»;
- 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»;
- 154 «Придбання (виготовлення) інших необоротних активів».

Витрати на отримання ОЗ реєструються за допомогою документа «Надходження товарів і послуг». Якщо витрати були здійснені підзвітною особою, необхідно внести дані у документі «Авансовий звіт», у вкладці «Інше».

Після того, як були накопичені та зареєстровані усі витрати, починається стадія оформлення введення ОЗ до експлуатації. Накопичена сума витрат формує вартість нового основного засобу.

При зарахуванні об'єктів до складу ОЗ, вводу їх в експлуатацію, за винятком випадків їх введення, передбачених законом, в особливому порядку, внутрішньому переміщенні об'єктів ОЗ, передачі іншим підприємствам або виведення об'єктів ОЗ зі складу, повинен складатися Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) ОЗ (ф. № ОЗ-1) (Додаток А). В інших випадках використовуються такі первинні документи як:

- Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів (ф. ОЗ-2);
- Акт на списання ОЗ (ф. ОЗ-3);
- Інвентарна картка руху ОЗ (ф. ОЗ-9).

За умови приймання ОЗ акт приймання-передачі складається в одному екземплярі на кожний окремий об'єкт комісією, яка була зібрана за наказом керівника (директора) підприємства. Якщо об'єкти, що приймаються однотипні, прийняті в одному календарному місяці та мають однакову вартість, в такому випадку допускається складання одного загального акту приймання-передачі

(внутрішнього переміщення). Після цього накладна разом з технічною документацією передається до бухгалтерії, а далі передається на підпис головному бухгалтеру та затверджується керівником підприємства або уповноваженою на те особою.

При безоплатному отриманні чи передачі ОЗ акт робиться у двох примірниках (окремо для кожного підприємства).

При продажі основних засобів іншому підприємству, акт складається у трьох примірниках: перші два для звіту та акцепта, а останній – для тієї особи, яка приймає основні засоби [50].

За необхідністю можна автоматично розрахувати і заповнити суму первісної вартості об'єкта ОЗ, беручи за основу накопичені витрати. Облікові параметри об'єкта необхідно вказувати у вкладці «Облікові дані».

Правильність відображення обліку щодо комплектації об'єктів можна перевірити у звіті «Оборотно-сальдова відомість по рахунку».

Базою оподаткування для товарів чи послуг є ціни, не нижче ціни придбання, а для необоротних активів ціни не повинні бути меншими за балансову вартість на початок періоду використання.

Як і кожна юридична та фізична особа, яка здійснює підприємницьку діяльність, ТОВ «Світ Таерс Плюс» є платником податків. Базою податку на додану вартість є фактична ціна основних засобів. В кореспонденції рахунків, для обліку податку на додану вартість, який ТОВ «Світ Таерс Плюс» сплачує за ставкою 20% від вартості об'єктів ОЗ, передбачено 64 рахунок «Розрахунки за податками і платежами», з використанням наступних субрахунків 641 «Розрахунки за податками», 643 «Податкові зобов'язання», 644 «Податковий кредит». Поряд з первинними документами повинна бути податкова накладна, яка має реквізити, які зазначені в ч. 1 ст. 201 Податкового кодексу України (далі – ПКУ). Відповідно до ч. 10 ст. 201 ПКУ, податкові накладні повинні бути зареєстровані в Єдиному реєстрі податкових накладних у таких інтервалах:

1. Не пізніше останнього календарного дня звітного місяця (якщо вони були складені у період з 1 по 15 число звітного місяця);
2. Не пізніше 15 числа наступного звітного місяці (якщо вони були складені з 16 по 31 число звітного місяці).

Податковий кредит – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду, визначена згідно з розділом V Податкового кодексу України [51].

Відображається податковий кредит такими проводками – Дт 641 «Розрахунки за податками» Кт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами». Після реєстрації в єдиному реєстрі податкових накладних та при передоплаті – Дт 641 «Розрахунки за податками» Кт 644 «Податковий кредит».

Порядок обліку витрат, пов'язаних з ремонтом ОЗ, описаний в п.15 НП(С)БО 7 «Основні засоби»: «Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані (проведення технічного огляду, нагляду, обслуговування, ремонту і т.п) і отримання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання, включаються до складу витрат» [52].

Витрати на поточний ремонт сторонніх організацій відображається у документі «Надходження товарів і послуг» під виглядом наступних операцій:

- «Покупка, комісія»;
- «Об'єкт господарської діяльності».

Для правильного перенесення вартості послуг підрозділів підприємства на ремонт ОЗ необхідно:

- Обрати рахунок 235 «Обслуговування та ремонт необоротних активів»;
- Вибрати статтю витрат у вкладці «Об'єкти господарської діяльності» та заповнити дані.

У випадку списання накопичених витрат з ремонту ОЗ на витрати поточного періоду необхідно оформити документ «Модернізація та ремонт ОЗ».

Суму накопичених витрат необхідно вказувати у вікні «Бухгалтерський і податковий облік», вони можуть бути розраховані як автоматично у відповідному вікні, так і вручну. Проводку з операції ремонту можна побачити у вкладці «Результат проведення документа».

Виходячи з аналізу техніко-економічних та фінансових показників досліджуваного підприємства (див. розділ 2.3), у 2022 р. на ТОВ «Світ Таєрс Плюс» спостерігається сильна потреба у заміні, покупці або модернізації основних засобів. У випадку заміни обладнання чи окремих частин ОЗ на подібні, які мають такі ж самі технологічні характеристики, як і нині використовувані, вартість ремонту (заміни деталі) відноситься до витрат. Якщо «стара» деталь була замінена на сучаснішу, модернізовану, з кращими характеристиками та більшою потужністю, то такі витрати відносяться до первісної вартості об'єкта ОЗ та відповідно збільшують її на вартість придбаних деталей. При цьому якщо виходить із ладу один із найважливіших його компонентів, робота без якого у подальшому неможлива, як і його ремонт, у цьому випадку необхідно частково ліквідувати об'єкт. Відповідно до п. 35 НП(С)БО 7 «Основні засоби», у разі часткової ліквідації об'єкта ОЗ його первісна (переоцінена) вартість та знос зменшуються відповідно на суму первісної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта [53]. За необхідністю підприємство може перевірити вартість деталі, яка підлягає заміні, користуючись первинними документами за умови, що вона купувалась окремо від об'єкта ОЗ. За умови неможливості визначення первісної вартості заміної деталі, підприємство може оцінити її за сумою витрат, які були застосовані на її заміну.

У разі зміни очікуваних економічних вигід від користування об'єкту ОЗ, необхідно переглянути строк корисної експлуатації об'єкта. Рішення зі збільшення строку корисної експлуатації приймається комісією та затверджується керівником. При зміні строку корисного використання, він зазначається у наказі про зміну строку корисного використання об'єкта

основних засобів, який видається на підставі рішення експертної комісії [54].

У січні 2022 року ТОВ «Світ Таєрс Плюс» замінила крісло у зв'язку з поломкою. Вартість крісла складає 4500 грн. (у т.ч. ПДВ – 900 грн.). Його характеристика така ж, як і у попереднього. Також на початку місяця була проведена заміна монітору для стенду для регулювання кутів налаштування коліс. Новий монітор має кращі характеристики, а його вартість склала – 7000 грн. (у т.ч. ПДВ – 1400 грн.). Відповідно до первинних документів, первісна вартість монітору складає – 4000 грн. Первісна вартість стенду для регулювання кутів налаштування коліс – 506 000 грн., залишкова вартість обладнання складе – 455 400 грн. Тому частка первісної вартості монітора у всьому об'єкті складе $4000/506\ 000$ грн. = 0,008. Сума зносу монітора становить 405 грн., а залишкова вартість – 3643 грн.

В таблиці 2.1 наведена бухгалтерська кореспонденція рахунків з ремонту і поліпшення ОЗ на ТОВ «Світ Таєрс Плюс».

Таблиця 2.1 – Кореспонденція рахунків з ремонту та поліпшення ОЗ на ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

№ з/п	Зміст господарської діяльності	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Модернізація об'єкта ОЗ				
1	Придбано крісло	207	631	4000
2	Податковий кредит на підставі податкової накладної	641	631	800
3	Уведено крісло в експлуатацію	92	207	4000
Заміна монітора в об'єкті ОЗ				
4	Придбано монітор	207	631	7000
5	Податковий кредит на підставі податкової накладної	641	631	1400
6	Часткова ліквідація: списання суми зносу монітора	131	104	405
7	Часткова ліквідація: списання залишкової вартості монітора	976	104	3643
8	Поліпшення об'єкту ОЗ	152	207	7000
9	Установка монітору	152	631	600

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5
10	Податковий кредит на підставі податкової накладної	641	631	120
11	Прийняття поліпшення головним інженером (оформлення форми №03-2)	104	152	7600

Джерело: складено на основі журналу господарських операцій ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

У випадку повністю амортизованого обладнання за бажанням отримати додаткову економічну вигоду ТОВ «Світ Таєрс Плюс» має можливість продовжити користуватись ним при відповідному на те технічному стані об'єкта. Але у випадку продовження користування такими засобами, як вже зазначалось раніше, необхідно збирати експертну комісію для затвердження строку корисного використання, попередньо зробивши їх оцінку, та оформлювати наказ від керівника.

На підприємстві ТОВ «Світ Таєрс Плюс» в обов'язковому порядку щорічно проводиться оцінка корисності об'єктів ОЗ. У випадку виникнення різниці залишкової та справедливої вартості ОЗ, проводиться його переоцінка. Відповідно до п.19 НП(С)БО 7 «Основні засоби» сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу капіталу у дооцінках та відображається в іншому сукупному доході, а сума уцінки – до складу витрат, крім випадків, що наведені в пункті 20 Національного положення (стандарту) 7 «Основні засоби». Пункт 21 НП(С)БО 7 «Основні засоби» зазначає, що у разі перевищення суми попередніх уцінок об'єкта і втрат від зменшення його корисності над сумою попередніх дооцінок залишкової вартості цього об'єкта і вигід від відновлення його корисності, сума чергової (останньої) дооцінки, але не більше зазначеного перевищення, включається до складу доходів звітного періоду, а різниця (якщо сума чергової (останньої) дооцінки більше зазначеного перевищення) спрямовується на збільшення капіталу у дооцінках та

відображається в іншому сукупному доході та відповідно у разі наявності перевищення суми попередніх дооцінок об'єкта і вигід від відновлення його корисності над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта і втрат від зменшення його корисності сума чергової (останньої) уцінки, але не більше зазначеного перевищення, спрямовується на зменшення капіталу у дооцінках та відображається в іншому сукупному доході, а різниця (якщо сума чергової (останньої) уцінки більше зазначеного перевищення) включається до витрат звітного періоду [55].

В лютому 2022 р. було придбано новий жорсткий диск для комп'ютера, який обліковується на рахунку 104, з кращими технічними характеристиками. Відобразимо кореспонденцію рахунків в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Бухгалтерський облік витрат на ремонт і поліпшення основних засобів

№ з/п	Зміст господарської діяльності	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Модернізація об'єкта ОЗ				
1	Придбано жорсткий диск	207	631	3200
2	Податковий кредит на підставі податкової накладної	641	631	640
3	Часткова ліквідація: списання суми зносу жорсткого диску	131	104	700
4	Часткова ліквідація: списання залишкової вартості монітора	976	104	2100
5	Поліпшення об'єкту ОЗ	152	207	3200
6	Установка жорсткого диску (оформлено акт виконаних робіт)	152	631	200
7	Податковий кредит на підставі податкової накладної	641	631	20
8	Прийняття поліпшення працівником підприємства (оформлення форми №03-2)	104	152	3400

Джерело: складено на основі журналу господарських операцій ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

В таблиці 2.3 продемонстрований облік операцій уцінки основних засобів.

Таблиця 2.3 – Бухгалтерський і податковий облік операцій уцінки основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

№ з/п	Зміст господарської діяльності	Бухгалтерський облік		Сума, грн	Податковий облік, грн	
		Дт	Кт		Збільшення фінансового результату	Зменшення фінансового результату
1	2	3	4	5	6	7
1	Уцінка основних засобів, раніше не дооцінюваних					
1.1	Сума зносу	131	10	1000	-	-
1.2	Сума залишкової вартості	975	10	3200	3200	-
2	Уцінка основних засобів, раніше дооцінених					
2.1	Сума зносу	131	10	1000	-	-
2.2	Сума залишкової вартості в межах дооцінки	411	10	800	-	-
2.3	Сума залишкової вартості, які перевищують попередню дооцінку	975	10	2600	2600	-

Джерело: складено на основі журналу господарських операцій ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Після уцінки ОЗ підприємства амортизація нараховується з нової балансової (залишкової) вартості активу та його зміненого корисного строку використання (якщо воно було).

Відповідно до п. 28 НП(С)БО 9 «Запаси» якщо чиста вартість реалізації тих запасів, що раніше були уцінені та є активами на дату балансу, надалі збільшується, то на суму збільшення чистої вартості реалізації, але не більше суми попереднього зменшення, визнається інший операційний дохід із збільшенням вартості цих запасів [56].

Якщо дооцінка у загальній своїй сумі не перевищує попередньої уцінки,

то вона відноситься до рахунку 746 «Інші доходи» в обліку, а за умовою перевищення – до 411 «Дооцінка (уцінка) ОЗ», 412 «Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів» та відображається в сукупному доході.

У разі продажу, ліквідації чи безоплатній передачі (вона прирівнюється до продажу) ОЗ або нематеріального активу фінансовий результат до оподаткування необхідно: або збільшити на суму залишкової вартості об'єкта, яка була визначена відповідно до стандартів бухгалтерського обліку або зменшити на суму залишкової вартості, яка була визначена податковим обліком.

При безоплатному наданні ОЗ неприбутковим установам та організаціям вартість яких перевищує 4% оподаткованого прибутку попереднього звітного року, фінансовий результат необхідно збільшити на суму перевищення [57].

Для вибуття об'єктів ОЗ використовують наступну кореспонденцію:

1. Для суми накопиченої амортизації: Дт 131 «Знос основних засобів» Кт 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

2. Для суми залишкової вартості списаного основного засобу: Дт 976 «Списання необоротних активів» Кт 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи». За умови списання повністю амортизованого об'єкта ця проводка не відображається. Це означає, що буде тільки перша проводка – Дт 131 «Знос основних засобів» Кт 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

3. Для суми витрат, що пов'язані із ліквідацією ОЗ: Дт 976 «Списання необоротних активів» Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» - користування послугами інших підприємств, які робили демонтаж ОЗ; Дт 976 «Списання необоротних активів» Кт 661 «Розрахунки за страхування» - нарахована з/п робітникам, які демонтували об'єкти ОЗ та ЄСВ.

При ліквідації ОЗ фінансовий результат розраховується вирахуванням з доходу від ліквідації їх залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних із вибуттям ОЗ [38].

Згідно з пп. 134.1.1 ПКУ податок на прибуток визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень ПКУ [58].

Коли ліквідація ОЗ здійснюється за власним бажання платника податків, її розцінюють як постачання товару і, відповідно до п. 189.9, 189 розділу V ПКУ «Податок на додану вартість», обкладається ПДВ за звичайними цінами, але вони не повинні бути нижчими за балансову вартість на момент проведення ліквідації.

Якщо ліквідація відбувається внаслідок неможливості подальшого користування ОЗ (зруйнування, викрадення, примусової заміни), то до декларації з ПДВ необхідно додати відповідний документ про знищення або якусь іншу дію, внаслідок якої об'єкти ОЗ не можуть бути використані за первісним призначенням.

2.3 Аналіз стану та ефективності використання основних засобів та фінансового стану ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

В сучасних умовах ринкової економіки питання особливостей стану та підвищення ефективності використання основних засобів є одним з найважливіших в діяльності будь-якого підприємства. Основні засоби є матеріально-технічною базою підприємства, вони визначають обсяги виробництва та його виробничу потужність. Керівникам підприємства слід пам'ятати, що більш повне і раціональне використання основних засобів сприяє покращенню техніко-економічних показників роботи підприємства.

Від ефективності використання основних засобів залежать темпи

зростання продуктивності праці, обсягів виробництва, поліпшення якості продукції та інших показників.

Для поліпшення використання діючих основних виробничих засобів необхідно оцінити забезпеченість підприємства основними засобами, яка дає можливість виявити напрямки діяльності підприємства, які потрібно вдосконалити або змінити.

Динаміка фінансових результатів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» наведено у таблиці 2.4

Таблиця 2.4 – Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Показники	Роки				відхилення 2021 р. до 2018 р.	
	2018	2019	2020	2021	тис. грн	%
	2	3	4	5	6	7
1						
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	61013	68509	75916	39625	-21388	48,55
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	56856	62691	68668	33314	-23542	58,59
Валовий прибуток	4157	5818	7248	6311	2154	151,82
Інші операційні доходи	4559	6661	3690	847	-3712	18,57
Адміністративні витрати	3464	4008	3959	3334	-130	96,23
Витрати на збут	839	888	1474	1090	251	129,92
Інші операційні витрати	4556	6273	3046	1770	-2786	38,85
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток / збиток	-143	1310	2459	964	821	у 5,7 р.
Інші доходи	32	237	12	39	7	121,87
Фінансові витрати	126	43	119	524	398	у 4,1 р.
Інші витрати	13	115	9	17	4	130,77
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	-250	1389	2343	462	212	184,81
Податок на прибуток	191	440	562	135	-55	70,68
Чистий прибуток	-441	949	1781	327	114	у 7,4 р.

Джерело: сформовано на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Як свідчать дані таблиці, господарська діяльність підприємства за весь досліджуваний період, крім 2018 року, була прибутковою. Проте зростання обсягу отримання чистого прибутку є нестабільним: за 2019-2020 роки спостерігалось зростання чистого прибутку на 832 тис. грн., а за підсумками 2021 року чистий прибуток порівняно з 2020 роком знизився на 1454 тис. грн., тобто майже на 82%. Одержання підприємством у 2018 році збитку було зумовлене: зростанням собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на фоні зниження чистого доходу (виручки) від реалізації продукції.

Зниження чистого прибутку ТОВ «Світ Таєрс Плюс» у 2021 році зумовлено, переважно, об'єктивними причинами, зважаючи на зниження практично усіх показників результатів діяльності підприємства. Крім того, у 2021 році порівняно з 2020 роком збільшились фінансові витрати підприємства, що в свою чергу негативно вплинуло на розмір чистого прибутку.

Динаміку чистого прибутку та фінансових результатів від звичайної і операційної діяльності ТОВ «Світ Таєрс Плюс» за 2018-2021 рр. графічно зображено на рисунку 2.2.

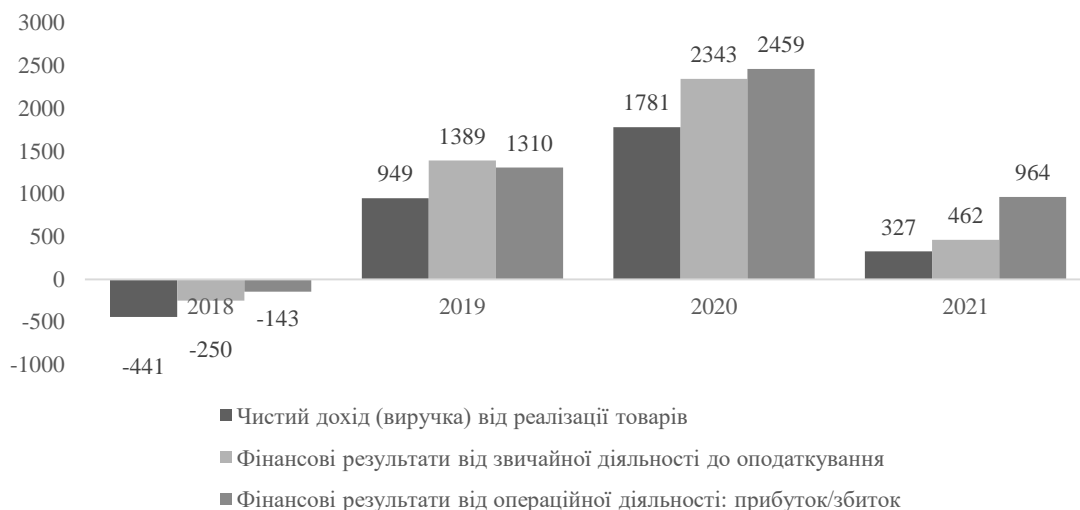

Рисунок 2.2 – Динаміка чистого прибутку та фінансових результатів від звичайної і операційної діяльності ТОВ «Світ Таєрс Плюс» за 2018-2021 рр.

Джерело: побудовано автором на підставі таблиці 2.4

Графічно динаміку чистого доходу та валового прибутку ТОВ «Світ Таєрс Плюс» відображено на рисунку 2.3.

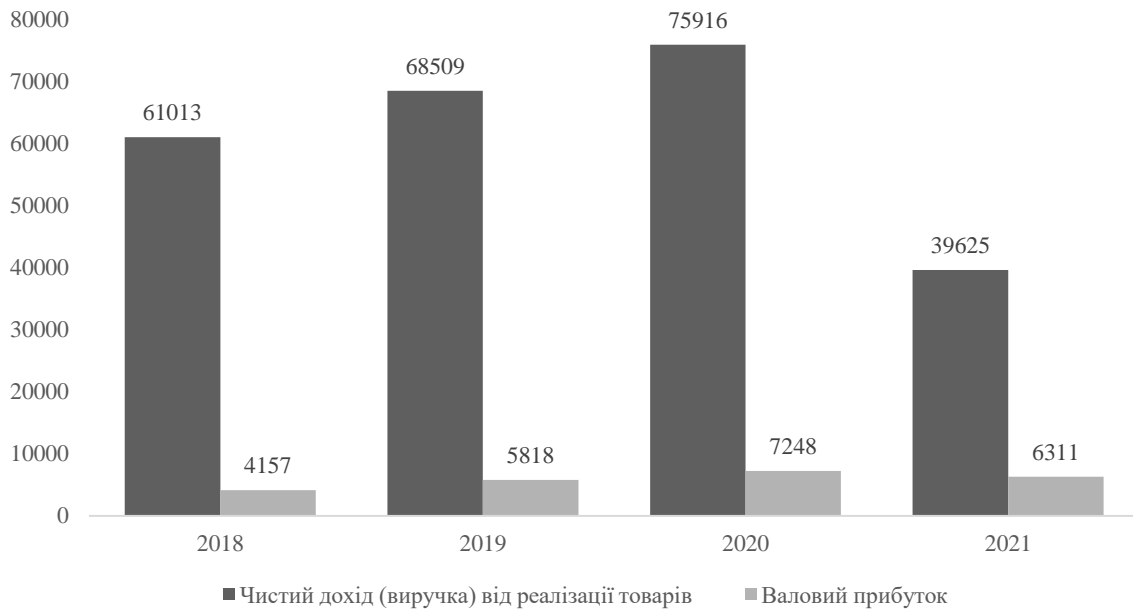

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого доходу та валового прибутку ТОВ «Світ Таєрс Плюс» за 2018-2021 рр.

Джерело: побудовано автором на підставі таблиці 2.4

Далі проведемо аналіз динаміки фінансових результатів діяльності підприємства за допомогою коефіцієнтів рентабельності (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз показників рентабельності ТОВ «Світ Таєрс Плюс» за 2018-2021 роки, %

Показник	Роки				Зміна 2021 р. до 2018 р.
	2018	2019	2020	2021	
Рентабельність активів	-2,073	4,263	6,787	1,174	3,247
Рентабельність власного капіталу	-7,855	16,372	14,002	1,684	9,539
Рентабельність поточних активів	-1,480	7,517	10,393	1,899	3,047
Рентабельність продажів	6,813	8,492	9,547	15,927	9,114
Рентабельність операційної діяльності	-0,218	1,774	3,187	2,440	2,658

Джерело: сформовано на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Дані таблиці 2.5 свідчать, що у 2019 році, порівняно з 2018 року відбулася позитивна динаміка всіх показників, рентабельності активів на 6,336 відсоткових пункта (далі – в.п.) власного капіталу на 24,227 в.п., у 2020 році відбувся ріст рентабельності активів порівняно з 2019 на 2,524 в.п., проте рентабельність власного капіталу знизилась на 2,370 в.п. Це пов'язано з нерівномірним збільшенням прибутку по відношенню до суми середнього показника вкладеного капіталу.

На рисунку 2.4 графічно відображена інформація про показники рентабельності ТОВ «Світ Таєрс Плюс».

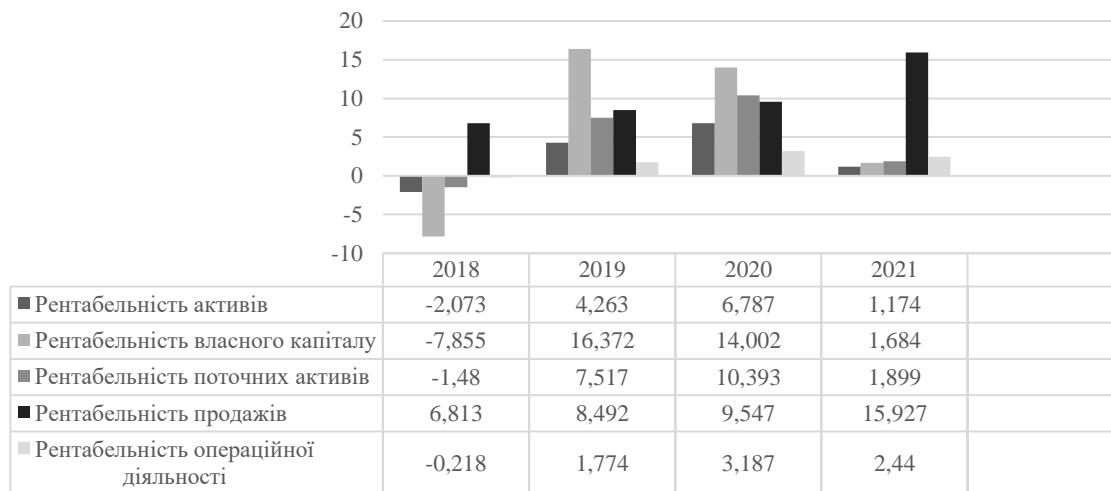

Рисунок 2.4 – Основні показники рентабельності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Джерело: побудовано автором на підставі таблиці 2.5

На наступному етапі проаналізуємо майновий стан ТОВ «Світ Таєрс Плюс» (таблиця. 2.6).

Таблиця 2.6 – Аналіз динаміки активів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» у 2018-2021 роках, тис. грн.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	зміна 2021 р. до 2018 р.
1	2	3	4	5	6
Необоротні активи	4766	3999	3569	3828	-938
Оборотні активи	17107	16675	20282	24805	7698
Разом	21873	20674	23851	28633	6760

Джерело: сформовано на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Як видно, за досліджуваний період активи ТОВ «Світ Таєрс Плюс» в цілому зростали, крім 2018 і 2021 років, протягом яких відбулось скорочення величини активів в господарському обороті підприємства. Причиною цього було вивільнення в ці роки необоротних активів.

Графічно динаміку активів підприємства відображено на рисунку 2.5.

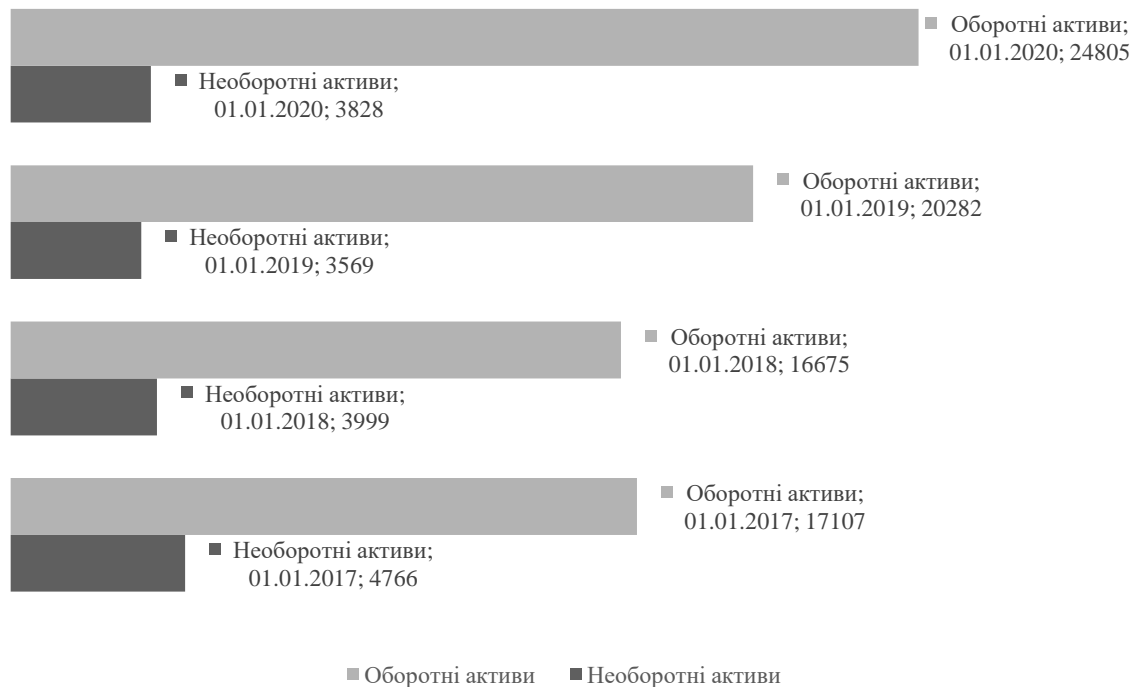

Рисунок 2.5 – Динаміка активів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» за 2018-2021 рр.
(тис. грн)

Джерело: побудовано автором на підставі таблиці 2.6

За досліджуваний період не відбулося структурних зрушень в складі майна підприємства: постійно питома вага оборотних активів була на рівні, вищому за 78,2%, необоротні активи займали не більше 21,8%.

Аналізуючи дані таблиці 2.7 бачимо, що у 2021 році основні засоби досліджуваного підприємства у грошовому виразі зменшились на 81 тис. грн (у т. ч. ПДВ – 13 500 грн) або 24% порівняно із 2018 роком.

Таблиця 2.7 – Склад та динаміка основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Показники	Роки				Абсол. відхил. 2021 р. до 2018 р.	Темп росту, % 2021 р. до 2018 р.
	2018	2019	2020	2021		
1	2	3	4	5	6	7
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	15275	15275	15275	15275	-	-
Машини та обладнання	15149	15149	15380	14983	-166	-1,10
Транспортні засоби	1777	1777	1777	1777	-	-
Інструменти, прилади, інвентар	368	368	371	371	3	0,82
Малоцінні необоротні матеріальні активи	130	130	132	354	224	172,3
Інші основні засоби	465	465	467	323	-142	-30,5
Всього	33164	33164	33402	33083	-81	-0,24

Джерело: сформовано на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Причинами зменшення основних засобів може бути списання основних засобів, ліквідація при повному зносі, надзвичайна діяльність підприємства (стихійне лихо, техногенна аварія тощо) [15]. Протягом досліджуваного періоду вартість будівель, споруд та передавальних пристроїв не змінювалась. Це означає, що протягом 2018-2021 років на досліджуваному підприємстві не будували і не ліквідували будинки та споруди. Спостерігається збільшення вартості машин та обладнання у 2020 році порівняно з 2019 роком на 1,5%. Підприємство закупило нові машини та обладнання, що сприяло збільшенню обсягу виробництва та вдосконалення його процесу, ефективнішому використанню ресурсів, проте у 2021 році цей показник зменшився.

Вартість транспортних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» протягом досліджуваного періоду є незмінною. Прослідковується збільшення у 2020 році порівняно з 2019 роком, вартості інструментів, приладів та інвентарю, що сприяло покращенню умов роботи працівників, підвищенню ефективності праці. Протягом 2018-2021 років спостерігається тенденція до підвищення

вартості малоцінних необоротних матеріальних активів. До складу МНМА входять пристосування до основних засобів, спеціальні інструменти та інструменти загального призначення, прилади та знаряддя, інші предмети довгострокового використання, які за вартісними критеріями, встановленими підприємством не можуть бути зарахованими до складу основних засобів.

Загалом вартісний розмір основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» мав нестабільну тенденцію свого формування за досліджувані роки (рис. 2.6).

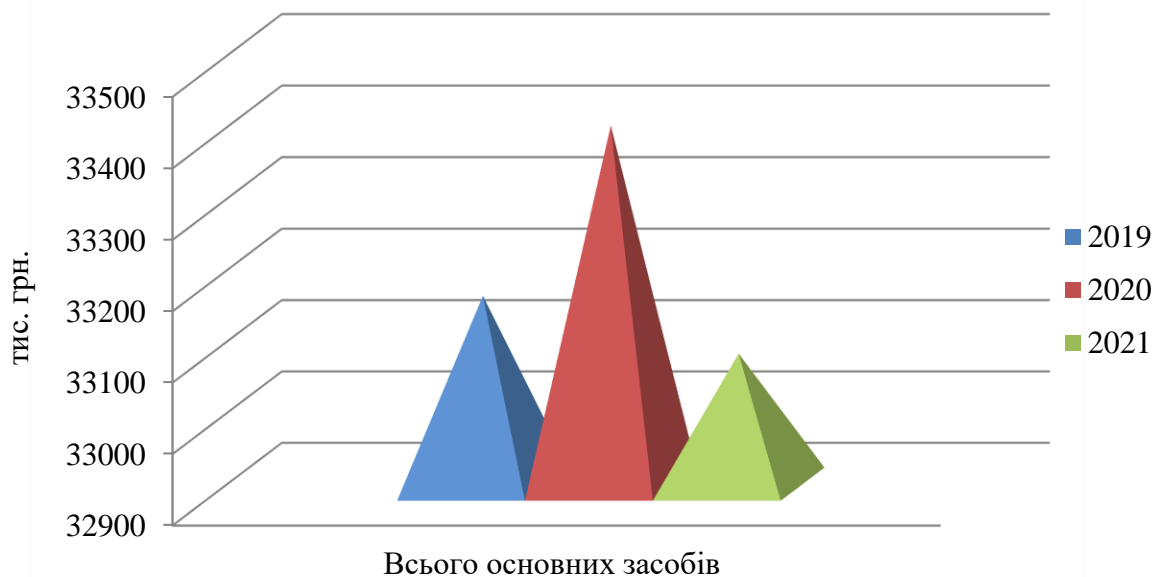

Рисунок 2.6 – Загальний вартісний розмір основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Джерело: побудовано автором на підставі таблиці 2.7

Співвідношення окремих груп основних засобів складає їх структуру. Поліпшення структури основних виробничих засобів, насамперед підвищення частки активної їх частини, сприяє зростанню виробництва, зниженню собівартості продукції, збільшенню грошових нагромаджень підприємства [16].

Розрахуємо процентне співвідношення вартості окремих видів основних засобів у загальній їх вартості і згрупуємо їх у таблиці 2.8.

Здійснивши аналіз даних таблиці 2.7 бачимо, що найбільшу питому вагу в структурі основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» у 2018 році займають будівлі, споруди і передавальні пристрої – 46,06%, проте спостерігається зменшення їх питомої ваги у 2019-2021 роках порівняно з 2018 роком.

Таблиця 2.8 – Структура основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Показники	Роки			
	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5
Будівлі, споруди та передавальні пристрої, тис. грн.	15275	15275	15275	15275
Питома вага, %	46,06	45,73	46,17	46,17
Машини та обладнання, тис. грн.	15149	15149	15380	14983
Питома вага, %	45,68	46,05	45,28	45,30
Транспортні засоби, тис. грн.	1777	1777	1777	1777
Питома вага, %	5,36	5,32	5,37	5,3
Інструменти, прилади, інвентар, тис. грн.	368	368	371	371
Питома вага, %	1,11	1,11	1,12	1,12
Малоцінні необоротні матеріальні активи, тис. грн.	130	130	132	354
Питома вага, %	0,39	0,40	1,07	1,09
Інші основні засоби, тис. грн.	465	465	467	323
Питома вага, %	1,40	1,40	0,98	0,97
Всього, тис. грн.	33164	33164	33402	33083
Питома вага, %	100	100	100	100

Джерело: розраховано автором на підставі даних ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Також значну частину у структурі основних засобів займають машини і обладнання. У 2018 році найбільшу питому вагу в структурі основних засобів займали саме машини та обладнання, у 2019 році не відбулося ніяких змін. Спостерігається незначна зміна питомої ваги транспортних засобів протягом досліджуваного періоду. Аналізуючи дані таблиці 2.8 бачимо, що питома вага інструментів, приладів і інвентарю протягом 2018-2019 років не змінюється, а в 2020 році відбулося незначне збільшення. Протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція до збільшення малоцінних необоротних матеріальних активів та інших основних засобів.

Позитивним є те, що у ТОВ «Світ Таєрс Плюс» питома вага активної частини перевищує питому вагу пасивної, оскільки чим більша питома вага активної частини основних засобів, тим ефективніша їх структура.

На рис. 2.7 зобразимо наявність і рух основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» протягом 2019-2021 років.

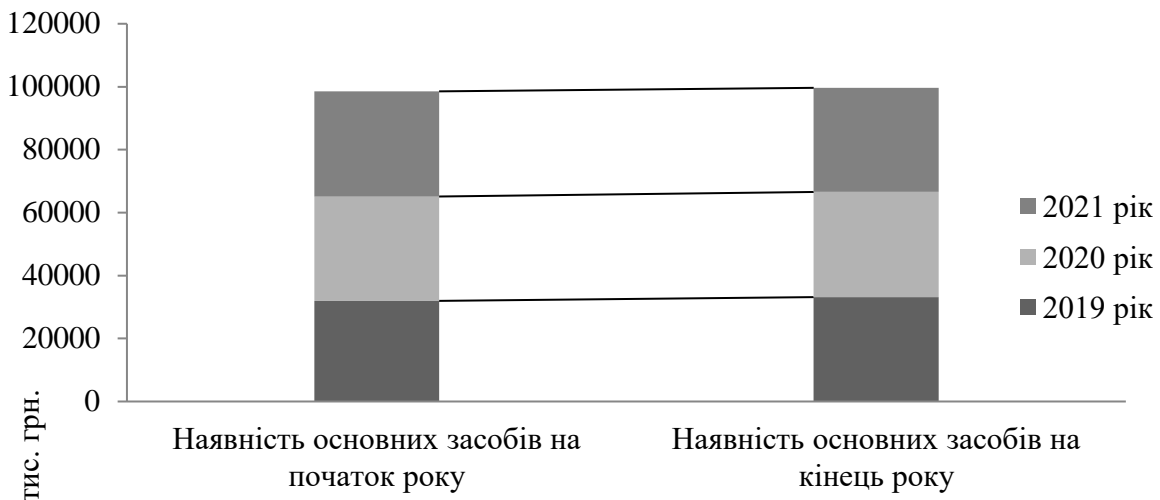

Рисунок 2.7 – Наявність структури основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» на протязі 2019-2021 років

Джерело: побудовано автором на підставі таблиці 2.8

Вихідні дані рисунку 2.7 проаналізуємо в таблиці 2.9, де бачимо позитивну тенденцію до збільшення наявних на початок року основних засобів протягом всього досліджуваного періоду.

Слід зазначити, що з кожним роком все більше зменшується надходження основних засобів, тобто підприємство зменшує фінансування на закупівлю нових основних засобів. Також найменше вибуло основних засобів у 2020 році, а у 2021 році основних засобів вибуло на 215 тис. грн. більше порівняно з 2020 роком. Тобто, у 2021 році найбільше вибуло морально застарілих, зношених, пошкоджених унаслідок аварії основних засобів і найменше надійшло нових основних засобів, що негативно позначиться на ефективності роботи

підприємства. Спостерігається незначне коливання основних засобів, наявних на кінець року. Найбільша вартість основних засобів на кінець року спостерігається у 2020 році, а у 2021 році відбулося їх зменшення на 0,96%.

Таблиця 2.9 – Наявність та рух основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс», тис. грн

Показники	Роки				Абсолют. відх.2021 р. до 2018 р.	Темп росту, % 2021 р. до 2018 р.
	2018	2019	2020	2021		
Наявність на початок року	30863	31964	33164	33402	2539	8,23
Надійшло у звітному році	1341	1311	268	80	-1261	-94,03
Вибуло у звітному році	120	111	30	245	125	104,2
Наявність на кінець року	31285	33164	33402	33083	1798	5,75
Амортизація (знос) основних засобів за рік	2085	2193	2231	2212	127	6,10

Джерело: розраховано автором підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Аналізуючи дані таблиці 2.9, бачимо зростання амортизації у 2020 році порівняно з 2019 роком на 1,73%. Причиною збільшення зносу основних засобів є їх моральне старіння з розвитком техніки та технології. А у 2021 році знос основних засобів зменшився на 0,85% порівняно з минулим роком.

Отже, наявний стан основних засобів підприємства характеризується оптимальною структурою основних засобів, їх відповідністю основним вимогам науково-технічного прогресу, достатнім рівнем забезпеченості підприємства необхідним устаткуванням з тривалим терміном експлуатації та незначним ступенем зносу основних засобів, що використовуються.

Оскільки значна частина основних засобів вибуває кожного року, а надходження нових основних засобів незначне, необхідним є постійне вдосконалення структури основних засобів, збільшення їх активної частини, що в свою чергу, позитивно відіб'ється на діяльності досліджуваного підприємства.

Не менш важливим аспектом при формуванні структури основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» є джерела їх фінансування. Слід відмітити, що пасиви підприємства представлені власним капіталом, довгостроковими та поточними

зобов'язаннями. За досліджуваний період джерела формування активів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» зростали, крім 2018 і 2021 років, протягом яких внаслідок скорочення величини активів відбулось і зменшення потреби у їх фінансуванні (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Динаміка джерел фінансування ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Показник	Роки				Абсолют. відх.2021 р. до 2018 р.	Темп росту, % 2021 р. до 2018 р
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.		
Власний капітал	5825	5404	6189	19251	13426	330,49
Довгострокові зобов'язання	1115	11532	10771	3132	2017	280,90
Поточні зобов'язання	14933	3738	6891	6250	-8683	41,85
Разом	21873	20674	23851	28633	6760	130,91

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Графічно динаміку джерел фінансування ТОВ «Світ Таєрс Плюс» наведено на рисунку 2.8.

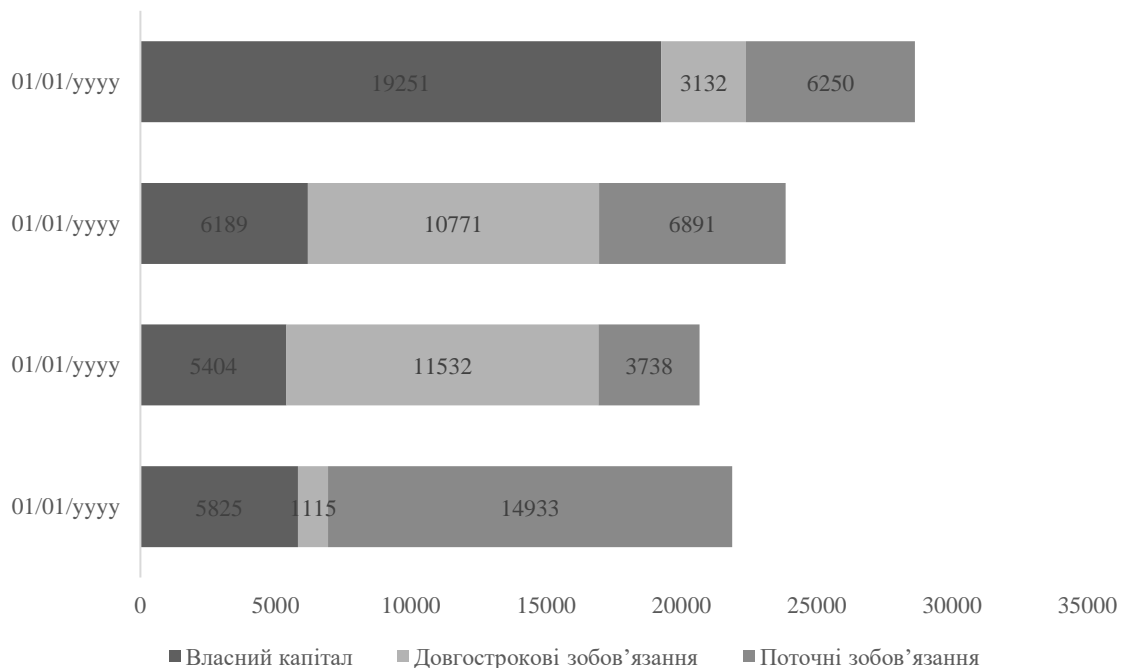

Рисунок 2.8 – Динаміка джерел фінансування ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Джерело: побудовано автором на підставі таблиці 2.10

Зокрема у 2018 році погашено майже 75% поточних зобов'язань, наявних на початок року, а також за рахунок збиткової діяльності був зменшений власний капітал, не зважаючи на збільшення статутного фонду. У 2021 році зменшення величини сукупного капіталу було зумовлене погашенням довгострокових зобов'язань.

Розглянемо частку кожної складової пасивів в динаміці (таблиця 2.11). За досліджуваний період у структурі капіталу ТОВ «Світ Таєрс Плюс» відбувались кардинальні зміни. Так, станом на початок 2021 року понад 67% активів було сформовано за рахунок власного капіталу, а станом на початок 2020 року – взагалі понад 72%, проти 26 % у 2018-2019 рр.

Таблиця 2.11 – Структура джерел фінансування ТОВ «Світ Таєрс Плюс», %

Показник	Роки				Абсолют. відх.2021 р. до 2018 р.	Темп росту, % 2021 р. до 2018 р.
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.		
Власний капітал	26,63	26,14	25,95	67,23	40,6	252,46
Довгострокові зобов'язання	5,1	55,78	45,16	10,94	5,84	214,51
Поточні зобов'язання	68,27	18,08	28,89	21,83	-46,44	31,98
Разом	100	100	100	100	0	100

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Оцінимо, як така структура активів і пасивів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» відобразилася на показниках ліквідності (таблиця 2.12).

Проведені розрахунки показали зміну рівня показника поточної ліквідності від незадовільного до доволі високого: починаючи з кінця 2018 року, коефіцієнт поточної ліквідності став відповідати своєму нормативному значенню (вище 2,0).

Таблиця 2.12 – Динаміка показників ліквідності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Показник	Роки				Абсолют. відх.2021 р. до 2018 р.	Темп росту, % 2021 р. до 2018 р.
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,044	0,061	0,038	0,011	-0,033	25
Коефіцієнт проміжної (уточненої) ліквідності	0,721	3,731	2,371	3,561	2,84	493,90
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,146	4,461	2,943	3,969	2,823	346,34

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Коефіцієнт проміжної ліквідності протягом всього періоду дослідження відповідав нормативному значенню (понад 0,7).

Проте коефіцієнт абсолютної ліквідності жодного разу не досяг нормативного значення (понад 0,2), що свідчить про низьку якість управління найбільш ліквідними активами підприємства – його грошовими коштами. Розрахунок показників фінансової стійкості ТОВ «Світ Таєрс Плюс» наведений у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолют. відх.2021 р. до 2018 р.	Темп росту, % 2021 р. до 2018 р.
Коефіцієнт автономії	0,266	0,261	0,259	0,672	0,41	252,63
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,734	0,739	0,741	0,328	-0,41	44,69
Коефіцієнт фінансового левериджу	2,755	2,826	2,854	0,487	-2,27	17,68
Коефіцієнт маневреності	0,182	0,26	0,423	0,801	0,62	440,11
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,062	0,084	0,129	0,622	0,56	1003,23

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

З таблиці видно, що до початку 2021 року досліджуване підприємство було фінансово нестійким, оскільки за показниками автономії, концентрації позикового капіталу та фінансового левериджу не додержувались їх нормативні значення, зокрема, частка власного капіталу становила менше 27%, а відповідно частка позикового капіталу – більше 73%. Проте за останні 2 роки така ситуація змінилася на протилежну. ТОВ «Світ Таєрс Плюс» на кінець досліджуваного періоду можна назвати фінансово стійким, враховуючи позитивні зміни за усіма показниками, що характеризують його фінансову стійкість.

Для поліпшення використання діючих основних виробничих засобів необхідно оцінити забезпеченість підприємства основними засобами, яка дає можливість виявити напрямки діяльності підприємства, які потрібно вдосконалити, змінити [17].

Показники забезпечення основними засобами досліджуваного підприємства представимо для аналізу у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 – Показники забезпечення основними засобами ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Показники	Роки				Абсол. відхил. 2021 р. до 2018 р.	Темп росту, % 2021 р. до 2018 р.
	2018	2019	2020	2021		
Фондомісткість	0,42	0,35	0,20	0,39	-0,03	-7,14
Фондоозброєність (тис. грн./особу)	100,25	101,31	125,55	157,39	57,14	57
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,25	0,25	0,24	0,25	-	-

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Здійснюючи аналіз даних таблиці 2.14 бачимо, що у 2020 році фондомісткість зменшилася на 42,86% порівняно з 2019 роком. Зменшення фондомісткості свідчить про ефективніше використання основних засобів

протягом 2020 року. А у 2021 році спостерігається збільшення даного показника на 95%, що є негативним для підприємства. Однак, зросла фондоозброєність підприємства, що свідчить про підвищення його забезпеченості основними виробничими засобами. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства досягає критичної величини протягом досліджуваних років. Тобто реальний виробничий потенціал підприємства є низьким і потребує негайного покращення.

Оскільки стан основних засобів відображає їх технічну придатність для подальшої експлуатації, підприємствам важливо стежити за їх використанням, оскільки зношені основні засоби частіше потребують термінового або капітального ремонту, модернізації, можуть викликати перебої, простої в процесі виробництва і брак продукції. На основі вищенаведеної інформації розраховуємо показники стану основних засобів досліджуваного підприємства і згрупуємо їх у аналітичній таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 – Показники стану основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Показники	Роки				Абсол. відхил. 2021 р. до 2018 р.	Темп росту, % 2021 р. до 2018 р.
	2018	2019	2020	2021		
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,58	0,60	0,66	0,73	0,15	25,86
Коефіцієнт придатності основних засобів	3,98	3,95	0,34	0,27	-3,71	-93,21
Коефіцієнт оновлення	0,03	0,02	0,01	0,002	-0,028	-93,3
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,003	0,002	0,001	0,008	0,005	167
Коефіцієнт приросту основних засобів	0,02	0,02	0,02	-0,02	-0,04	-

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Як свідчать дані таблиці 2.15 значення коефіцієнта зносу ОЗ більш ніж 0,5, що вказує на значний ступінь зносу ОЗ і є негативним явищем для підприємства. Також прослідковується негативна тенденція зростання коефіцієнта зносу основних засобів з кожним роком. Коефіцієнт придатності менший 0,5 і зменшується з кожним роком, що є небажаним для будь-якого підприємства. Зазначені вище коефіцієнти свідчать про погіршення технічного стану основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс». Спостерігається також значне зменшення коефіцієнта оновлення протягом досліджуваних років, що свідчить про значне погіршення стану основних засобів і відсутність їх оновлення.

Аналізуючи дані таблиці 2.15 бачимо, що коефіцієнт вибуття збільшився у 2020 році порівняно з 2019 роком на 50%. Тобто у 2020 році ступінь інтенсивності вибуття основних засобів із сфери виробництва збільшився, а у 2021 році спостерігається зменшення, що свідчить про зниження ступеня інтенсивності вибуття основних засобів. Протягом 2018-2021 років коефіцієнт вибуття менший за коефіцієнт оновлення, тобто має місце розширене відтворення основних засобів.

Протягом 2018-2021 років значення коефіцієнта приросту основних засобів є стабільним. Коефіцієнт приросту у 2021 році має від'ємне значення, що свідчить про переважання вибуття основних засобів над їх надходженням.

Ефективне використання основних засобів є важливим як для підприємства, так і для економіки країни в цілому. Повніше використання основних засобів на підприємстві сприяє зменшенню потреби у введенні в експлуатацію нових виробничих потужностей, збільшенню випуску обсягів продукції та підвищенню рівня її якості, збільшенню прибутків підприємства.

В даному випадку необхідно розрахувати показники ефективності використання основних засобів досліджуваного підприємства і згрупувати їх у аналітичній таблиці 2.16.

Таблиця 2.16 – Показники ефективності використання основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Показники	Роки				Абсол. відхил. 2021 р. до 2018 р.	Темп росту, % 2021 р. до 2018 р.
	2018	2019	2020	2021		
1	2	3	4	5	6	7
Фондовіддача	2,10	2,30	5,05	2,54	0,44	20,95
Рентабельність основних засобів	0,40	0,45	0,7	0,17	-0,23	-57,50
Абсолютна сума прибутку на одну гривню основних засобів	0,09	0,08	0,05	-	-	-

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Аналізуючи дані таблиці 2.16, бачимо збільшення фондовіддачі на 119,57%, що є позитивним явищем на підприємстві. Збільшення фондовіддачі свідчить про значне підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві. А у 2021 році даний показник скоротився на 49,7%, що свідчить про зменшення кількості виробленої продукції з 1 грн., вкладеної в основні засоби, що є негативною рисою і свідчить про незначне зменшення ефективності використання основних засобів підприємства. Рентабельність основних засобів зросла у 2020 році порівняно з 2019 роком на 55,56%, це свідчить про підвищення ефективності їх використання у 2020 році. Проте у 2021 році зазначений показник значно зменшився (75,71%).

Показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку підприємства. Вони є обов'язковими елементами аналізу та оцінки фінансового стану досліджуваного підприємства [18]. Наведені у таблиці 2.15 дані показують, що абсолютна сума прибутку на одну гривню основних засобів зменшилася у 2020 році порівняно з 2019 роком на 37,5%, що свідчить про зменшення прибутковості підприємства, а у 2021 році діяльність досліджуваного підприємства була нерентабельною (рисунок 2.9).

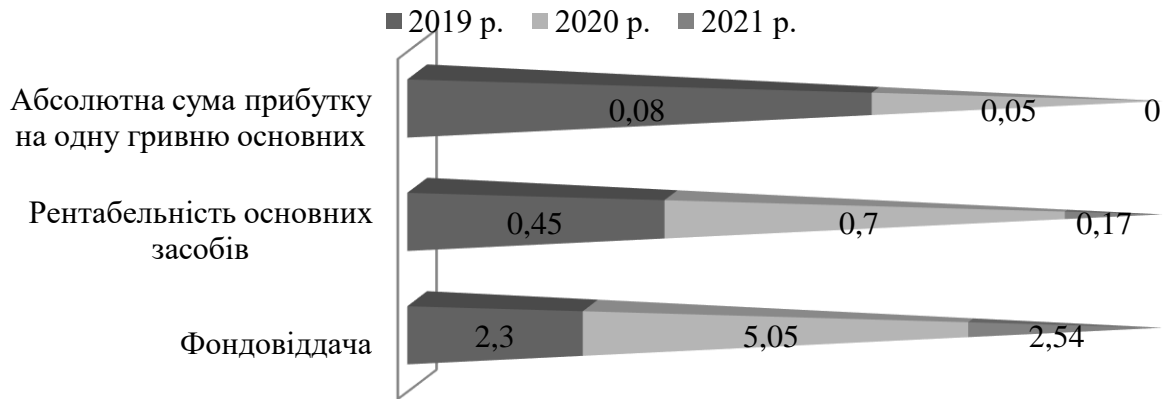

Рисунок 2.9 – Показники ефективності використання основних виробничих засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» за 2019-2021 роки

Джерело: побудовано автором на підставі таблиці 2.16

Для підвищення ефективності використання основних засобів досліджуваному підприємству слід вдосконалити підходи до здійснення амортизаційної політики. ТОВ «Світ Таєрс Плюс» використовує у своїй амортизаційній політиці прямолінійний метод амортизації. Нарахування амортизації починається при зарахуванні об'єкта основних засобів на баланс з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт основних засобів став придатним до використання [19]. Нарахування амортизації призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації. Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття основних засобів. Нарахування амортизації проводиться щомісячно. Перевагою даного методу є простота застосування і можливість розподілу амортизації в кожному звітному періоді. Недоліком прямолінійного методу нарахування амортизації є те, що метод не враховує моральний знос основних засобів і необхідність збільшення затрат на ремонт в останні роки експлуатації [20].

Отже, ТОВ «Світ Таєрс Плюс» є дистриб'ютором шин для вантажних, легкових автомобілів та сільськогосподарської техніки та має лінійну

організаційну структуру.

Для ведення бухгалтерського обліку підприємство використовує систему 1С. Облік витрат з придбання основних засобів ведеться на рахунку 15 «Капітальні інвестиції», облік витрат на ремонт обладнання ведеться на рахунку 235 «Обслуговування та ремонт необоротних активів», а при вибутті – 976 «Списання необоротних активів». Для зарахування об'єктів до складу ОЗ, вводу їх в експлуатацію, внутрішнім переміщенням, передачі іншим підприємствам об'єкти або виведення їх зі складу об'єктів ОЗ, підприємство складає відповідний акт та інвентарну картку. Для обліку податку на додану вартість передбачено 64 рахунок «Розрахунки за податками і платежами».

Проведений фінансовий аналіз засвідчив, що у 2021 р. підприємство отримало найменший дохід протягом досліджуваного періоду.

Проведені розрахунки показали зміну рівня показника поточної ліквідності від незадовільного (2018 рік) до доволі високого, коефіцієнт поточної ліквідності став відповідати своєму нормативному значенню (вище 2,0) протягом останніх трьох років досліджуваного періоду. Коефіцієнт проміжної ліквідності протягом всього періоду дослідження відповідав нормативному значенню (понад 0,7).

Проте коефіцієнт абсолютної ліквідності жодного разу не досяг нормативного значення (понад 0,2), що свідчить про низьку якість управління найбільш ліквідними активами підприємства – його грошовими коштами.

До початку 2021 року досліджуване підприємство було фінансово нестійким, оскільки за показниками автономії, концентрації позикового капіталу та фінансового левериджу не додержувались їх нормативні значення, зокрема, частка власного капіталу становила менше 27%, а відповідно частка позикового капіталу – більше 73%. Проте за останні 2 роки така ситуація змінилася на протилежну. ТОВ «Світ Таєрс Плюс» на кінець досліджуваного

періоду можна назвати фінансово стійким, враховуючи позитивні зміни за усіма показниками, що характеризують його фінансову стійкість.

Показники фінансової стійкості показують збільшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування протягом 2017-2020 років. Позитивною для підприємства є тенденція збільшення коефіцієнта оборотності власного капіталу. Проте значна частина основних засобів на підприємстві є зношеними, а придатність основних засобів зменшується з кожним роком. Зменшилася протягом досліджуваного періоду і рентабельність основних засобів. ТОВ «Світ Таєрс Плюс» необхідно впроваджувати додаткові заходи щодо покращення ефективності використання основних засобів та підвищення їх рентабельності.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «СВІТ ТАЄРС ПЛЮС»

3.1 Удосконалення обліку основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Проаналізувавши останнє десятиліття, ми бачимо як змінювались методи ведення бухгалтерського обліку на підприємствах. Правильно обрані методи та постійне прагнення до їх вдосконалення – це одна із запорок успішного керування діяльністю підприємства. Як показує практика, навіть якщо здається, що організація діяльності підприємства підібрана правильно та знаходиться на найвищому рівні, завжди є шляхи вдосконалення та досягнення кращих результатів. Як і у випадку ТОВ «Світ Таєрс Плюс», не дивлячись на те, що воно користується найсучаснішими на сьогоднішній день методами ведення обліку, все одно необхідно шукати шляхи вдосконалення організації облікової політики.

Відповідно до організаційно-розпорядчої документації, можна відстежити наскільки важливим та ефективним є вибір облікової політики. На основі цього можна зробити висновок, що облікова політика – комплекс встановлених правил та процедур, які вводяться з метою визначення окремих елементів облікової політики для поліпшення ефективності аналізу та отриманого результату від прийнятих управлінських рішень.

Головною метою формування облікової політики є вибір найкращих методів і процедур ведення бухгалтерського обліку, що сприятимуть достовірному відображенню фінансового стану і результатів діяльності підприємства та підвищенню якості обліково-аналітичного інформаційного забезпечення. Оскільки кінцевим продуктом застосування облікової політики є складання і подання фінансової звітності, яка є основою облікової інформації,

що виходить з системи бухгалтерського обліку [59]. Окрім того, завдяки обліковій політиці не тільки складаються та подаються звіти, а й формується достовірна та повна облікова інформація, на основі якій пізніше будуть прийматися управлінські рішення.

Рівень ефективності облікової політики на підприємстві визначається відносно суб'єктів та об'єктів системи бухгалтерського обліку. Це означає, що ефективність облікової політики напряму залежить від ефективності її організації керівництвом підприємства.

Згідно з цим, можна вважати, що до задач облікової політики на підприємстві відносять:

- 1) Визначення способів та принципів ведення бухгалтерського обліку;
- 2) Забезпечення отримання достовірної та повної інформації усіх господарських операцій та визначення фінансового результату;
- 3) Забезпечення оформлення звіту;
- 4) Забезпечення керівництва повною і правдивою обліковою інформацією.

Складовими аспектами облікової політики на підприємстві є:

1) Теоретичні засади бухгалтерського обліку – базуються на загальнонаукових основах бухгалтерського обліку та основних законодавчих актах, що регулюють діяльність в цій сфері; також включають в себе основні принципи, дотримання яких є основою відображення в обліку господарських операцій;

2) Методика – це сукупність методів та критеріїв оцінки, що регламентують облік основних засобів та малоцінних необоротних активів, запасів, фінансових інвестицій, розрахунків, забезпечень, доходів та витрат;

3) Практика – включає в себе безпосереднє ведення обліку на вище перерахованих ділянках шляхом реєстрації в первинних документах та їх

обробки; відображення господарських операцій згідно діючого Плану рахунків; узагальнення інформації в облікових регістрах обраної форми обліку; організація внутрішнього контролю та взаємодії бухгалтерії з іншими службами господарюючого суб'єкта [60].

На нашу думку, фундаментом облікової політики служать потреби управління, в інших випадках її значущість значно знижується. Саме тому через неправильно поставлені пріоритети установлених вимог майбутні рішення будуть неефективними. Згідно з цим, у майбутньому це буде великою перепоною для досягнення поставлених цілей підприємства.

На сьогоднішній день до структури наказу про облікову політику ТОВ «Світ Таєрс Плюс» відносяться лише три рівні: методологічний, організаційний та технічний. На нашу думку необхідно впровадити ще один діючий рівень – управлінський. Відповідно до цього, структура наказу про облікову політику матиме наступний вигляд:

- Управлінський;
- Методологічний;
- Технічний;
- Організаційний.

На сьогоднішній день багато сучасних підприємств, у тому числі і ТОВ «Світ Таєрс Плюс», користуються методикою формування облікової політики, яка починається не з управлінського рівня, а з організаційного. До негативних факторів такої структури слід віднести отримання неповної облікової інформації, оскільки до неї не входить розгляд методів ведення облікової політики, первинних документів та ін., не враховуючи найголовнішого – потреб управлінських систем, а саме запропонованого нами управлінського рівня, який здійснюється завдяки системі фінансових, нефінансових та прогнозних стратегічних показників, бюджетуванню та контролю обігу ресурсів.

Кожен з наведених рівнів складатиметься з таких елементів:

1) Фінансові, нефінансові та прогностні системи показників поєднуються на рівні управління. Ці системи включають бюджетування та контроль за обігом ресурсів.

2) Методологічний рівень розглядає як матеріальні, так і нематеріальні активи та зобов'язання. Це включає такі речі, як біологічні активи, основні засоби, інвентар, податковий облік, оцінка основних засобів, бухгалтерський облік, управлінський облік, нематеріальні активи, запаси та дебіторська заборгованість.

3) До технічного рівня відноситься контроль за первинним обліком та документообігом.

4) Бухгалтерський облік, який демонструє документальне оформлення і наявність компетенції на підпис документів підпадають під компетенцію організаційної системи.

Структура наказу про облікову політику пояснюється основним завданням облікової політики – формування обліку задля потреб управлінської системи. Відповідно до цього, управлінський рівень у структурі наказу про облікову політику має посідати перше місце. Після формування найголовнішого, управлінського рівня, підприємство має переоформити наступні рівні – методологічний, технічний та організаційний.

Наведена нами структура наказу про облікову політику дозволить підвищити рівень якості та повноти наданої інформації для управлінської системи ТОВ «Світ Таєрс Плюс», а виходячи з цього згодом це дозволить підвищити ефективність прийнятих рішень та вивести підприємство на новий вищий рівень, що надалі посприє в розвитку у довгостроковому періоді.

На рисунку 3.1 зображено процес формування наказу про облікову політику.

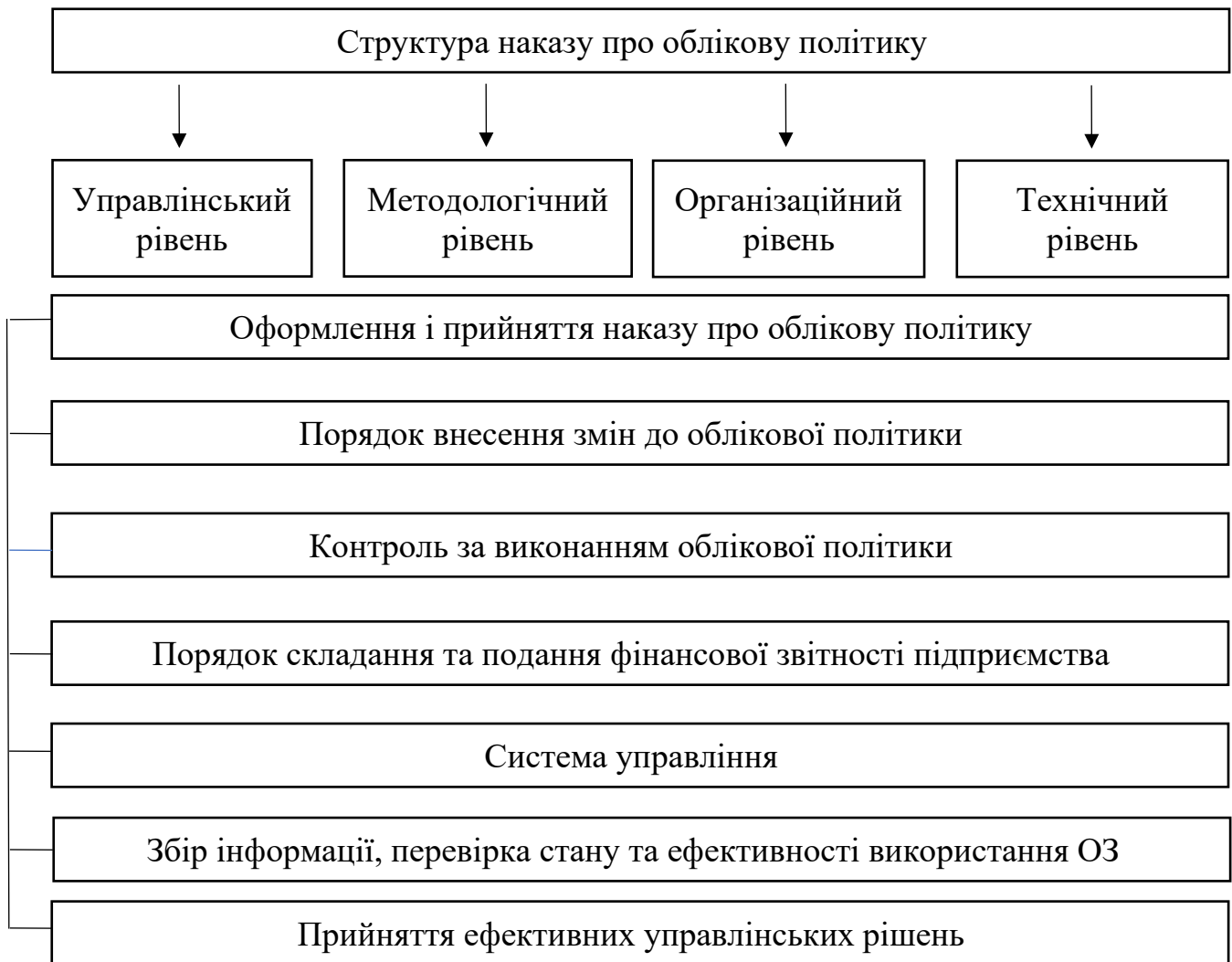

Рисунок 3.1 – Процес формування наказу про облікову політику.

Джерело: вдосконалено автором на підставі [59]

Отже, відповідно до запропонованої нами системи ведення облікової політики, ми можемо зробити аргументований висновок, що бухгалтерський облік є основою для формування усієї облікової політики, яка може включати в себе різні принципи, методи та процедури при складанні звітності для відображення результатів діяльності підприємства.

Узагальнюючи вищесказане, зазначимо, що запропонована структура облікової політики базується на чотирьох рівнях: управлінський – потреби управлінської системи, сформульовані на основі фінансових, нефінансових та прогнозних стратегічних показників, бюджетуванні та контролі за ресурсами;

методологічний – визначає методи та способи ведення облікової політики; організаційний – розподіляє обов'язки серед персоналу підприємства, які відповідають за ведення обліку основних засобів; технічний – відповідає за первинні документи, облікові реєстри, розробку робочого плану рахунків.

Під час пошуку шляхів удосконалення обліку та аналізу, нашу увагу привернув процес заміни основних засобів на підприємстві. Оскільки кожен об'єкт основного засобу має властивість морально зношуватись, то при їх заміні фахівці підприємства витрачають досить багато часу та ресурсів на пошук нових або аналогічних об'єктів ОЗ.

Цей процес, який є не тільки дуже важливим, але також і трудомістким, на наш погляд, можна оптимізувати та об'єднати. Задля оптимізації процесу заміни основних засобів, ми пропонуємо оновити реєстр аналітичного обліку основних засобів, а саме впровадити до неї нову графу – «Особливості ОЗ», додавши його окремим стовпцем у розділ «Устаткування». Розглянемо більш детально оновлений вид інвентарної картки у таблиці 3.1.

В цій графі необхідно описати особливості об'єкту ОЗ, які притаманні тільки йому. На нашу думку, при короткому описі особливостей ОЗ, які знаходяться на обліку у підприємства, полегшиться процес вибору нових основних засобів. В першу чергу, це позитивно вплине на процес управління, оскільки суб'єкти управління одразу матимуть змогу у стислому обсязі побачити особливості ОЗ. Відповідно до цього вони зможуть обирати які об'єкти ОЗ їм необхідні для досягнення цілей підприємства [61].

Таблиця 3.1 – Регістр аналітичного обліку основних засобів

ІНВЕНТАРНА КАРТКА
обліку основних засобів

повне найменування та призначення об'єкта найменування заводу-виготовлювача														
модель, тип, марка														
Цех, відділ, дільниця, лінія	Рахунок, субрахунок	Код аналітичного обліку	Первісна (балансова) вартість	Код			Норма амортизаційних відрахувань		Поправочний коефіцієнт	Устаткування			Акт про введення в експлуатацію	
				рахунка і об'єкта аналітичного обліку (для віднесення амортизаційних відрахувань)	норма амортизаційних відрахувань на		на повну відбудову	на капітальний ремонт		вид	Особливості ОЗ	код	дата	номер
повне	капітальний ремонт	1	2		13	14			15					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Цех, відділ, дільниця, лінія	Дата початку сплати за основні засоби (місяць, рік)	Номер			Сума зносу за даними переоцінки на 199_р. або за документами придбання	Рік випуску (побудови)	Дорогоцінні метали			Вибуло (передано)			
		інвентарний	заводський	паспорта			найменування	вид	маса	бухгалтерський запис (акт, накладна)		причина вибуття (переміщення)	
1	16	17	18	19	20	21				22	23		24

Джерело: розроблено автором

3.2 Удосконалення оподаткування основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

В умовах сучасного податкового законодавства та непомірного податкового тиску податкове планування є абсолютною необхідністю для юридичних і фізичних осіб, в тому числі і ТОВ «Світ Таєрс Плюс». Деякий, здавалося б, прибутковий бізнес можна вести без знання певного податкового законодавства та декількох підзаконних актів. Але після вирахування всіх податків і видатків, які повинні бути сплачені до бюджетів усіх рівнів, ця економічна операція може стати в кращому випадку менш прибутковою, а в гіршому – зовсім збитковою. Щоб не потрапити в подібну ситуацію, необхідно оптимізувати використання планування збитків у своїй компанії.

Податкове планування – це система дій, заходів та планів, спрямованих на пошук законних шляхів для зниження податкового тягара в умовах сьогодення та у перспективі [62].

Кожне підприємство відкривається з метою отримання прибутку (за виключенням некомерційних організацій), тому важливо ще на етапі планування передбачити усі можливі методи його збільшення. Але введення планування податків і на подальших етапах не є критичною перепорою для успішного ведення господарської діяльності. Оскільки сплата податків також є витратами, їх також можна та навіть необхідно мінімізувати. Витрати - це обсяг спожитих виробничих факторів (матеріальних, фінансових, трудових ресурсів), необхідних для здійснення підприємством господарської діяльності, направленої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому вираженні [63]. Найкращим способом мінімізації збитків є їхнє планування. Виділяють наступні методи, за допомогою яких можна знизити збитки підприємства на виплату податків:

1. Оптимізація податків;

2. Мінімізація податків [64].

Важливо розуміти, що усі запропоновані способи не виходять за рамки чинного законодавства, а тому при правильному введенні та вчасному відстеженні змін законодавства кожен з наведених способів є безпечним для власника підприємства з точки зору адміністративної або навіть кримінальної відповідальності.

Першим запропонованим методом зниженням збитків підприємства завдяки плануванню податків є – оптимізація податків.

Податкова оптимізація – зменшення розміру податкового зобов'язання шляхом ціленаправлених правомірних дій платника податку, що включають в себе повне використання всіх наданих законодавством пільг, податкових звільнень та інших законних переваг [65].

Як вже зазначалось, основною податковою функцією є зниження податкових виплат та законного уникнення штрафних санкцій від фіскальних органів.

Оптимізація податків досягається шляхом:

- перевірки схем оподаткування, розроблених фахівцями конкретного підприємства;
- усуненням системних помилок у податковому обліку;
- забезпеченням необхідної якості первинних документів;
- консультації з оподаткування окремих експертних операцій та експертних висновків за неврегульованими законодавством або спірними питаннями оподаткування;
- консультацій про порядок обчислення і сплати податків і зборів;
- консультацій з уникнення подвійного оподаткування при здійсненні ЗЕД;
- оцінці ризиків при застосуванні оптимізаційних схем [64].

Не дивлячись на те, що люди постійно створюють нові схеми збереження

грошових засобів за допомогою законної економії на податках, основу оптимізаційних методів оподаткування основних засобів складають:

- зміна методу нарахування амортизації;
- зменшення строку корисного використання об'єкта;
- установлення нульової ліквідаційної вартості об'єкта;
- дроблення [67].

Розглянемо кожну схему окремо:

1) Зміна методу нарахування амортизації. При зміні методу нарахування амортизації на об'єкти ОЗ необхідно досягнути такого результату, щоб сума амортизації виходила більшою за попередню при попередньому методі. Але для цього необхідно змінити наказ про облікову політику підприємства.

2) Зменшення строку корисного використання об'єкта. Варто пам'ятати, що чим менший строк використання об'єкта, тим більша нарахована амортизація. При цьому при встановленні або перегляданні строку, необхідно враховувати наступні обмеження:

— згідно п.24 НП(С)БО 7 «Основні засоби», під час визначення строку корисного використання необхідно враховувати:

- 1) фізичний знос;
- 2) моральний знос;
- 3) правові чи інші обмеження, які відповідають за строк використання об'єкта та інші фактори;
- 4) очікуваний строк корисного використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності [32].

— Платникам податку, якими застосовується різниці, необхідно враховувати мінімально допустимі строки амортизації ОЗ, які встановлені п.п. 138.3.3 ПКУ.

3) Установлення нульової ліквідаційної вартості об'єкта. Оскільки амортизаційні відрахування включають тільки вартість об'єкта, який амортизується та є різницею між первісною (переоціненою) та ліквідаційною вартістю, тому чим менший результат ліквідаційної вартості отримає підприємство, тим більшою буде амортизаційна вартість. За можливістю необхідно встановлювати нульову ліквідаційну вартість. Але варто пам'ятати, що п.17. НП(С)БО 7 «Основні засоби» це заборонено робити у випадку переоцінки основних засобів або при використанні методу амортизації зменшення залишкової вартості.

4) Дроблення. Оскільки об'єктом ОЗ вважається не тільки актив, але і його частини, деякі із частин класифікують як малоцінні необоротні матеріальні активи (далі – МНМА), що дозволяє підприємству амортизувати їх методами 50/50% або 100%.

Але за умов відсутності досвіду та належних навичок, у платників податків збільшуються шанси на учинення помилок. Виділяють наступні типові помилки при впровадженні оптимізаційних схем:

- пошук вічної або універсальної схеми оподаткування;
- відсутність розрахунків або помилки в розрахунках при виборі шляху оптимізації;
- вибір шляхів оптимізації за неповними або необ'єктивними даними;
- вибір шляхів оптимізації за недостовірними даними;
- некоректне або неграмотне впровадження оптимізації;
- небажання зрозуміти, що будь-який шлях оптимізації збільшує ризики підприємницької діяльності [67].

Роздивимося деякі помилки більш детально:

1. Пошук вічної або універсальної схеми оподаткування. Оскільки закони у Податковому кодексі України можуть змінюватись, додаватись або ставати недійсними, відповідно не варто навіть намагатися шукати вічної схеми

оподаткування. У деякому сенсі вибір схеми оптимізації податків дуже схоже на вибір діючої моделі бізнесу на підприємстві – кожне окреме підприємство потребує свою модель, як і свою окрему схему оптимізації податків.

2. Кожна людина може помилитися, але щоб знизити ризики необхідно заздалегідь усе прораховувати. Аби визначитися зі схемою оптимізації податків, необхідно заздалегідь спробувати прорахувати та проаналізувати отримані результати на прикладі власного підприємства. Та у майбутньому відстежувати наскільки обрана схема підходить.

3. Некоректне або неграмотне впровадження оптимізації. Найчастіше ця помилка трапляється у випадку коли у впровадженні оптимізації податків зацікавлений тільки директор, у той час як працівники не підготовлені до такого. Також це може бути через збільшення документообігу на підприємстві, складністю впровадження схеми і т.д.

4. Небажання зрозуміти, що будь-який шлях оптимізації збільшує ризики підприємницької діяльності. Існує думка, що оптимізація знижує ризики діяльності, але слід розуміти, що кожна схема несе в собі ризики. Саме тому у разі введення будь-якої схеми оптимізації податків, необхідно заздалегідь прорахувати усі можливі ризики та знизити їх до мінімуму.

Наступним методом є метод мінімізації податків. Мінімізація податків є системою організаційних заходів платника податків, спрямованих на збільшення грошових потоків суб'єкта господарювання, підвищення фінансових результатів за умов економії податкових витрат, що припускає мінімізацію податкових виплат не лише в короткостроковому, але й у довгостроковому періоді; недопущення штрафних санкцій або збільшення питомої ваги податкових платежів у порівнянні зі змінами виручки від реалізації [68].

До законних методів мінімізації податків належать ті методи, які ґрунтуються на прогалинах законодавчої бази або користування різних систем оподаткування з різним фіскальним навантаженням. До таких методів належать:

— розподіл доходів і витрат підприємств в холдингу. При створенні декількох компаній, які працюють за допомогою різних форм оподаткування та грамотної їхньої структури, це може призвести до зменшення необхідної до оплати податкової суми. Але при виборі даного методу слід пам'ятати про ризики, а саме що власнику холдингу буде важче контролювати діяльність підприємства.

— використання посередницьких договорів на надання послуг. За умови заміни договірних відносин платник податків на прибуток має можливість збільшити витрати та зменшити доходи. За умови використання даного методу господарська операція повинна бути реальною.

— оренда майна у співробітників. Такий метод дозволить зекономити тільки при виплаті єдиного соціального внеску.

— виплати дивідендів власнику підприємства. За останнє десятиліття ставка для податку для доходів у вигляді дивідендів знизилась з 15% до 5% (п.п. 167.5.2 ст. 167 ПКУ).

— оформлення співробітника в якості «ФОП-платника єдиного податку». При оформленні працівника у якості ФОП, податок складатиме усього 5%. Але основною складністю у цьому методі буде умовити співробітника зареєструватися як ФОП або можна найняти працівників, які вже зареєстровані як фізична-особа підприємець.

Якщо спостерігати за змінами у законодавстві, підприємець зможе уникнути можливе адміністративне або кримінальне покарання у майбутньому. Не дивлячись на існуючі ризики, на сьогоднішній день цими схемами користуються багато підприємств вже на протязі багатьох років, що говорить нам про гарантію безпечності на даний період.

Окрім детального вибору політики податкового обліку, нами було розроблено ще один спосіб податкового планування, який не потребує настільки суворого контролю за змінами в законодавстві.

На нашу думку, надання правильної структурованої інформації дозволить оптимізувати процес обліку при надходженні основних засобів, даючи змогу не тільки знизити ризики допущення помилки персоналом підприємства, а й розрахувати майбутні податкові відрахування.

Базуючись на вищесказаному, ми пропонуємо введення плану податкових відрахувань (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – План податкових відрахувань

№ п/п	Дата виплати	Тип податку	Рахунок, субрахунок	Номер акту про введення в експлуатацію	Дата введення ОЗ в експлуатацію	Очікувана ліквідаційна дата	Метод надходження ОЗ	Первісна вартість	Метод амортизаційного нарахування	Амортизаційне нарахування	Дата проведення останнього ремонту, модернізації ОЗ	Замінені деталі (за наявністю)	Нова очікувана ліквідаційна дата	Очікуване податкове відрахування	Фактичне податкове відрахування
1	2	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Джерело: розроблено автором

Згідно запропонованого нами плану, підприємство в першу чергу зможуть спостерігати за майбутніми витратами, пов'язаними з податками. Базуючись на цій інформації, підприємство має розпочати пошук зменшення податкових виплат.

3.3 Удосконалення аналізу наявності та ефективності використання основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Аналіз основних засобів є одним з найважливіших завдань для сучасного підприємства. Значна частина витрат підприємства пов'язана з підтриманням

основних засобів (техніки, обладнання, будівель, споруд) в експлуатаційному стані та придбанням нових. Через це при ефективному управлінні основними засобами власнику підприємства вдасться не тільки уникнути зайвих покупок чи витрат, а ще й підвищити коефіцієнт корисної дії для кожного з них, що у свою чергу призведе до збільшення виробничого потенціалу підприємства.

Провівши аналіз фінансового стану підприємства ми побачили, що на ТОВ «Світ Таєрс Плюс» значна частина основних засобів на підприємстві є зношеними, а придатність основних засобів зменшується з кожним роком. Зменшилася протягом досліджуваного періоду і рентабельність основних засобів. ТОВ «Світ Таєрс Плюс» необхідно впроваджувати додаткові заходи щодо покращення ефективності використання основних засобів та підвищення їх рентабельності.

На нашу думку, найбільше збільшення ефективності використання основних засобів можна досягнути саме завдяки правильному управлінню ними.

Алгоритм управління основними засобами складається з наступних етапів зазначених у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Етапи управління основними засобами

Етапи	Характеристика
1	2
Аналіз динаміки основних засобів в ретроспективному періоді	<ul style="list-style-type: none"> – аналіз динаміки їх обсягу і складу (за окремими функціонально однорідними групами); – аналіз динаміки вартості операційних основних засобів і питомої ваги їх активної частини, а також тенденції зміни фондомісткості продукції; – оцінку стану основних засобів за ступенем зношеності і рівню поновлення (на базі коефіцієнтів вибуття та оновлення); – оцінку використання технологічного обладнання (у часі і по потужності); – визначення періоду обороту основних засобів.
Розрахунок необхідного обсягу основних засобів на майбутній період. Для розрахунку потреби підприємства в основних засобах слід розрахувати потребу по їх окремим групам	<ul style="list-style-type: none"> – машини і обладнання, використовувані в технологічному процесі (з урахуванням технологічної спряженості); – обладнання, яке в процесі управління; – виробничі будівлі та споруди.

Продовження таблиці 3.3

Розробка довгострокової амортизаційної політики, яка встановлює пріоритети при виборі	<ul style="list-style-type: none"> – методів нарахування амортизації; – встановлення строків корисного використання окремих груп і об'єктів основних засобів; прийняття аргументованих рішень про проведення (або не проведення) переоцінки основних засобів.
Вибір джерел фінансування основних засобів	Ухвалення рішення про необхідність інноваційного оновлення основних засобів ставить перед менеджментом компанії питання про вибір джерел фінансування цього процесу. При недостатності власних коштів потрібно оцінити доцільність залучення довгострокових кредитів або використання механізму фінансового лізингу.

Джерело: сформовано автором на підставі [81]

Більшість українських підприємств переходять до впровадження стратегічних підходів в управлінську практику, однак в процесі впровадження значні перешкоди. Реалізація певних стратегій обмежується етапом розвитку підприємства та станом основних засобів, які, в більшості випадків, є перешкодою для подальшого розвитку. Використання сучасних організаційних та управлінських заходів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс» є проблематичним через застарілі основні засоби та технологію виробництва. Керівнику підприємства необхідно забезпечити всі цехи досліджуваного підприємства сучасними основними засобами. Це дасть можливість отримати сучасні характеристики продукції, яка відповідатиме сучасним вимогам, а також вирішити управлінські, соціальні та інші проблеми.

Особливу роль у ефективній системі управління основними засобами необхідно відвести бухгалтерському обліку на підприємстві. Адже, саме від якості роботи служби бухгалтерського обліку багато в чому залежить і якість усієї системи. Головними завданнями бухгалтерської служби в системі управління основними засобами є наступні:

- правильна класифікація об'єктів основних засобів, що купуються (будуються), при введенні їх в експлуатацію, залучення для цих цілей компетентних фахівців технічних служб;

- організація оптимальної облікової політики відносно основних засобів;
- здійснення найбільш вигідної підприємству амортизаційної політики та ін. [69].

Перш за все, керівництво компанії ТОВ «Світ Таєрс Плюс» має вилучити непотрібне обладнання зі свого володіння, усунути ті основні засоби, які застаріли або більше не використовуються, і швидко ввести в експлуатацію нове або модернізоване обладнання. Це дозволить зменшити амортизаційні відрахування на обладнання, що, у свою чергу, призведе до зниження собівартості продукції. Усе придатне до використання обладнання, окрім поточного ремонту, повинно бути в робочому стані.

Визначити ступіть навантаження обладнання можна за допомогою коефіцієнтів екстенсивного та інтенсивного навантаження.

Коефіцієнт екстенсивного навантаження (K_e) розрахований за формулою:

$$K_e = \frac{\Phi_f}{\Phi_m}, \quad (3.1)$$

де Φ_f – фактичний час роботи обладнання за певний проміжок часу;

Φ_m – максимально можливий фонд роботи обладнання за цей же термін.

Екстенсивне навантаження – це скорочення простоїв устаткування, підвищення коефіцієнту змінності роботи устаткування, зменшення частки не діючих машин та устаткування [70].

Коефіцієнт інтенсивного завантаження (K_i) розрахований за формулою:

$$K_i = \frac{V_f}{V_{пл}}, \quad (3.2)$$

де V_f – фактичний обсяг продукції (робіт) в одиниці часу;

$V_{пл}$ – планова норма виробітку за цей час.

Інтенсивне навантаження – це технічне удосконалення устаткування, запровадження новітньої технології, застосування прогресивних форм організації виробництва [71].

Підвищення ефективності виробничої структури шляхом оновлення та модернізації основних засобів є необхідним кроком до збільшення обсягу

активів усієї компанії. Зокрема, це має бути спрямовано на розгляд вдосконаленої виробничої структури ТОВ «Світ Тайрес Плюс».

У випадку ремонтних робіт ТОВ «Світ Таєрс Плюс» необхідно дотримуватися таких методів організації виробництва, які дозволяють не втрачати темпи виробництва та якість виробничої продукції. До них відносяться методи паралельності, пропорційності, неперервності, календарного і сітьового

Напрямок підвищення ефективності використання основних фондів також має визначатися відповідно до поточного стану підприємства та впливу зовнішніх і внутрішніх факторів середовища його функціонування.

На ТОВ «Світ Таєрс Плюс» система управління основними засобами практично відсутня. На досліджуваному підприємстві використовують аналіз рівня використання основних виробничих засобів, складання досить загальних планів технічного розвитку, а також підготовку локальних інвестиційних проектів. Використання стратегії управління основними засобами на підприємстві ефективно вплине на діяльність підприємства.

Як бачимо, на досліджуваному підприємстві існують значні шляхи підвищення ефективності функціонування основних засобів. Підприємство має можливість виготовляти значно більші обсяги продукції. Впровадивши на підприємстві запропоновані заходи по підвищенню ефективності використання основних засобів, ТОВ «Світ Таєрс Плюс» отримає не лише економічний, а й соціальний ефект.

На кожному підприємстві існують резерви для кращого використання основних засобів. Поліпшення їх використання впливає на фінансові результати роботи підприємства за рахунок зростання обсягу випуску продукції, зниження собівартості, поліпшення якості продукції, зниження податку на майно та збільшення прибутку.

У сучасних нестабільних економічних умовах підвищення ефективності використання основних засобів є особливо необхідним для будь якого

господарюючого суб'єкта. Підприємству потрібно прагнути модернізувати основні засоби або максимально ефективно використовувати те, що є в нього наявності, оскільки це відкриває підприємству можливості збільшити обсяги продукції, оскільки збільшується ефективність використання наявних резервів, що дозволяє сильніше розкривати потенціал основних засобів.

При пошуках шляхів поліпшенні використання основних засобів, підприємству необхідно враховувати поточні умови, які сформувались на протязі певного періоду часу.

Покращення стану використання основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» можна досягти шляхом:

- звільнення підприємства від зайвого устаткування, машин та інших основних засобів або здачі їх в оренду;
- своєчасного і якісного проведення планово-попереджувальних та капітальних ре ремонтів;
- підвищення коефіцієнта змінності роботи підприємства, якщо в цьому мається економічна доцільність;
- вдосконалення організації виробництва і праці з метою скорочення втрат робочого часу і простою в роботі машин і устаткування ті ін. [72].

Компанія може покращити свої фінансові результати шляхом збільшення виробництва, зниження витрат і підвищення якості продукції. Крім того, покращення використання основних фондів призводить до збільшення обсягів виробництва, зниження собівартості продукції, покращення якості продукції та зменшення податків на майно. Це, в свою чергу, призводить до збільшення чистого прибутку.

Збільшення часу роботи основних виробничих засобів допоможе скоротити час простою основних засобів, зменшити час на підготовку і допоміжні операції та збільшити час роботи обладнання.

Головною умовою підвищення ефективності відтворювальних процесів є

збільшення терміну експлуатації основних засобів, а саме активного часу праці у відповідності до зазначених термінів їхнього корисного використання у первинних документах.

З іншого боку, у результаті скорочення термінів експлуатації основних засобів, з'являються як позитивні, так і негативні наслідки. З позитивної сторони прискорюється оновлення основних засобів, сповільнюється моральне старіння, знижуються витрати на ремонт та відновлення основних засобів, а з негативної сторони – спостерігається зростання собівартості виробленої продукції за рахунок амортизаційних відрахувань. Також до негативної сторони відноситься потреба збільшення обсягів інвестиційних ресурсів з метою нарощування виробничих потужностей.

Систематичне відтворення основних засобів дає можливість зменшити витрату ресурсів підприємства на заміну виведених з експлуатації основних засобів, збільшуючи резерви ресурсів та дозволяючи скерувати їх на розширене відтворення, але при цьому варто зазначити, що загальна продуктивність таких основних засобів знижується.

Ще одною важливою умовою збільшення ефективності використання основних засобів є персонал підприємства та їх ставлення до об'єктів основних засобів. Стан речей напряду пов'язан з тим, як до нього ставляться. Не дивлячись на те, що це матеріальні активи, при поважному відношенні, догляді та постійному контролі за їх станом можна збільшити строк експлуатації.

Умови роботи машин і устаткування повинні бути оптимальними, тобто забезпечувати найменші витрати на залучення і використання спільної праці у процесі виробництва протягом усього періоду експлуатації.

Кожне підприємство зацікавлене в отриманні максимально ефективних результатів від експлуатації своїх основних фондів, що, відповідно сприятиме покращенню фінансового стану, якості продукції, отриманні переваг перед конкурентами, збільшенню кількості продукції та її асортименту.

Аналіз використання основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» виявив підвищення зношеності основних засобів, низьку ліквідність основних засобів та низький віковий склад.

Керівництву ТОВ «Світ Таєрс Плюс» необхідно звернути увагу на термін експлуатації обладнання і при необхідності оновлювати його. Реалізуючи обладнання, що не бере участь в виробничому процесі, підприємство зможе направити виручені кошти на оновлення обладнання та техніки.

Розширити відтворення основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» можна за допомогою наступних заходів, зазначених у рис. 3.2.

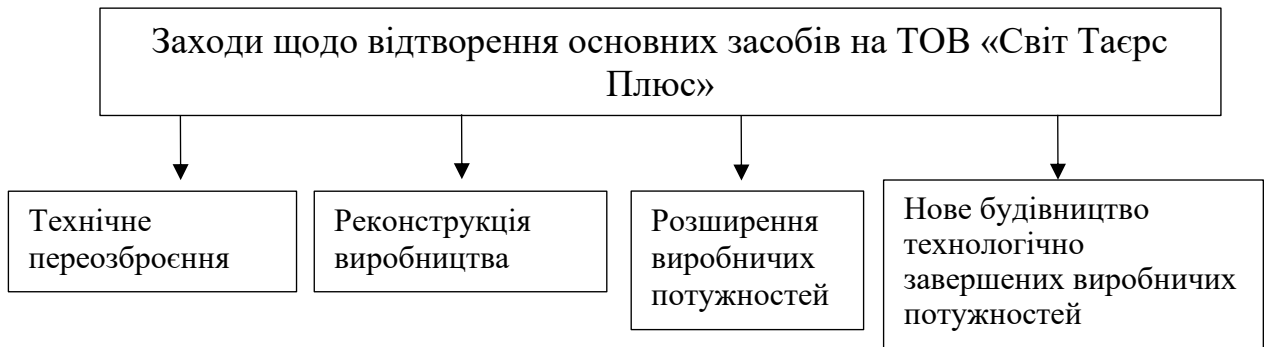

Рисунок 3.2 – Заходи відтворення ОЗ на ТОВ «Світ Таєрс Плюс»

Джерело: сформовано автором

Більш інтенсивне використання виробничих потужностей і основних засобів досягається насамперед за рахунок технічного удосконалювання основних засобів [73].

Збільшення часу роботи устаткування ТОВ «Світ Таєрс Плюс» можна досягти за рахунок:

1) Постійної підтримки пропорційності між виробничими потужностями окремих груп устаткування;

2) Дотримання передбаченої технології виробництва, удосконалювання організації виробництва і праці, що сприяє правильній експлуатації устаткування, недопущенню простоїв і аварій, здійсненню своєчасного і

якісного ремонту, що скорочує простої устаткування в ремонті й міжремонтний період;

3) Проведення заходів, що підвищують питому вагу основних виробничих операцій у витратах робочого часу, скорочення сезонності в роботі підприємств, підвищення змінності роботи підприємств [74].

На досліджуваному підприємстві значна частина устаткування, яка знаходиться в ремонті і на резерві. Своєчасний монтаж невстановленого обладнання, а також введення в експлуатацію всього встановленого устаткування значно підвищить ефективність основних засобів.

Механізація підйомно-транспортних, вантажно-розвантажувальних і складських робіт дозволить вивільнити значну кількість допоміжних робітників, забезпечити поповнення основних цехів робочою силою, підвищити коефіцієнт змінності роботи підприємства і розширення виробництва на діючих підприємствах без додаткового залучення робочої сили [75].

У ТОВ «Світ Таєрс Плюс» необхідно забезпечити максимальне зниження витрат сировини при транспортуванні та збереженні, оскільки втрати сировини й продукту знижують обсяги виробництва при їх переробці.

Аналізуючи ефективність використання основних виробничих засобів, підприємство зможе:

- встановити забезпеченість підприємства і його структурних підрозділів основними засобами;
- з'ясувати виконання плану його зростання, відновлення і вибуття;
- вивчити технічний стан основних засобів (особливо активної частини);
- визначити рівень використання основних засобів і внутрішніх чинників, їх впливу та ін.

Сукупність резервів покращення використання основних засобів ТОВ «Світ Таєрс Плюс» можна згрупувати у три великих групи які наведені в таблиці 3.4

Таблиця 3.4 – Групи резервів покращення використання ОЗ на ТОВ «Світ Таерс Плюс»

Група	Методи покращення використання ОЗ
1	2
Технічне вдосконалення робочого обладнання	<ul style="list-style-type: none"> – Технологічна реструктуризація на основі введення систем комплексної автоматизації виробництва; – Оновлення застарілого обладнання; – Ліквідація вузьких місць виробництва та непропорційності виробничих потужностей підприємства; – Механізація допоміжних і обслуговуючих промислів;
Модернізація ОЗ	<ul style="list-style-type: none"> – Розробка модернізованих або нових винаходів і методів оптимізацій.
Збільшення часу роботи машин і обладнання	<ul style="list-style-type: none"> – Ліквідація невикористаного обладнання (оренда, оренда, продаж тощо); – Зменшення часу обслуговування обладнання; – Зменшення часу простою: як протягом частини, так і протягом усієї зміни.
Удосконалення організації управління виробництвом та	<ul style="list-style-type: none"> – Прискорення виходу на проектну виробничу потужність введених в дію основних засобів; – Впровадження результатів наукових досліджень у виробництво; – Підвищення забезпеченості матеріально-технічними ресурсами; – Удосконалення управління виробництвом на основі сучасних комп'ютерних технологій; – Розвиток матеріальної зацікавленості працівників сприяє підвищенню ефективності виробництва.

Джерело: згруповано авторами на підставі результатів аналізу

Кожне підприємство раз на рік стикається з процесом інвентаризації. Цей процес відзначається не тільки необхідністю працівників підприємств бути вкрай уважними та максимально сконцентрованими, але й відволіканням певної кількості персоналу від свого прямого функціоналу та технологічних процесів. На нашу думку, процес інвентаризації можна оптимізувати, а саме – ввести класову систему оцінки основних засобів. Ми пропонуємо згрупувати основні засоби, в залежності від швидкості зносу. В таблиці 3.5 наведені класи, в залежності від швидкості зносу основних засобів та надані відповідні терміни експлуатації основних засобів.

Таблиця 3.5 – Оцінка ступеня фізичного та морального зносу та термін зносу

Клас зносу	Термін експлуатації
A	>10 років
B	5-10 років
C	<5 років

Джерело: розроблено автором

Для спрощення визначення класу, ми пропонуємо ввести усього три групи, які діятимуть для визначення як фізичного, так і морального зносу:

- 1) До групи А відноситимуться усі основні засоби з терміном повного зносу більше 10 років;
- 2) До групи В – від 5 до 10 років;
- 3) До останньої групи С – швидкозношувані основні засоби з терміном експлуатації не більше 5 років.

Відповідно до цього нами була побудована таблиця 3.6, яка класифікує основні засоби за ступенем зношуваності основних засобів при проведенні інвентаризації.

Таблиця 3.6 – Класифікація основних засобів за ступенем зношуваності при проведенні інвентаризації

№ з/п	Рахунок, субрахунок	Клас зносу ОЗ		Коефіцієнт зносу	Характер використання ОЗ	Номер акту про введення в експлуатацію	Дата введення ОЗ в експлуатацію	Очікувана ліквідаційна дата	Амортизаційне нарахування	Метод амортизаційного нарахування	Дата проведення останнього ремонту, модернізації ОЗ	Нова очікувана ліквідаційна дата
		Фізичний знос	Моральний знос									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Джерело: розроблено автором

Запропонована нами схема дозволить аналітичному відділу побачити і оцінити величину зносу та залишкову вартість ОЗ, в залежності від строку їх експлуатації. Оскільки за допомогою ремонту та модернізації основних засобів

підприємство має можливість подовжити строк використання основного засобу, ми додали графу з датою проведення останнього ремонту та модернізації основних засобів, що дасть змогу встановити майбутню дату ліквідації ОЗ, відповідно до якої подальша експлуатація основних засобів неможлива без зовнішнього впливу (ремонт). Завдяки графі «Коефіцієнт зносу» аналітикам підприємства легше буде спрогнозувати подальший термін експлуатації ОЗ, що, в свою чергу, полегшить процес планування подальших дій відносно ОЗ.

Введення більш суворого контролю за зносом основних засобів та управління ними дозволить позбутися проблем, внаслідок яких виробництво підприємств не тільки сповільнюється, а й знижується якість виробленої продукції. Запропонований нами документ класифікацій зносу ОЗ також дозволить структурувати процес інвентаризації, що, на нашу думку, полегшить та прискорить його. Завдяки цьому аналітичний підрозділ, поряд з керівництвом, матиме змогу одразу побачити потенціал виробництва. Це означає, що належне відношення керівництва до ступеня зношеності основних засобів та їх оновлення, дозволить зберегти якість виробленої продукції та покращити процес виробництва в цілому. Додавання нового стовпця в інвентарну картку полегшить процес вибору ОЗ не тільки керівництву, але й аналітичному підрозділу. Такі записи дозволять аналітичному відділу одразу побачити відмінності замінюваних основних засобів від нових.

Впродовж розвитку організації управління підприємствами постійно відбувалися зміни пріоритетів у системі управління, завдяки яким відбувалися зміни у всій системі соціально-економічних відносин. Як не дивно, це дає свої позитивні результати як для звичайних найманих працівників у вигляді мотивації, покращення їх продуктивності праці, так і для власників підприємств – збільшення прибутку [82].

Окрім аналізу стандартних показників стану та ефективності використання ОЗ, важливим є і соціальний напрямок. Завдяки працівникам

підприємства можна отримати інформацію, яка може надати керівництву нові ідеї модернізації ОЗ, допоможе з'ясувати рівень зручності експлуатації ОЗ персоналом та отримати глибшу інформацію про об'єкти ОЗ, у порівнянні із тим, що зазначено в описі.

З цією метою нами була створена анкета яка дасть змогу побачити та оцінити думку персоналу стосовно зручності користування ОЗ, наявних вад та пропозицій щодо їх усунення (таблиця 3.7).

Таблиця 3.7 – Анкета щодо зручності використання ОЗ, наявних вад та пропозицій щодо їх вдосконалення

№ з/п	Найменування об'єкту ОЗ	Персональний номер устаткування, зазначений виробником	Характеристика ОЗ		Пропозиції покращення	Дотримання прописаних умов догляду персоналом (так/ні)	Рівень зручності праці з об'єктом ОЗ (А,В,С)	ФІО працівника	Дата запису	Примітка
			Достоїнства	Недоліки						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Джерело: розроблено автором

Нами була запропонована анкета, яка надала б інформацію щодо зручності експлуатації основних засобів з точки зору працівників підприємства. Анкета є інтуїтивно зрозумілою, що спрощує процес опитування. Єдиного пояснення потребує графа «Оцінка рівня зручності при взаємодії з об'єктами ОЗ». Для цього в таблиці 3.8 нами наведена характеристика рівнів розподілу.

Таблиця 3.8– Оцінка рівня зручності експлуатації працівником об'єктів ОЗ

Оцінка комфортності	Рівень зручності при взаємодії з ОЗ	Характеристика
1	2	3
А	Високий рівень зручності	При цьому рівні працівнику підприємства комфортно працювати з об'єктами ОЗ, вони в доброму стані та не потребують ніяких дій.
В	Середній рівень зручності	Цей рівень відзначається середнім рівнем зручності. Це означає, що є недоліки, на які працівник звертає увагу, але вони не сильно заважають процесу виробництва.
С	Низький рівень зручності	При низькому рівні подальше використання об'єктів ОЗ стає вкрай незручною та у деяких випадках навіть неможливою для подальшої взаємодії

Джерело: розроблено автором

Після процедури опитування нами запропоновано заповнення таблиці з результатами аналізу ефективності використання основних засобів для персоналу підприємства.

Таблиця 3.9 – Результати аналізу анкет ефективності використання основних засобів для персоналу підприємства

№ з/п	Персональний номер устаткування, зазначений виробником	Дата опитування	Примітки	Висновок
1	2	3	4	5

Джерело: розроблено автором

Таблиця з результатами аналізу анкет ефективності використання основних засобів необхідна для того, аби скласти рейтинг стану основних засобів. Ми пропонуємо розділити основні засоби на чотири категорії:

- 1) Надійні об'єкти ОЗ;
- 2) Об'єкти ОЗ з середнім рівнем надійності;
- 3) Об'єкти ОЗ с низьким рівнем надійності;
- 4) Об'єкти ОЗ на списання.

У таблиці 3.10 наведена характеристика кожної з категорій.

Таблиця 3.10 – Характеристика категорій надійності

Рівень надійності	Пояснення
1	2
Високий	Об'єкти ОЗ, які у результаті аналізу отримали найкращі результати. Такі об'єкти отримали позитивні відгуки від працівників, які взаємодіють з ними, позитивні результати при розрахунку показників ефективності ОЗ та моральний знос відповідає нормам виробництва, тобто об'єкти ОЗ ще не рахуються застарілими. Основні засоби з таким рейтингом можуть надалі використовуватись без прискіпливого догляду за ними за умовою дотримання правил догляду за ними до наступної інвентаризації.
Середній	Це ті об'єкти ОЗ, які отримали неоднозначні результати за підсумками аналізу. За такими об'єктами необхідний догляд та в залежності від причин, від яких вони отримали такі результати планувати подальші дії.
Низький	Об'єкти ОЗ таким рейтингом отримали незадовільні результати як від аналізу показників стану та ефективності використання ОЗ, а й від персоналу підприємства. Такі основні засоби потребують залучення фахівців інженерної служби, які спланують подальші дії
Об'єкти ОЗ на списання	Ті об'єкти ОЗ, які підлягають списанню.

Джерело: розроблено авторами

На основі запропонованої нами системи рейтингу надійності ОЗ, ми склали таблицю 3.11, яка дозволить в узагальненому виді побачити приналежність об'єктів ОЗ до рейтингу.

На нашу думку, така система оцінки стану та ефективності використання ОЗ допоможе побачити та оцінити реальні можливості підприємства, не перенавантажуючи аналітиків та керівників інформацією.

Отже, у третьому розділі нами були розглянуті шляхи вдосконалення методів обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на ТОВ «Світ Таєрс Плюс». Оскільки організація управління підприємством є найголовнішим складовим успішного розвитку діяльності підприємства, нами було запропоновано сконцентрувати увагу саме на цьому рівні, на рівні управління господарської діяльності. Вдосконалення облікової політики на управлінському рівні дозволить підвищити не тільки процес ведення бухгалтерського обліку, а й прискорить та покращить процес досягнення поставленої мети підприємства. До

структури наказу про облікову політику на ТОВ «Світ Таєрс Плюс» нами було запропоновано впровадити ще один додатковий – управлінський рівень. Завдяки цьому рівні підвищиться рівень якості та повноти наданої інформації для управлінської системи ТОВ «Світ Таєрс Плюс», а виходячи з цього згодом це дозволить підвищити ефективність прийнятих рішень та вивести підприємство на новий вищий рівень.

Таблиця 3.11 – Рейтинг ОЗ після проведення аналізу стану та ефективності використання

№ п/п	Номер акту про введення в експлуатацію	Найменування об'єкту ОЗ	Дата введення об'єкту ОЗ в експлуатацію	Запланована дата ліквідації об'єкту ОЗ	Результати аналізу показників стану та ефективності	Результати опитування працівників	Примітка	Дата перевірки	Підпис
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
а) Високий рівень надійності									
б) Середній рівень надійності									
в) Низький рівень надійності									
г) Об'єкти ОЗ на списання									

Джерело: розроблено автором

Також нами було запропоновано введення додаткового стовпця в інвентарну картку. Запропоноване збільшення повноти інформації щодо особливостей наявних ОЗ дасть змогу полегшити прийняття рішення щодо заміни або модернізації ОЗ.

Для мінімізації усіх витрат, ризиків та покращення ефективності

організації діяльності підприємства необхідно завчасно планувати усі майбутні витрати та за можливістю мінімізувати їх. Тому нами було запропоновано введення податкового планування з метою зниження податкового навантаження на підприємство. За допомогою цієї системи підприємство мало би можливість законно знизити податкове навантаження у майбутньому. Не дивлячись на те, що написані пропозиції на сьогоднішній день є повністю законними, немає гарантії, що вони матимуть такий статус у майбутньому, оскільки Податковий кодекс України постійно змінюється, то відповідно статті, на яких базувались складені пропозиції, у майбутньому також можуть бути змінені або взагалі стати недійсними. Для запобігання проблем з фіскальною службою, необхідно постійно відстежувати усі зміни у Податковому кодексі України. У цьому випадку підприємству вдасться зменшити податкове навантаження та збільшити дохід підприємства.

З іншого боку наша увага була сконцентрована не тільки на пошуку збільшення грошових потоків, використовуючи різні дозволені законодавством способи, а ще й на більш надійному способі збереження грошових коштів у довгостроковому періоді – плануванню витрат на податки. Запропонований нами план податкових відрахувань дозволить підприємству побачити та проконтролювати усі податкові відрахування та можливо розробити систему дій, згідно якій йому вдасться знизити витрати на податки.

Згідно запропонованого нами плану, підприємство в першу чергу зможуть спостерігати за майбутніми витратами, пов'язаними з податками. Базуючись на цій інформації, підприємство має розпочати пошук зменшення податкових виплат.

Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві є не менш важливим, ніж розробка нових методів ведення облікової політики або зменшення податкового навантаження. Оскільки завдяки аналізу підприємство автоматично починає шукати шляхи покращення організації діяльності

підприємства, а в нашому випадку – покращення ефективності експлуатації основних засобів. Основні засоби на підприємстві мають одне з найважливіших значень, а тому необхідно серйозно ставитись до їхнього управління. Оскільки на ТОВ «Світ Таєрс Плюс» рівень управління основними засобами знаходиться на досить низькому рівні, нами було запропоновано зосередити увагу саме на цьому. Ефективне управління основними засобами дозволить досліджуваному підприємству вийти на нову ступінь продуктивності, збільшити навантаження на основні засоби та покращити фінансовий стан підприємства, але для цього керівникам слід звернути увагу на стан основних засобів, їхню завантаженість, технологію виробництва та ін. У результаті покращення процесу управління основними засобами покращиться ефективність аналізу в цілому. На сьогоднішній день усі перелічені фактори сильно затримують розвиток ТОВ «Світ Таєрс Плюс», оскільки вони знаходяться на неналежному рівні, та відповідно знижують результати діяльності підприємства. Введення системи більш суворого контролю та управління основними засобами дозволить позбутися цих проблем та не тільки не заважати його розвитку, а й сприяти цьому.

Запропонована нами схема дозволить аналітичному відділу побачити та оцінити величину зносу та залишкову вартість ОЗ, в залежності від строку експлуатації.

Запропонована нами анкета щодо зручності використання ОЗ, наявних вад та пропозицій щодо їх вдосконалення дозволить отримати інформацію, яка може надати керівництву нові ідеї модернізації ОЗ, допоможе з'ясувати рівень зручності експлуатації ОЗ персоналом та отримати глибшу інформацію про об'єкти ОЗ, у порівнянні із тим, що зазначено в описі.

Запропонована нами система класифікації основних засобів за швидкістю зносу прискорить процес інвентаризації та структурує його, тим самим полегшуючи перевірку наявності ОЗ.

ВИСНОВКИ

У ході написання кваліфікаційної роботи було проведено узагальнення теоретичних засад та надано пропозиції щодо удосконалення обліку, оподаткування та аналізу основних засобів на ТОВ «Світ Таерс Плюс».

Проведеним дослідженням нами були встановлені такі теоретичні та практичні результати:

1. Основні засоби – матеріальні активи підприємства, які використовуються у виробничому процесі, постачанні товарів, наданні послуг, здаванні в оренду іншим особам або для виконання адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання або експлуатації яких більше одного року.

Відповідно до ст. 145 ПКУ, основні засоби класифікують за 16 групами, у кожній з яких визначено мінімальний строк корисного використання. Під час ведення господарської діяльності основні засоби проходять три етапи – від втрати споживчої вартості до її поновлення.

Облік основних засобів регулюється нормативними документами, відповідно до яких при надходженні ОЗ їх первісну вартість записують на 15 рахунок «Капітальні інвестиції» з подальшим переведенням на 10 рахунок «Основні засоби» або 11 «Інші необоротні матеріальні активи». У разі списання об'єкту ОЗ, складається акт, який відображається в обліку після перевірки та затвердження посадовою особою.

Проведений аналіз основних засобів дає змогу стверджувати, що аналіз стану та ефективності використання основних засобів складається з двох етапів, метою яких є перевірка наявності ОЗ, ефективність використання ОЗ, аналіз їхньої динаміки, обсягу, виробничого потенціалу, технічного стану та ін.

2. ТОВ «Світ Таерс Плюс» є дистриб'ютором шин для вантажних, легкових автомобілів та сільськогосподарської техніки та має лінійну

організаційну структуру.

Для ведення бухгалтерського обліку підприємство використовує систему 1С. Облік витрат з придбання основних засобів ведеться на рахунку 15 «Капітальні інвестиції», облік витрат на ремонт обладнання ведеться на рахунку 235 «Обслуговування та ремонт необоротних активів», а при вибутті – 976 «Списання необоротних активів». Для зарахування об'єктів до складу ОЗ, вводу їх в експлуатацію, внутрішнім переміщенням, передачі іншим підприємствам об'єкти або виведення їх зі складу об'єктів ОЗ, підприємство складає відповідний акт та інвентарну картку. Для обліку податку на додану вартість передбачено 64 рахунок «Розрахунки за податками і платежами».

Проведений фінансовий аналіз засвідчив, що у 2021 р. підприємство отримало найменший дохід протягом досліджуваного періоду.

Проведені розрахунки показали зміну рівня показника поточної ліквідності від незадовільного (2018 рік) до доволі високого, коефіцієнт поточної ліквідності став відповідати своєму нормативному значенню (вище 2,0) протягом останніх трьох років досліджуваного періоду. Коефіцієнт проміжної ліквідності протягом всього періоду дослідження відповідав нормативному значенню (понад 0,7).

Проте коефіцієнт абсолютної ліквідності жодного разу не досяг нормативного значення (понад 0,2), що свідчить про низьку якість управління найбільш ліквідними активами підприємства – його грошовими коштами.

До початку 2021 року ТОВ «Світ Таєрс Плюс» було фінансово нестійким, оскільки за показниками автономії, концентрації позикового капіталу та фінансового левериджу не додержувались їх нормативні значення, зокрема, частка власного капіталу становила менше 27%, а відповідно частка позикового капіталу – більше 73%. Проте за останні 2 роки така ситуація змінилася на протилежну. ТОВ «Світ Таєрс Плюс» на кінець досліджуваного періоду можна

назвати фінансово стійким, враховуючи позитивні зміни за усіма показниками, що характеризують його фінансову стійкість.

Показники фінансової стійкості показують збільшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування протягом 2017-2020 років. Позитивною для підприємства є тенденція збільшення коефіцієнта оборотності власного капіталу. Проте значна частина основних засобів на підприємстві є зношеними, а придатність основних засобів зменшується з кожним роком. Зменшилася протягом досліджуваного періоду і рентабельність основних засобів. ТОВ «Світ Таєрс Плюс» необхідно впроваджувати додаткові заходи щодо покращення ефективності використання основних засобів та підвищення їх рентабельності.

3. Оскільки організація управління підприємством є найголовнішим складовим розвитку підприємства, нами було запропоновано сконцентрувати увагу саме на рівні управління господарської діяльності. Це дозволить підвищити не тільки ведення бухгалтерського обліку, а й прискорити та покращити процес досягнення поставленої мети підприємства. До структури наказу про облікову політику на ТОВ «Світ Таєрс Плюс» нами було запропоновано впровадити ще один додатковий – управлінський рівень.

Результатом аналізу управлінням ОЗ є пропозиції щодо введення додаткового стовпця в інвентарну картку, що дасть змогу отримати більш повну інформацію щодо особливостей ОЗ та полегшить прийняття рішень щодо заміни або модернізації ОЗ.

Запропонований нами план податкових відрахувань дозволить підприємству побачити та проконтролювати усі податкові відрахування та можливо розробити систему дій, згідно якій йому вдасться знизити витрати на податки.

Оскільки на ТОВ «Світ Таєрс Плюс» рівень управління основними засобами знаходиться на досить низькому рівні, нами було запропоновано

зосередити увагу саме на цьому. Ефективне управління основними засобами дозволить досліджуваному підприємству більш ефективно використовувати ОЗ та покращити фінансовий стан підприємства, але для цього керівникам слід зосередити увагу на стані основних засобів, їхній завантаженості, технології виробництва та ін. Усі ці фактори знижують результати діяльності ТОВ «Світ Таєрс Плюс». Введення системи управління основними засобами дозволить позбутися цих проблем і не тільки не заважати його розвитку, а й сприяти цьому.

Запропонована нами система класифікацій за ступенем зношуваності основних засобів прискорить процес інвентаризації та структурує його, тим самим полегшуючи перевірку наявності ОЗ. Вона дозволить аналітичному відділу побачити та оцінити величину зносу та залишкову вартість ОЗ, в залежності від строку експлуатації.

Розроблена та впроваджена анкета щодо зручності використання ОЗ, наявних вад та пропозицій, зможе надати керівництву додаткову інформацію та ідеї модернізації ОЗ, рівень зручності експлуатації ОЗ персоналом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України від 18.05.2000 р. № 288/4509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 03.11.2022).
2. Стражева Н. С. Бухгалтерський облік : практичний посібник. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/16403/2/Conf_2016v2_Kotovskiy_V-The_economic_and_accounting_46.pdf (дата звернення 03.11.2022).
3. Економіка підприємства. Основні засоби. URL: https://pidru4niki.com/1580011947491/ekonomika/osnovni_zasobi (дата звернення 03.11.2022).
4. Економіка підприємства. Поняття, класифікація та витрати підприємства при формуванні необоротних активів. URL: <https://buklib.net/books/25843/> (дата звернення 03.11.2022).
5. Стахурська С. В. Механізм відтворення основних засобів виробництва: сутність, складові, джерела інвестування. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/bitstream/123456789/15525/1/mvoz.pdf> (дата звернення 03.11.2022).
6. Відтворення основних фондів. URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/entsiklopediya/21-v/3450-vidtvorennya-osnovnikh-fondiv.html> (дата звернення 03.11.2022).
7. Економіка підприємства. Відтворення основних засобів: фінансове забезпечення. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18227/ (дата звернення 03.11.2022).
8. Русов А. О. Відтворення основних фондів аграрних підприємств. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6652/1/studentresearchjournal162-12.pdf> (дата звернення 03.11.2022).

9. Олійник Є. В. Удосконалення методики аналізу процесів відтворення основних засобів. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. 2014. № 2. С. 195-200. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/633/438> (дата звернення 03.11.2022).

10. Економіка підприємства. Відтворення основних фондів підприємства. URL: <https://infopedia.su/15xec0f.html> (дата звернення 03.11.2022).

11. Поняття, класифікація і структура основних засобів підприємства. URL: https://pidru4niki.com/1580011947491/ekonomika/osnovni_zasobi (дата звернення 03.11.2022).

12. Економіка та організація виробництва : навч. посіб. Уклад. І. В. Причепи, Л. П. Руди. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 186 с. URL: https://web.posibnyku.vntu.edu.ua/fmib/35prychera_ekonomika_ta_organizaciya_vyr_obnictva/3.html (дата звернення 03.11.2022).

13. Економіка. Ресурсний потенціал підприємства. URL: https://studwood.net/2202418/ekonomika/sutnist_osnovnih_virobnichih_fondiv_pidpriemstva (дата звернення 03.11.2022).

14. Костюнік О. В., Наконечна А. А. Економічний зміст та класифікація основних засобів. *Вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2016. № 21. С. 178-182. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_21/1/47.pdf (дата звернення 03.11.2022).

15. Войтенко М. В. Міжнародний облік та аудит-консалтинг. Організаційні та методичні засади обліку, аналізу і аудиту основних засобів на підприємстві. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/19400/1/Dyplom_071_Voitenko_Radionova.pdf (дата звернення 03.11.2022).

16. Онищенко В. Облік основних засобів. *Головбух*. 2021. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7090-oblk-osnovnih-zasobv> (дата звернення 03.11.2022).

17. Щодо порядку заповнення та подання декларації акцизного податку для платників з транспортних засобів : Лист ДПС України від 14.09.2022 р. № 10709/7/99-00-21-03-03-07. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovozakonodavstvo/listi-dps/77629.html>(дата звернення 03.11.2022).

18. Онищенко В. Безоплатна передача основних засобів в бюджетних установах. *Головбух: Бюджет*. 2022. URL: <https://oblikbudget.com.ua/article/296-bezoplatna-peredacha-osnovnih-zasobv-v-byudjetnih-ustanovah>» (дата звернення 03.11.2022).

19. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів : Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MF03270?an=4> (дата звернення 03.11.2022).

20. Лист Державної Фіскальної Служби України від 27.04.2016 р. № 9488/6/99-99-15-02-02-15. URL: <https://tax.gov.ua/baneryi/podatkovikonsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/print-68111.html> (дата звернення 03.11.2022).

21. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text> (дата звернення 03.11.2022).

22. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text> (дата звернення 03.11.2022).

23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби. Документ № 929_014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text (дата звернення 03.11.2022).

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення 03.11.2022).

25. Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 (МСФЗ 16). Оренда. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU17207> (дата звернення 03.11.2022).

26. Облік надходження основних засобів на підприємство. Електронний журнал *Податки&бухоблік*. 2017. № 94. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2017/november/issue-94/article-32188.html> (дата звернення 03.11.2022).

27. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення 03.11.2022).

28. Справедлива вартість у бухобліку: коли оцінювач обов'язковий та як визначити самостійно. *Електронний журнал : Професійний бухгалтер*. 2021. № 28. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/material/1165/23366> (дата звернення 03.11.2022).

29. Матвеева В., Шашерін В. Шпаргалка з переоцінки ОЗ: що, коли та як. *Електронний журнал : Бюджетна бухгалтерія*. 2019. № 8. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bb/2019/february/issue-8/article-42783.html> (дата звернення 03.11.2022).

30. Переоцінка вартості основних засобів у бухгалтерському обліку. *Електронний журнал : Дебет-Кредит*. 2014. № 3. URL: <https://dtki.com.ua/show/1bid06123.html> (дата звернення 03.11.2022).

31. Як правильно відобразити в обліку продаж основних засобів. URL: <https://www.buh24.com.ua/yak-pravilno-vidobraziti-v-obliku-prodazh-osnovnih-zasobiv/> (дата звернення 03.11.2022).

32. Методи амортизації основних засобів (ОЗ). URL: <https://zakon.help/article/metodi-amortizacii-osnovnih-zasobiv-oz> (дата звернення

03.11.2022).

33. Про затвердження змін до Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України : постанова правління НБУ від 06.03.2019 р. № 47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0047500-19#Text> (дата звернення 03.11.2022).

34. Визнання основних засобів (ОЗ). URL: <https://zakon.help/article/viznannya-ta-klasifikaciya-osnovnih-zasobiv> (дата звернення 03.11.2022).

35. Облік основних засобів. Визнання, класифікація та оцінка основних засобів URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/16chalyuk_buhgalterskyj_oblik_2_chastyny/buhg_1/21.htm (дата звернення 03.11.2022).

36. Облік основних засобів 2022: від придбання до списання. *Електронний журнал : Головбух&Бюджет*. 2022. URL: <https://oblikbudget.com.ua/article/184-oblk-osnovnih-zasobv-2022-vd-pridbannya-do-spisannya> (дата звернення 03.11.2022).

37. Нарахування амортизації на основні засоби та нематеріальні активи, внесені до статутного фонду підприємства : Головне управління ДПС у Дніпропетровській області від 28.09.2022 р. URL: <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/619220.html> (дата звернення 03.11.2022).

38. Щодо списання зруйнованих основних засобів: ДПС України. URL: <https://dp.tax.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/print-70506.html> (дата звернення 03.11.2022).

39. Щодо визначення терміну «невиробничі основні засоби» в податковому обліку : ДПС України. URL: <https://dp.tax.gov.ua/baner/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/print-70443.html> (дата звернення 03.11.2022).

40. Податковий кредит: правила визнання. *Електронна газета : Інтерактивна бухгалтерія*. 2021. № 15. URL: <https://interbuh.com.ua/documents/oneanalytics/110582> (дата звернення 03.11.2022).

41. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс «ЗІР»: ДПС України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ZN047476> (дата звернення 03.11.2022).

42. Лист ДФС : ДПС України від 23.03.2016 р. № 6337/6/99-99-19-02-02-15. URL: <https://www.tax.gov.ua/baneryi/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/print-67645.html> (дата звернення 03.11.2022).

43. Основні засоби на підприємстві. *Електронний журнал : Дебет-Кредит*. 2013. № 2. URL: <https://online.dtkk.ua/2013/02/42002> (дата звернення 03.11.2022).

44. Проведення бартерних операцій (взаємозаліків) фізичними особами – підприємцями на загальній системі оподаткування : Головне управління ДПС у Львівській області. URL: <https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/612848.html> (дата звернення 03.11.2022).

45. Про мінімальний допустимий строк амортизації у податковому обліку вартості придбаного основного засобу, що був у використанні : Головне управління ДПС у Дніпропетровській області. URL: <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/591519.html> (дата звернення 03.11.2022);

46. Аналіз основних засобів. URL: <https://kr-diplom.kiev.ua/kursova-robotafree/analiz-osnovnih-zasobiv.htm> (дата звернення 03.11.2022).

47. Коваль О. М. Аналіз ефективності використання основних засобів та резерви їх підвищення. URL: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61190.doc.htm (дата звернення 03.11.2022).

48. СВІТ ТАЄРС ПЛЮС. 2019. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/42852464/ (дата звернення 07.11.2022).

49. Типи організаційних структур управління. Економіка підприємств. URL: https://pidru4niki.com/12920522/ekonomika/liniyniy_tip_organizatsiynoyi_strukturi_upravlinnya_pidpriyemstvom (дата звернення 03.11.2022).

50. Документальне оформлення продажу основних засобів.

Інтерактивна бухгалтерія. 2014. № 103. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/32284> (дата звернення 03.11.2022).

51. Податок на додану вартість. Податковий кредит. *Довідково-інформаційна платформа правових консультацій «WikiLegalAid».* URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Податок_на_додану_вартість (дата звернення 03.11.2022).

52. Автомобіль на підприємстві: технічне обслуговування на ремонт. *Вісник. Офіційно про податки.* URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1037673.html> (дата звернення 07.11.2022).

53. Бухгалтерський облік вибуття основних засобів. *Бухгалтер 24.* URL: <https://www.buh24.com.ua/buhgalterskyj-oblik-vybuttya-osnovnyh-zasobiv/> (дата звернення 07.11.2022).

54. Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку : Наказ МФУ від 26.05.2022 р. № 779/38115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0779-22#Text> (дата звернення 07.11.2022).

55. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби». *Бухгалтер 24.* URL: <https://www.buh24.com.ua/natsionalne-polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku-v-derzhavnomu-sektori-121-osnovni-zasobi/> (дата звернення 07.11.2022).

56. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ МФУ від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 07.11.2022).

57. Щодо коригування фінансового результату до оподаткування на суму коштів (вартість товарів), перерахованих (переданих) неприбутковим установам або організаціям, які не утримуються за рахунок коштів державного бюджету :

Головне управління ДПС у Тернопільській області. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/590853.html> (дата звернення 07.11.2022).

58. Розділ III. Податок на прибуток підприємств : ДПС України. URL: <https://tax.gov.ua/nk/spisok3/> (дата звернення 07.11.2022).

59. Лучик Г. М. Облікова політика як інструмент формування обліково-аналітичної інформації в управлінні. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4664> (дата звернення 07.11.2022).

60. Казак О. О. Теоретичні засади формування облікової політики сучасних підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2019/59.pdf (дата звернення 07.11.2022).

61. Артемчук Є. В., Макаренко А. П. Удосконалення обліку, оподаткування та аналізу основних засобів. *Агросвіт*. 2022. № 24. (подано до друку).

62. Податкове планування – збереження активів для бізнесу. URL: <https://zkg.ua> (дата звернення 17.11.2022).

63. Патерук Т. М. Поняття та класифікація прибутку та витрат підприємства. URL: <https://naurok.com.ua/urok-ponyattya-ta-klasifikaciya-pributku-ta-vitrat-pidpriemstva-235095.html> (дата звернення 17.11.2022).

64. Оптимізація і мінімізація податків. URL: <https://www.buhuslugi.com.ua/ua/informatsiya/informatsiya-dlya-yuridichnikh-osib/optimizatsiya-podatkovogo-navantazhennya-minimizatsiya-podatkov.html> (дата звернення 17.11.2022).

65. Податкова оптимізація. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Податкова_оптимізація (дата звернення 17.11.2022).

66. Товстопят Ю. Легальна оптимізація з податку на прибуток: що перевірити? *Бухгалтер 911*. 2018. № 50. URL: <https://buhgalter911.com/uk/journals/buh911/2018/december/issue-50/article-41131.html> (дата звернення 17.11.2022).

67. Використання схем оптимізації. URL: <https://www.buhuslugi.com.ua/ua/informatsiya/informatsiya-dlya-yuridichnikh-osib/vikoristannya-skhem-optimizatsiji.html> (дата звернення 17.11.2022).

68. Ткаченко О. С., Дідін А. С. Мінімізація податкових платежів як елемент економічної безпеки суб'єкта господарювання. URL: <https://goo.su/A3ZGe> (дата звернення 17.11.2022).

69. Бернацька В. С., Скибенко С. Т. Джерела формування основних засобів та ефективність їх використання. URL: <https://studfile.net/preview/3546685/> (дата звернення 17.11.2022).

70. Використання основних виробничих фондів підприємства. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/19091/ (дата звернення 17.11.2022).

71. Драгун К. Г. Шляхи покращення використання основних фондів. *Управління розвитком*. 2013. № 12. URL: <https://goo.su/VRWQlcT> (дата звернення 17.11.2022).

72. Світлична Ю.В. Економічні показники ефективності використання основних фондів. *Шляхи покращення використання основних фондів в будівництві в умовах ринкових відносин*. 2011. URL: <https://studfile.net/preview/5433104/> (дата звернення 17.11.2022).

73. Годлевський А. Особливості ефективності використання основних фондів на підприємствах. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/240> (дата звернення 17.11.2022).

74. Основні фонди підприємства: аналіз та планування. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/13329/> (дата звернення 17.11.2022).

75. Використання виробничих потужностей та основних фондів на підприємстві. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/22180/ (дата звернення 17.11.2022).

76. Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0004810-14#Text> (дата звернення

17.11.2022).

77. Основні засоби – класифікація ОЗ. *Вільна енциклопедія*. 2022. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Основні_засоби (дата звернення 17.11.2022).

78. Онищенко В. Облік основних засобів. *Головбух*. 2021. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7090-oblk-osnovnih-zasobv> (дата звернення 17.11.2022).

79. Онищенко В. Облік основних засобів підприємства. *Головбух*. 2021. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7102-otsnka-osnovnih-fondv> (дата звернення 17.11.2022).

80. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік : навч. пос. К : КПІ ім. І. Сікорського, 2017. 248 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/20080/1/Скоробогатова_НП_Бухоблік_.pdf (дата звернення 17.11.2022).

81. Фальцман В. К., Крилатих Е. Н. Інтенсивний курс МВА : навч. посіб. М.: ИНФРА-М. 544 с. URL: <http://rua.pp.ua/upravlenie-osnovnyimi-sredstvami.html> (дата звернення 17.11.2022).

82. Артемчук Є. В., Макаренко А. П. Сучасний розвиток економіки, організації та управління підприємством. *Перспективи сталого розвитку в умовах глобалізації в економічному, управлінському та інженерному аспектах* : матер. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3–4 листопада 2022 р. URL: <https://www.znu.edu.ua/ukr/university/11929/12623/12803> (дата звернення 02.12.2022).

ДОДАТОК А – Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) ОЗ
(ф. № ОЗ-1)

Сільгоспоблік, форма № ОЗСГ-1

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Мінагрополітики України
від 27.09.07 р. № 701

_____ підприємство, організація

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ
Структурний підрозділ _____

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

_____ підпис керівника
" __ " _____ 20__ р.

**АКТ № _____ ПРИЙМАННЯ-ПЕРЕДАЧІ
(ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ)
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**

Дата складання	МВО, яка відповідає за зберігання основних засобів

Здавач	Одержувач	Код синтетичного обліку		Первісна	Номер			Код синтетичного обліку		Поправочний коефіцієнт
		дебет	кредит		вартість, грн.	інвентарний	заводський	паспорта	для віднесення амортизаційних відрахувань	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

На підставі наказу, розпорядження _____
від " __ " _____ 20__ р. № __ проведено огляд _____
найменування об'єкта
що приймається (передається) в експлуатацію від " __ " _____ 20__ р.

В момент приймання (передачі) об'єкт знаходиться в _____
місце знаходження об'єкта

Устаткування		Сума амортизації з моменту експлуатації об'єкта, грн.	Рік випуску (побудови)	Дата введення в експлуатацію (місяць, рік)
вид	код			
12	13	14	15	16